

16. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Юшчанка перамог

СНД на мяжы геапалітычнага перавароту.

старонка 8

Нацыяналізацыя кабэльнага ТБ

на Берасьцейшчыне.

старонка 5

Генадзь Вугляніца

яшчэ ня ўсё раскажаў.

старонка 9

Сяржук Сокалаў-Воюш

«У мяне па-ранейшаму беларускі пашпарт».

старонка 14

ПАЛІТЫКА

У руках клеўрэтаў

17 кастрычніка Лукашэнка закрыў шлях да паразуменьня з апазыцыяй. І аддаў свой лёс у рукі ўласных клеўрэтаў. Артыкул Юр'я Хадыкі — старонка 10.

З УСІХ СТАРОН

Стратэгія коштам 10 мільёнаў эўра

Эўразьвяз перавызначае стратэгію дачыненняў зь Беларусы. «НН» удалося азнаёміцца з новымі прыярытэтамі праграмы TACIS. Старонка 5.

МУЗЫКА

Да нас едзе Кавэрдэйл

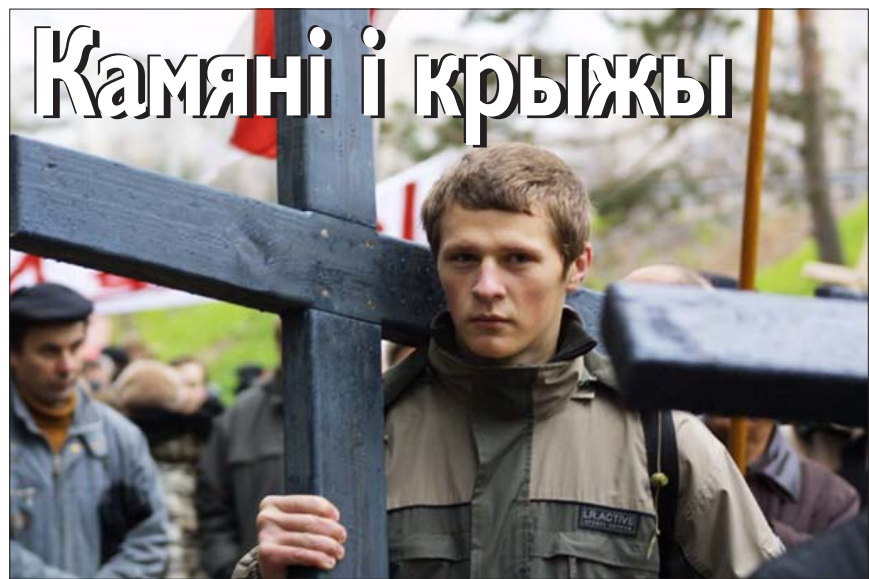
10 лістапада Менск наведзе монстар — Дэвід Кавэрдэйл. Старонка 13.

Сусьветная місія

Мэсіянскі выбар Амэрыкі

У адрозьненьне ад Эўропы, у Амэрыцы вера чалавека — зусім не прыватная справа кожнага, і тым больш прэзыдэнта. Ад кожнага кандыдата ў прэзыдэнты Штатаў чакаецца глыбокая павага да веры сваіх суграмадзян. А яны вераць у Бога і ў сусьветную місію ЗША, пакліканых распаўсюдзіць амэрыканскія каштоўнасьці свабоды і дэмакратыі на ўвесь сьвет. Выбар Джорджа Ёокера Буша, серадняка ва ўсім, акрамя палымнай веры ў Амэрыку і яе каштоўнасьці, — гэта выбар грамадзянамі ЗША мэсіянскай ролі для сваёй краіны.

Працяг на старонцы 8.

Камяні і крыжы

Беларусь ушанавала Дзядоў. Старонка 4.

Беларусь на парадку дня

Беларуская асацыяцыя журналістаў уганараваная Сахараўскай прэміяй за свабоду думкі. Гэтая прэмія, усталяваная ў 1988 г., штогод прысуджаецца Эўрапарлямэнтам змагарам за правы і свабоды чалавека. Летась яе ляўрэатам была ААН, да таго — лідэр Косава Ібрагім Ругова, а першую прэмію ў свой час атрымаў Нэльсан Мандэла. Дзейнасьць незалежных журналістаў, гэты «крык, што жыве Беларусь», Эўропе бачыцца справай унівэрсальнай вартасьці. Эўрапарлямэнт,

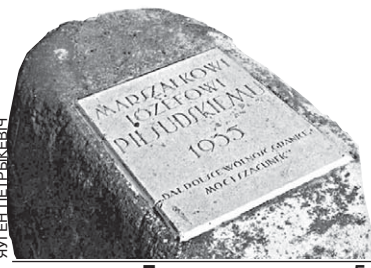
дэпутатамі якога ёсьць людзі розных палітычных перакананьняў, на справе прадэманстравалі сваё прынцыповае стаўленьне да нашых праблемаў. Цяпер нават у тых краях, дзе публіка мала абазнаная з нашымі праблемамі, будуць ведаць пра іх. І матэрыяльны бок справы ня менш істотны: 50 тыс. эўра — немалы ўнёсак у справу пашырэння свабоды слова ў Беларусі. Урачыстая цырымонія ўручэньня прэміі й сьціплага дыплёму з профілем Сахарава адбудзецца ў сьнежні ў Брусэлі.

Дык падпісайся!

«Наша Ніва» — незалежная крыніца інфармацыі і грунтоўны аналітык беларускага жыцьця на 16 старонках. Атрымлівай газету сваёй душы, газету без чужога слова штотыдзень. Цана падпіскі на месяц — 2700 рублёў на поштах або 1500 рублёў на шапікі «Белсаюздруку» ў Менску. Падпісны індэкс 63125. З Новага году «НН» будзе выходзіць на 24 старонках. Дзе найтанейшы выпісаць «НН» — старонка 16.

Вяскоўцы зноў схавалі валун Пілсудзкага

Памятны камень з прысьвячэньнем маршалу Пілсудзкому зьнік зь лесу пад Буцькамі, што на Вялейшчыне, напярэдадні задуманага перавозу яго на тэрыторыю польскага пасольства ў Менску. Амбасада запатрабавала тлумачэньняў ад беларускага МЗС. Валун адшукаў карэспандэнт «НН».

Працяг на старонцы 5.

Сызыфаў выбар

Віталь Сіліцкі

Тое, што адбылося ў Беларусі 17 кастрычніка, а таксама да і пасля яго, прымусіла частку беларускага грамадства (кажу цяпер пра тых, хто галасаваў «супраць») задумацца аб тым, што рабіць далей. На гарызонце — Фідэль Кастра ў цэнтры Эўропы, Куба бяз пляжаў і пальмаў, безнадзейнасьць даўжынёю ў жыцьцё. Хтосьці проста працягне жыць як жыў — хіба што будзе імкнуцца пазьбягаць зьяўляцца на вуліцы з «Народнай воляй» у руцэ, гаварыць пра палітыку па-за межамі кухні або заходзіць у госьці да суседа, які ўсё яшчэ ў апазыцыі. Хтосьці паспрабуе ўладкавацца

17 кастрычніка ўлада не пакінула каменя на камені ад уласнай рэпутацыі. Ці варта зноў хадзіць на выбары? Што рабіць у 2006-м?

ў жыцьці як яно ёсьць — «заб'е» на папярэдняю дзейнасьць і паспрабуе пайсьці ў дзяржструктуры (цяпер хіба любая праца ў Беларусі — гэта дзяржструктура). Хтосьці будзе шукаць магчымасьці зьехаць. Раскошу быць нязгоднымі дазваляць сабе няшмат хто. Для іх дылем у жыцьці ўзьнікае яшчэ больш. Пытаньне ня толькі як жыць, але і як дзейнічаць. Ці «забіваць» на палітыку і самавыдаліцца ў дысыдэнцкае існаваньне, стаць апазыцыянэрам адносна ня толькі ўлады, але і ўсяго, што робіцца ў краіне, «выкраіць» для сябе куточак свабоды, хай і абмежаваны чатырма сьценамі кватэры і шасьцю соткамі лецішча? Ці прытрымлівацца «грамадзянскага супраціву», паводзінаў, мэтай якіх зьяўляецца

не дасягненьне нейкіх палітычных мэтаў, а імкненьне засьведчыць перад іншымі і самім сабой сам факт пратэсту і няскоранасьці? Альбо працягваць бессэнсоўны па ўсіх вонкавых паказчыках удзел у чужым сьвяце жыцьця, які чамусьці надалей называецца палітыкай? Дэбаты на гэтую тэму ўжо пачаліся. Агучана пазыцыя сп.Шушкевіча, вядомы заклікі «Харчый'97». Гэты артыкул — не аналітычная запіска на тэму «Як зрабіць так, каб Беларусь ня стала другой Кубай». Маё імкненьне — толькі пазначыць, што ёсьць для дэмакратычных сілаў, грамадзянскай супольнасьці і палітычнай апазыцыі выбар таго ці іншага шляху пасля 17 кастрычніка.

Працяг на старонцы 3.

Мадам Жураўкова ды іншыя

Абвешчана чарговая спроба арганізаваць у Беларусі вытворчасць легкавых аўтамабіляў. Іранскіх! Называюцца «Пайкан». Зь беларускага боку мэмарандум аб стварэнні ў Беларусі, на базе СЭЗ «Менск» зборачнага цэха іранскай кампаніі «Iran Khodro» падпісаў не дырэктар нейкага там ААТ «Абаранак», а старшыня камісіі палаты прадстаўнікоў Аляксей Ваганаў. Вы гатовыя перасесці з «Гольфу» на «Пайкан» толькі таму, што пасля выбыцця Хусэйна стратэгічным партнёрам Беларусі абраны аятолы?

Якраз у гэты час у Вярхоўным судзе былая кіраўніца справаў прэзідэнта Галіна Жураўкова выказала надзею, што КДБ верне ёй \$1.633.273. Са словаў абвінавачанай, гэтыя грошы здалі следчым яе сябры і сваякі ў якасці кампэнсацыі за нібыта нанесеную шкоду дзяржаве, якой Г.Жураўкова не прызнае. Яна лічыць, што прыносіла краіне карысць і стала ахвярай пастаўшчыкоў нафты, якія нікога не дапускаюць на рынак, каб трымаць завышаныя цэны на нафтапрадукты. Пракурор у адказ звярнуўся да суду з просьбай агучыць паказанні, якія Г.Жураўкова давала падчас следства — і прысутныя ў залі пачулі, як яна ездзіла ў Нямеччыну, каб атаварыцца ў бутыхах, як падначаленыя падарылі ёй 300 тыс. даляраў за паўтара году...

Хто падпісаў указы аб манапольным праве жураўкоўскай «Белай Русі» на імпорт цукру, нафты й тытуню, дзякуючы чаму і з'явілася магчымасць красці мільёны па карупцыйнай схеме? Хто зачыняў незалежныя газеты, якія білі ў звон аб стварэнні карупцыйнае схемы? У цывілізаваных краінах палітык, кіраўніцу справаў якога падазраюць на тры мільёны, сыходзіць у адстаўку хоць бы на час следства. (Хтосьці ў Беларусі верыць, што Г.Жураўкову апраўдаюць?) А палітык, які стварыў карупцыйную схему, мае праблемы з праваахоўнымі органамі. А палітык, які зачыняе незалежныя СМІ, выклікае падазрэнні...

А толькі ў Беларусі ён працягвае кіраваць працэсам і нават, магчыма, хутка перасадзіць нас усіх за руль «Пайканаў». Спадзяюся, што гэта хоць ня гужавы від транспарту.

Барыс Тумар, tumar@tut.by

Севярынец на волі

У сераду ля спэцпрыёмніку, што на Акрэсьціна, сябры сустрэлі лідэра Маладога Фронту Паўла Севярынца і актывіста арганізацыі Артура Фінкевіча. Абодва адседзелі па 15 сутак за ўдзел у акцыі пратэсту супраць фальсыфікацыі вынікаў рэфэрэндуму. — Каго абралі прэзідэнтам ЗША? — было першае пытаньне Севярынца па выхадзе з «сутак». Адказам палітык застаўся задаволены.

Павал распавёў, што зь ім гутарылі прадстаўнікі спэцслужбаў, якія цікавіліся зместам ягонай размовы зь Ерыным, запыталіся ў яго, ці будучы люстрацыі, калі апазыцыя прыйдзе да ўлады, і ці ведае ён, што некаторыя апазыцыянэры крадуць грошы.

Партыяў дэ-факта ня стане

Міністэрства юстыцыі даслала папярэджанні ўсім дэмакратычным партыям, што ўваходзяць у «Пяцёрку» з патрабаваннем да 1 лютага 2005 г. правесці перарэгістрацыю нізавых суполак — па офісных памяшканнях ці прыватных дамах з асобным уваходам. У іншым разе Міністэрства кацідае за сабой права рэагаваць «згодна з дзейным заканадаўствам». Ліст да таваны 18 кастрычніка — адразу па рэфэрэндуме.

Паводле кіраўніка арганізацыйна-праўнай камісіі ПБНФ Уладзімера Лабковіча, перарэгістрацыя закране 90% партыйных суполак, прытым што знайсці юрыдычныя адрасы для апазыцыйных партый амаль немагчыма. Дагэтуль усе невялікія суполкі былі зарэгістраваныя па хатах. Спыненне ж рэгістрацыі пазбавіць партыі магчымасці вылучаць кандыдатаў у адпаведных акругах і ўвогуле дзейнічаць. Такім чынам, дзейнасць

партый будзе спыненая без фармальнае забароны іх Вярхоўным судом.

Аналігічная прычына — «няправільны» юрыдычны адрас — выкарыстоўвалася Міністам пры закрыцці 58 грамадзкіх арганізацый у 2003—2004 г.

Лідэры партый выступілі з рэзкім пратэстам, які пакуль ня выклікаў рэакцыі Міністэрства.

Аркадзь Шанскі

Прэмію Янкі Юхнаўца атрымаў Макс Шчур

3 лістапада ў Нью-Ёрку быў абвешчаны першы ляўрэат Літаратурнай прэміі імя Янкі Юхнаўца. Ім стаў Макс Шчур з Чэхіі, уганараваны за раман «Там, дзе нас няма». За раман М.Шчур, які нідзе не друкаваўся і быў дасланы на разгляд у рукапісе, прагаласавалі тое зь пяці сяброў Прэміяльнага камітэту.

3 лістапада паэту Янку Юхнаўцу споўнілася б 83 гады.

Алег Раявец

Гутарка зь сябрам прэміяльнае камісіі Сержуком Сокалавым-Воюшам на старонцы 14.

Звольнены з «Транзитбанку»

Актывіст Аб'яднанай Грамадзянскай Партыі магістар эканамічных навук Дзяніс Арцюшкевіч, асуджаны за ўдзел у акцыі 19 кастрычніка, 1 лістапада быў звольнены з працы з ЗАТ «Менскі транзитны банк». Іншыя паведамленьні хронікі рэпрэсій і супраціву — старонка 11.

Сындрым Атрошчанкі

У выдаўцоў «Белорусской деловой газеты» новы клопат. У судзе Кастрычніцкага раёну сталіцы разглядаецца пазова кіраўніка тэатру «Хрыстафор» Яўгена Крыжаноўскага да «БДГ» і яе карэспандэнта Сяргея Сацука. Ён патрабуе 100 млн руб. з газэты і 20 млн руб. з карэспандэнта за сакавіцкую публікацыю пра фінансавы махлярствы ў фірме «Хрыстафор-Клірынг». Раней Крыжаноўскі ўжо выйграў справу аб абароне гонару і годнасці. «БДГ» тады надрукавала кароткае абвяржэнне, што не задаволіла артыста.

Самы танны «ARCHE»

Часопіс «ARCHE» абвешчыў падпіску на 2005 год па надзвычай нізкай цане — 2360 рублёў за нумар. Такім чынам рэдакцыя хоча кампэнсаваць нэгатыўны ўплыў на продажы з прычыны забароны прадаваць выданне ў кнігарнях «Белкінігі». Часопіс выходзіць з перыядычнасцю раз на два месяцы. Падпіску індэкс 00345. Падпіску можна аддзяленьнях пошты.

ЖАРТ

Заява Цэнтравыбаркаму ЗША

У выбарчай скрыні, якую вазілі ва ўнутраную турму КДБ Беларусі амэрыканскаму грамадзяніну Ілю Мафтэру, былі выяўленыя 310 бюлетэняў. За Керы і за Буша аддадзена па 5 галасоў, і яшчэ трыста — за тое, каб дазволіць Аляксандру Лукашэнку браць удзел у прэзідэнцкіх выбарах.

АНАТОЛЬ КРЫШЧЫК

Год «Адкрытаму архіву»

Тэлеперадача «Адкрыты архіў» адзначае першы год свайго існавання й аднаўляе выхад. Пастаянная «прапіска» — Першы нацыянальны тэлеканал, час — у 19.35 у першыя два аўторкі кожнага месяца (паўтор — у наступную раніцу). 9 і 16 лістапада выйдзе дзёвяхсерыйны фільм «У краіне цмокаў» з удзелам археоляга Ніны Здановіч, літаратуразнаўцы Пятра Васючэнікі, герпэтоляга (знаўцы зьмеяў) Руслана Навіцкага. Фільм распавядае пра старажытных міталёгічных істот — цмокаў і зьвязаных зь імі яшчараў, зьмеяў і г.д. Здымкі вяліся ў Полацку, а таксама на апетым Янам Баршчэўскім возеры Нешчардзе.

Адам Воршыч

На фота: вядоўца «Архіўу» Аляксей Матафонаў

Дырэктара сышлі за сумленнасць

Першай ахвярай выбараў ды рэфэрэндуму ў Воршы стаў дырэктар СШ №20 Уладзімер Юржыц. Ледзь ці не на наступны пасля 17 кастрычніка дзень ён нечакана падаў заяву аб добраахвотным звальненні з пасады. Яснага тлумачэння гэтаму ўчынку пэдагагічна калектыў дагэтуль ня мае. Але кажуць, што галоўнай прычынай раптоўнага сыходу стала галасаваньне, дакладней, ягоныя вынікі, на

ўчастках, размешчаных у гэтай школе — самай буйной у Воршы. Так, на участку, камісія якога была амаль цалкам сфармаваная з настаўнікаў СШ №20, кандыдат ад улады — начальніца гарадскога аддзелу адукацыі Людміла Анікеева — набрала амаль столькі ж галасоў, як яе галоўны супернік Геннадзь Ананьёў (АГП). Да таго ж, на пытаньне рэфэрэндуму адмоўна адказаў 761 чалавек, у той час як на

суседнім участку ў гэтай жа школе, камісія якога была сфармаваная з работнікаў ільнокамбінату, адказалі «не» на пытаньне рэфэрэндуму нібыта ўсяго 119 выбарцаў. Дарэчы, школа, якой апошнія гады ён кіраваў, адна з найлепшых у горадзе, а сам дырэктар распрацаваў кампютарную праграму кіравання навучальным працэсам, якая была рэкамэндаваная для ўсёй краіны.

Яўген Жарнасек, Ворша

ПОШТА РЕДАКЦЫІ

Ірваліся да ўлады ці гняліся на гаршку, або Цалаваньне даганяючы

Я сябар адной з антылукашэнкаўскіх партый і таксама расчараваны адсутнасцю ў маім парткіраўніцтве смаку да барацьбы, азарту змаганьня, волі да перамогі і жаданьня прыйсці да ўлады. Лукашэнкаўскі штамп занадта перабольшвае, кажучы, што «апазыцыя рвецца да ўлады».

Каб жа рвалася! Мінулі выбары. Дыктатура прайграла іх дэ-юрэ, але выйграла дэ-факта. Слабая

ўцепа.

Апазыцыя не вяла аніякае контрапрапаганды, спасылаючыся на фінансавыя цяжкасці.

Калі ў вас няма грошай, каб выдаваць хоць бы ўнутрыпартыйны бюлетэнь — вучыцеся ў Леніна! — накладам 4x299 асобнікаў, займайцеся палітыкай з жонкай у кухні! Але так жа ёсьце!

Працяг на старонцы 11.

Сызыфаў выбар

Працяг са старонкі 1.

Здавалася б, удзел у выбарах, калі іх вынікі становяцца амаль вядомымі за паўгоду, — гэта сьведчае ўхваленне карнавалу з выбарчымі скрынкамі і бясплатным пойлам, мастацкай самадзейнасцю і амоніфікацыяй дубінкамі, сонечным тварам прэзідэнта і жалезабэтонным маналітам аўтараў наступных «Сейбітаў хаосу», спадарынай Ярмашынай на фоне мультымедыянага экранаў і спадаром Лябедзькам у інвалідным вазку. Іншымі словамі — наўмысная легітымізацыя, «наданне высакароднасці» ўладзе. Да таго ж, неўзабаве могуць знікнуць і механізмы выкарыстання электральных мерапрыемстваў, арганізаваных уладай, дзеля нейкіх прапагандысцкіх мэтай. Невядома, ці знойдуць мужнасць выбаршчыкі адказаць на пытанні экзыт-полаў праз два гады (да таго ж, ці будуць гэтыя экзыт-полы, калі апошні, вядома, не ЭКАОМаўскі, быў арганізаваны амаль цудам). Невядома, ці ня будуць распрацаваны такія адміністрацыйныя тэхналогіі, дзякуючы якім страшна будзе паказаць нават фігу ў кішэні ў форме бюлетэна, у якім прастаўлены крыжык насупраць прозьвішча апазыцыянера. Невядома, ці будзе нават сама магчымасць праставіць гэты крыжык, — а хто сказаў, што ўсе наступныя выбары ў Беларусі ня будуць праводзіцца з удзелам выключна Лукашэнкі і Гайдукевіча?

Усе пытанні пра мэтады палітычнай барацьбы зводзяцца да двух. Першае — ці дэмакратычныя сілы ўсё яшчэ разлічваюць на перамогу пры сваім жыцці? Другое — ці разлічваюць яны пры гэтым на ўласны народ? Ціхае дысідэнцтва — гэта, вядома, адмоўны адказ на абодва пытанні. У той жа час пераход да вулічнай барацьбы — гэта паварот сьпінай да ўласнага грамадства. Адлегласць ад Чыжоўкі ды Малінаўкі да Кастрычніцкай плошчы вызначаецца зусім не кілямэтрамі ці хвілінамі праезду на аўтобусе — яна мерыцца страхам і нявер'ем у саму магчымасць зьмен. Стаўшы ў позу «Хай гара ідзе да Магамэта», мы мала каго дачакаемся — як было і некалькі гадоў таму, калі хадзіць на мітынгі было куды бяспечней. Чарговы пэрформанс з эксклюзіўным правам на інтэрпрэтацыю БТ-1 загоніць беларусаў глыбей у страх і нявер'е. Кадры «слабай» апазыцыі, якая ня мае падтрымкі ў насельніцтве, папоўняцца яшчэ сотнямі мэтраў кінастужкі. Грамадзянскі супраціў заўважаць хіба што за мяжой — і то ня ўсе. У сьведзе хапае дыктатур, дзе прыхільнікі дэмакратыі згаджаюцца ў сапраўды нечалавечых умовах.

Нават самыя заўзятая праціўнікі ўдзелу ў выбарах пагодзяцца, што ўдзел у кампаніі, нават самай безнадзейнай, паходы па кватэрах, нават калі яны суправаджаюцца затрыманьнямі і нападамі а-ля гоп-стоп, усё ж такі лепшы спосаб данесці альтэрнатыву да грамадства, чым зусім ужо ня масавыя акцыі (18 кастрычніка — выключэнне, якое толькі пацвярджае правіла: гэта была паслявыбарчая акцыя). Аднак навошта ўсё гэта, калі ўдзел у выбарах ня мае працягу і ўсе застаюцца пры сваіх — улада пры ўладзе, апазыцыя пры маральнай перамозе, якую акрамя замежжа ніхто не прызнае?

Што ж, давайце паглядзім яшчэ

Усе пытанні пра мэтады палітычнай барацьбы зводзяцца да двух. Ці дэмакратычныя сілы ўсё яшчэ разлічваюць на перамогу пры сваім жыцці? І ці разлічваюць яны пры гэтым на ўласны народ? Гэты артыкул — не аналітычная запіска на тэму «Як зрабіць так, каб Беларусь ня стала другой Кубай», а спроба ацаніць, што азначае для грамадзянскай супольнасці і палітычнай апазыцыі выбар таго ці іншага шляху ва ўмовах, калі ўсе наступныя выбары могуць зводзіцца да канкурэнцыі Лукашэнкі і Гайдукевіча.

раз, што здарылася 17 кастрычніка і пасля яго. Абцяжарылі не пакінуць каменя на камені ад апазыцыі. Аднак застацца без прадстаўніцтва ў парламэнце — апазыцыі не прывыкаць. Насамрэч улада не пакінула каменя на камені ад уласнай рэпутацыі. Як мінімум — у навакольным сьведзе. Аднак таксама — сярод усіх тых, хто прагаласаваў «супраць». Яны не паверылі — і іх шмат. Нічога лепшага, каб абудзіць масавы недавер да ўлады, каб ня проста паказаць яе як антыдэмакратычную і рэпрэсіўную, а ўзяць на сьмех унутры і звонку, — нічога больш эфектыўнага, чым удзел у выбарах, хай і ў выбарчым фарсе, прыдумаць нельга было б. Дарэчы, тое самае тычыцца і афіцый-

- Адлегласць ад Малінаўкі
- да Кастрычніцкай плошчы
- вызначаецца не
- кілямэтрамі, а страхам
- і нявер'ем у саму
- магчымасць зьмен.

ных СМІ. Улада мусіла рабіць штосьці з апазыцыяй. І мусіла рабіць гэта так, што заўважылі далёка не адзінкі. Хто ўсё яшчэ клапоціцца пра тое, што ўдзел апазыцыі ў лукашэнкаўскіх выбарах прывядзе да яго міжнароднай легітымізацыі, — параўнайце рэакцыю на падзеі 17 кастрычніка і на выбары ў палату ў 2000 г. Тады мы сапраўды былі за два крокі да легітымізацыі — у параўнанні з сёлетнімі, безапазыцыійнымі (але фармальна не безальтэрнатыўнымі) выбары чатырохгадовай даўніны былі амаль чыстымі (у сэнсе, як халасьцякі сартуючы бялізну — брудная і брудная, але можна насіць).

Вядома, тое, што робіцца ўнутры краіны, нашмат больш важна, чым тое, што аб ёй гавораць звонку. А тут, у Беларусі, за зьмены пакуль яшчэ далёка не абсалютная большасць. Незалежна ад таго, каму мы больш верым, Геллапу ці Лідзіі Ярмашынай, відавочна — за Лукашэнку ўсё яшчэ галасуюць да халеры шмат. Частка зь іх робяць гэта без усялякага прымусу. Іншыя лёгка падаюцца прапагандзе ў дзяржаўных мэдыях (ды як такой не паддасія!). Піяр-кампанія рэжыму была не такой дубовай, як яе часцяком ацэньваюць незалежныя аналітыкі. Некаторыя з ролікаў, якія шалёна круціліся, пачынаючы з 21:00 7 верасня, сапраўды выбівалі

сьвязу ў памяркоўных беларусаў (як у тым анекдотце пра тры чэрапы Васіля Іванавіча: «Ну куды вы лезце, дачнік, лекцыя ж для калгаснікаў!»). Рэйтынг Лукашэнкі нядрэна паднялі і міліцыянты з аманіўцамі, што старанна адсякалі апошнія наяўныя інфармацыйныя альтэрнатывы (газэты, улёткі) ад выбаршчыкаў. Аднак — паводле зьвестак таго ж Геллапа, з тых заўзятых лукашыстаў, якія пазнаёмліліся з апазыцыійнымі праграмамі, з альтэрнатыўным пунктам гледжання, амаль чвэрць прагаласавала супраць трэцяга тэрміну! Што з гэтага вынікае? Калі апазыцыя ўсё ж такі разлічвае на народ, за яго ёй яшчэ трэба доўга змагацца. Але гэтае змаганьне не такое бясплённае, як можа падацца.

Лічы прыхільнікаў і апанэнтаў зусім не такія неадэкватныя, як здаецца прапанэнтам «грамадзянскага супраціву». Каб такі супраціў меў нейкі плён, апазыцыя (альбо дысідэнцы асяродак) павінны мець за сабой велізарны маральны, культурны капітал, які б рабіў іх справу бяспрэчна «правай» з пункту гледжання грамадства. У ідэале — уласнага Папу. У нас жа нават няма і свайго патрыярха Паўла, які, пасля доўгага спрыяльнага маўчаньня на адрас Мілошавіча, урэшце дапамог дэмакратычнай рэвалюцыі. Супраць нас і дамінуючая царква, і створаная ўладамі эліта (удзел у выбарах на баку ўлады дырэктара Купалаўскага тэатру — гэта знакавая падзея), і мэдыі, і спартоўцы — акрамя адзінак, якіх, аднак, круцяць па тэлеку толькі ў адмысловых праграмах. Спадзявацца няма на каго. Толькі на саміх сябе. І на тых, хто з намі ў кухонных размовах.

Дарэчы, у таго, што адбылося 17 кастрычніка, ёсьць і яшчэ адна недасказаная гісторыя. Паводле іншых даных таго ж Геллапа, якія не атрымалі вялікага рэзанансу, пераважная большасць тых, хто на рэфэрэндуме прагаласаваў «супраць», на парламэнцкіх выбарах галасавалі за прэтэндэнтаў ад дэмакратычных сіл — «Пяцёркі», Эўрапейскай каліцыі ды «Рэспублікі». Дэмакратычная апазыцыя сапраўды набірала галасы. Колькі — падлічыце самі, гэта залежыць ад таго, якім зьвесткам аб выніках галасаваньня вы верыце. Але для тых, хто ня згодны з вэрсіяй Лідзіі Ярмашынай, павінна быць відавочна: сярод той часткі грамадства, якая не падтрымлівае Лукашэнку, пошук палітычнай альтэрнатывы лягчына прыводзіць да падтрымкі дэмакратаў. Гэтага ня здары-

лася б, калі б дэмакратаў зусім не было на лякатары грамадзкай увагі альбо калі б яны прысутнічалі выключна ў «пяцімінутках нянавісьці» ў выпусках БТ (з пачатку году ў кожным выпуску штотыднёвай праграмы «Ў цэнтры ўвагі» як мінімум адзін сюжэт быў прысьвечаны вырышчю апазыцыі, і ён працягваўся прыкладна пяць хвілін — Оруэл быў бы ўражаны). Акрамя таго, калі за апазыцыю сапраўды галасавала ня мала людзей, гэта сьведчае таго, што дзяржаўная прапаганда пры ўсёй неабмежаванасці рэсурсаў, якія ў яе ўкідваюцца, не спрацоўвала. Удзельнічаючы ў выбарах, нават такіх, якія яны ёсьць сёння ў Беларусі, апазыцыя можа рэальна пашыраць сваю сацыяльную базу. Хай гэта будуць людзі, якія потым ня выйдуча на вуліцы, каб абараніць сваю волю выбаршчыка, — яны як мінімум будуць ведаць, што Лукашэнку існуе альтэрнатыва, якая гэта альтэрнатыва і што яны яе падтрымліваюць.

Безумоўна, ужо зразумела, што схема «агаслаўскага варыянту» ў Беларусі не спрацоўвае. Безумоўна, вырашыць усе пытанні выключна выбарамі ня ўдасца. Вядома, што і ўлада ня сьпіць: цяпер, калі праз выбары нельга нават стварыць парламэнцкую апазыцыю, калі назіраньне ператварылася ў недарэч-

- Ціхае дысідэнцтва,
- як і пераход выключна
- да вулічнай барацьбы —
- гэта паварот сьпінай
- да ўласнага грамадства.

насьць, калі да падліку галасоў дапускаецца хіба абмежаванае кола асобных грамадзян (ці асобнае кола абмежаваных грамадзян), — улада сама будзе лічыць кожнага, хто яшчэ хоча ўзяць удзел у выбарах, патэнцыйным рэвалюцыянерам, як мінімум правакатарам, з усімі наступствамі. Аднак пакуль нас не крытычная маса, пакуль лукашыста можна сустрэць праз крок, пакуль астатнія альбо баяцца, альбо думаюць «А хто яшчэ?» — прыйдзеца займацца сызыфавай выбарчай працай. Адзін раз камень можна будзе і дапаць да гары — калі і не праз выбары, то шмат у чым дзякуючы ім — праца зь людзьмі ніколі не залішня. А як сядзець унізе і чакаць пад'ёмнага крана — камень там і застанеца.

НІСЭПД ставіць пад сумнеў вынікі рэфэрэндуму

НІСЭПД прэзэнтаваў вынікі апытаньня, праведзенага ў час рэфэрэндуму й выбараў. З апытаньняў 37 тыс. чалавек 14—17 кастрычніка вынікае, што «за» на рэфэрэндуме прагаласавалі 48,4% выбарцаў (памылка — менш за 1%), а асобныя кандыдаты ад апазыцыі (напрыклад, Уладзімер Колас) прайшлі ў дэпутаты. Кіраўнік НІСЭПД Алег Манаеў лічыць, што галоўная задача апазыцыі — як мага хутчэй данесці гэтыя вынікі да грамадства.

Вуглік у Мастах

У гарадзенскую абласную больніцу патрапілі 4 жыхары Мастоў з падэрньнем на вуглік. У Горадню выехала дзяржаўная камісія для праверкі дыягназу.

Літва: кааліцыйныя перамовы ў тупіку

Сацыял-дэмакраты Альгірдас Бразаўскас і папулісты зь Сялянскай партыі (Казімера Прунсене) і Партыі працы (Віктар Успаскіх) ня здолелі стварыць уладную кааліцыю. У новым урадзе сацыялісты павінны быць мець 7 міністраў, Партыя працы — 5, Сялянская партыя — 1. Бразаўскасу прызначалася крэсла прэм'ер-міністра, Паўлаўскасу — маршалка Сэйму. К.Прунсене запатрабавала 2 міністэрскага партфэлі, чым сарвала падпісаньне дамовы.

ПБНФ рыхтуецца да 2006 г.

Сойм Партыі БНФ 30 кастрычніка прааналізаваў вынікі выбараў і рэфэрэндуму. Пазытыўнымі вынікамі кампаніі ПБНФ называе няздольнасць рэжыму сумленна перамагчы на рэфэрэндуме, масавы дьялёт партыі з грамадствам, умацаваньне кааліцыі «Пяцёрка». Прыярытэтам на бліжэйшыя гады названы ўмацаваньне міжпартыйнай кааліцыі й прарыў інфармацыйнай блякады. На думку фронтоўцаў, ёсьць умовы для дэмакратычных зьменаў у Беларусі ў 2006 г.

Юбілей у Таронце

Найстарэйшая беларуская праваслаўная парафія ў Канадзе — Сьв.Кірылы Тураўскага ў Таронце — адзначыла 50-годзьдзе. У 1954 г. яе заклала паваенная эміграцыя як асяродак Беларускай праваслаўнай аўтакефальнай царквы на чужыне.

Новае пра Луцкевіча

Знайшліся новыя дакумэнты, датычныя сьмерці прэм'ера БНР Антона Луцкевіча ў сталінскай вязніцы. Ягоная сваячка Маргарыта Пярова адшукала сьведчаньні, што ён памёр 23 сакавіка 1942 г. ад паралюшу сэрца і пахаваны ў Саратаве на зачыненых могілках. У труну паклалі шылду з прозьвішчам і нумарам справы — 1100. На магіле паставілі шылду зь літарай «Б».

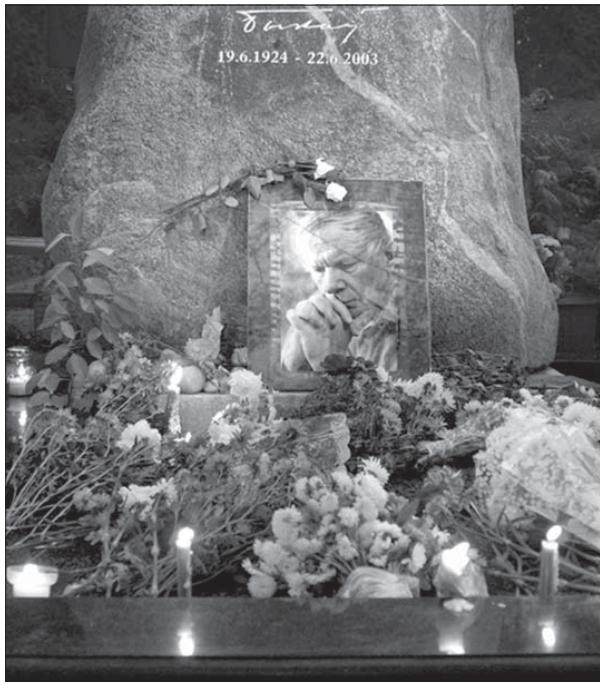
Галадоўка ў Ваўкавыску

Працягваецца галадоўка пратэсту Мікалая Аксаміта. Гэты назіральнік на выбарах патрабуе разбору фактаў фальсыфікацыі ў Ваўкавыскім раёне. Да яго далучыліся актывісты дэмакратычных партыяў Валіяціна Салдатава й Сьвятланы Хасанавы.

Эбэдзі супраць ураду ЗША

Нобэлеўская ляўрэатка Шырын Эбэдзі падала ў суд на ўлады ЗША, якія не дазваляюць друкаваць яе ўспаміны ў Амэрыцы. Эканамічныя санкцыі супраць Ірану распаўсюджваюцца таксама на друк і продаж кніг, напісаных іранскімі грамадзянамі.

АШ; БелаПАН, svaboda.org, gazeta.pl

Быкаўскі камень

Увечары на Дзяды, 2 лістапада, пры святле зьнічоў і тэлевізійных юпітэраў на магіле **Васіля Быкава быў асьвячоны надмагільны камень.**

З прававой выступіў пасол Фінлянды ў Літве і па сумяшчальніцтве ў Беларусі Ціма Лакелма, што прыехаў на ўрачыстасьць зь Вільні. Як вядома, надмагільны валун быў прывезены зь Фінлянды да Вільні на сродкі гораду Хельсінкі. Пад бел-чырвона-белымі сьцягамі пашану сьліннаму пісьменьніку аддалі паслы ЗША, Расеі, Італіі, Францыі, Літвы, Нямеччыны, Чэхіі, Латвіі, Вялікабрытаніі, Славакіі, генконсул Эстоніі, прадстаўнік

польскага пасольства. «Васіля Быкава лічаць сумленьнем Беларусі. Я часта сьцьвярджаю ў сваіх інтэрвію, што, як мне здаецца, Беларусь — гэта сумленьне Эўропы», — зазначыў у сваёй прамове, як заўжды, па-беларуску, амэрыканскі пасол Джордж Крол. І як заўжды, нікога не было ад улады.

Словы памяці сказалі сябры Быкава Рыгор Барадулін, Генадзь Бураўкін, Вялянцін Тарас. Р.Барадулін прачытаў адмыслова напісаны верш «Векамень»:

Векамень — сын ледавіка сівога,
На пасьвішчах сьцюдзёных гадаваны,
Падушкай мулкаю людзкой пашаны
Лёг, каб прысьніла зябкі сон трывога.
З апосталам зажураным трывога

Маўкліва лёс выгнаньніцкі дзяліла.
Трымацьме ўкамянелы сум магіла,
Каб сьветла йсьці душы да Пана Бога.

Прамаўлялі маладзейшыя літаратары — старшыня Саюзу пісьменьнікаў Алесь Пашкевіч і паэт Андрэй Хадановіч. «Прыкладаў, каб надмагілле пісьменьніку ахвяравалася сталічным горадам іншай дзяржавы, не было ў гісторыі літаратуры — ня толькі беларускай, але і сусьветнай. Хай жа гэты камень застанеца загадкай Быкава», — зазначыў Уладзімер Някляеў.

Удава Быкава спл. Ірына моўчкі стаяла ўсю цырымонію, прыкрываючы твар каўняром паліто. Толькі ў вільготных вачах адбіваліся агеньчыкі шматлікіх свечак.

Зьміцер Дзядзенка

Маўклівыя Дзяды

Сёлетнія Дзяды ў Курапатах упершыню сталіся «маўклівымі»: абласныя і раённыя ўлады не дазволілі мітыngu. Традыцыйнае шэсьце ад гадзіньнікавага заводу сабрала напачатку каля 300 чалавек. Шэсьце гарадзкія ўлады дазволілі, але таксама з абмежаваньнем — не выходзіць на праезную частку (завычай усё ж адну паласу дарогі вылучалі). Забарона на мітынг у Курапатах выкарыстоўваецца ўпершыню. Некалькі гадоў таму ўлады забаранілі шэсьце, але дазволілі мітынг. Сёлета арганізатарам адмовілі, матывуючы адсутнасьцю дамовы з мэдыкамі і міліцыяй. «Я спытаў: з каго вы хочаце грошы ўзяць за наведваньне Курапатаў? Са сьвятара Сабілы, які 13 гадоў адседзеў у ГУЛАГу? З Маі Кляшторнай, якая страціла тут свайго бацьку? У прыватных размовах яны ўсё разумеюць, але дазволу не даюць», — распавёў заяўнік акцыі, лідэр Кансэрватыўна-хрысьціянскай партыі Юрась Беленькі.

Як заўжды, па дарозе на Курапаты шэсьце вырасла — да паўтысячы ўдзельнікаў. Гэткая жа традыцыйная становіцца праезд каго-небудзь з удзельнікаў у тралейбусе ўздоўж калёны з вывешаным у акно бела-чырвона-бе-

лым сьцягам.

Не было відаць у «дзядоўскім» шэсьці палітыкаў — апрача актывістаў КХП-БНФ, у калёне ішоў толькі Мікола Статкевіч. Затое былі грамадзкія дзеячы — Алег Трусаў, Лявон Баршчэўскі, Эдвард Зайкоўскі. Шыхтамі пад вялізным нацыянальным сьцягам ішлі каля трох дзясяткаў «зуброўцаў» — у тым ліку і ўдзельнікі нядаўніх акцыяў на Кастрычніцкай плошчы, якія толькі толькі вызваліліся пасля адседкі.

Адметнасьцю сёлетніх Дзядоў стала і прызмерная колькасьць «сілавікоў». У дварах вуліцы Мірашнічэнка каля Курапатаў стаялі шматлікія аўтобусы АМАПу і машыны ўнутраных войскаў. Некалькі машын і аўтобусаў яшчэ стаялі й каля саміх Курапатаў. Але пакуль шэсьце наблізілася, амапаўцы і ўнутраныя войскі былі адвезеныя па кальцавой дарозе крыху ўбок.

Мітынг не было. Нават малебну ня ладзілі. Пасьля супольнай малітвы за Беларусь над Курапатамі залунаў «Магутны Божа». Шматлікія «хранікёры ў цывільным» адзеньні для гісторыі і малітву, і ўсталяваньне крыжоў, якім скончылася акцыя.

Аркадзь Шанскі

А Д У К А Ц Ы Я

Акадэмік Міхайлаў: Міністэрства спорту ня можа прызначыць чэмпіёна сьвету

«У глябальным грамадстве адзіным крытэрам зьяўляецца прызнаньне прафэсійнай супольнасьці». Акадэмік **Анатоль Міхайлаў, рэктар Эўрапейскага гуманітарнага ўнівэрсытэту, які знаходзіцца на навуковай стажыроўцы ў Гарвардзкім ўнівэрсытэце ў ЗША, адказвае на пытаньні «НН».**

ЭГУ шукае формы дзейнасьці безь ліцэнзіі Мінадукацыі

— Сп. Анатоль, большасьць студэнтаў ЭГУ перайшла ў іншыя ВНУ ў Беларусі, але значная частка выехала на далейшае навучаньне за мяжу. Ці ідзе праца над стварэньнем ўнівэрсытэту ў выгнаньні?

— Мы атрымоўваем усё новыя прапановы з розных ўнівэрсытэтаў. Гэта ўнікальны прыклад акадэмічнай салідарнасьці. Нас змусілі пайсьці зь Беларусі. Але мы жывём у такія часы, калі любая лякальная легітымизацыя дзейнасьці — акрэдытацыя, дзяржаўнае прызнаньне — мае адносны характар. Мы жывём у глябальным грамадстве. Адзіным сапраўды важным крытэрам зьяўляецца прызнаньне прафэсійнай супольнасьці. Нельга загадаць Міністэрства спорту прызначыць кагосьці на Беларусь чэмпіёнам сьвету. На жаль, Міністэрства адукацыі дзейнічае менавіта так, і, калі яно кажа «прызнаны дзяржавай дыплём», я хацеў бы задаць пытаньне: якая сапраўдная якасьць гэтых прызнаных дзяржавай дыплёмаў у галіне гуманітарных і сацыяльных навук, калі ўсё ў іх было зьнішчана і сеньня няма нічога супольнага з тым, што называецца філязофі-

яй, эканомікай або правам у цывілізаваным грамадстве? Такім чынам падыходзячы да гэтай праблемы, мы вырашылі знайсці спосаб стварэньня праграм, якія не падлягаюць кантролю міністэрства. Ня ўсё, што адбываецца ў сусьветнай адукацыйнай прасторы, рэгламэнтаецца беларускім Міністэрствам адукацыі. Ёсьць іншыя краіны, іншыя прынцыпы ацэнкі і іншыя крытэры адбору — ёсьць Сарбона, Гарвард, Кембрыдж. А тое, што робяць мясцовыя чыноўнікі і што яны кажуць пра дзяржаўнае прызнаньне дыплёмаў, няхай спачатку прызнае сусьветнае грамадства. Я думаю, што з гэтага крызісу мы выйдзем больш моцнымі.

— Якім чынам можа выглядаць навучаньне ў новых умовах?

— Мы цяпер ствараем тое, што называецца «distance learning» (навучаньне на адлегласьці). Ужо дзейнічае наша інтэрнэт-старонка (www.edu-international.org), каб студэнты ня трацілі кантакту паміж сабой.

Мы знойдзем таксама і спосаб існаваньня ў Беларусі. Нас пазбавілі ліцэнзіі, але яна нам не патрэбна, бо нясе за сабой абсурдныя патрабаваньні

з боку міністэрства. Ёсьць іншыя спосабы прызнаньня прафэсіяналізму. Дыплёмы Гарварду ці Бэрклі ў ЗША ня мусяць мець дзяржаўнага прызнаньня, яны маюць прафэсійнае прызнаньне. Цяпер сумесна з нашымі партнёрамі мы ствараем такія праграмы, каб якасьць нашага дыплёму была непараўнальна з тым, які прынаецца беларускім міністэрствам.

— Якой вы бачыце перспэктыву для студэнтаў, што навучаюцца за мяжой, пасьля вяртаньня ў Беларусь?

— Мы робім гэта для Беларусі. Без падрыхтоўкі людзей, якія інакш дума-

юць, у дзяржаве ня можа быць пазытыўных трансфармацый. Адзінай стратэгіяй у гэтай сытуацыі зьяўляецца панажэньне крытычнай масы тых, хто можа прафэсійна падсыць да справы. У нас хворы сацыяльны арганізм, які за доўгі час давялі да такога стану, што ён практычна ня дзейнічае. Таму патрэбны прафэсійныя намаганьні, каб гэты арганізм вылечыць.

Размаўляла Надзея Галубовіч, Франкфурт-на-Одэры

P.S. Паводле інфармацыі «НН», цяпер разглядаецца варыянт стварэньня ЭГУ ў выгнаньні з базай у Вільні.

ГАЗЭТА ВЫСТУПІЛА. ШТО ЗРОБЛЕНА? Скрабутан адноўлены

«Зуброўца» Яўгена Скрабутана, звольненага ўлетку за надпісы «Спыніць русіфікацыю» («НН», №29 за 6 жніўня), аднавілі ў Гарадзенскім ўнівэрсытэце. Загад зьявіўся пры канцы кастрычніка. Сам хлопец наведваў заняткі з сваімі аданкурснікамі з 1 верасьня, таму акадэмічных запазычанасьцяў ня мае. (Ягоны «падзельнік» Алесь Курсевіч вырашыў пераехаць на вучобу ў Польшчу.) Праз «НН» Яўген перадае падзякі ўсім родным, блізкім, аднакурснікам і выкладчыкам — хто падтрымаў яго парадай, цёплым словам, а таксама практычным учынкам.

АШ

Стратэгія коштам 10 000 000 эўра

Эўразьвяз перавызначае кірункі ўкладаньняў у Беларусь. «НН» удалося азнаёміцца з праектам новай стратэгіі праграмы TACIS

22 лістапада Эўразьвяз мае прыняць новую стратэгію ў дачыненні да Беларусі. На яе грунце будучы акрэслены прыярытэты праграмы фінансавай дапамогі TACIS для нашай краіны на 2005—2006 г.

На асноўнае пытаньне «Колькі дадуць грошай?» адказ дакладны: 10 млн эўра цягам наступных двух год. У дакумэнце адзначана, што «ў выпадку значных зьменаў ва ўнутранай сытуацыі ў Беларусі памеры фінансаваньня могуць быць перагледжаны», аднак у які бок — не ўдакладняецца. Разьмяркоўваюцца сродкі будучы зыходзячы з доўгатэрміновай мэты ЭЗ — дэмакратычнай Беларусі, якая будзе мець з ЭЗ ня толькі супольныя межы (гэты элегантны ангельскі зварот можна разумець ва ўсіх сэнсах), але й супольныя каштоўнасьці.

Сфера супрацоўніцтва	Дапамога (млн эўра)
1. Падтрымка грамадзянскай супольнасьці і дэмакратызацыі (дапамога недзяржаўным аб'яднаньням, прапаганда эўрапейскіх каштоўнасьцяў, спрыянне выкананню міжнародных канвэнцый)	4,7
2. Вышэйшая адукацыя	1,9
3. Дапамога рэгіёнам, забруджаным радыяцыяй	2,8
4. Падтрымка NCU	0,6
Усяго	10,0

Ва ўмовах, калі падзелу ўладаў у краіне практычна не існуе, у беларускай сыстэме «стрымак ды процівагаў» засталіся толькі два элемэнты — дзяржава ды НДА. Адорваць дзяржаву не выпадае, таму галоўную падтрымку прапануецца накіраваць у недзяржаўны сэктар. Таксама новая стратэгія надае ўвагу вышэйшай адукацыі ды міжнародным акадэмічным абменам — менавіта гэта, мяркуюць у TACIS, створыць падмурак для дэмакратызацыі Беларусі. Дапамога чарнобыльскім раёнам — традыцыйны складнік фінансавых патокаў TACIS. Апошні пункт табліцы вызначае выдаткі на мэнэджмэнт грантаў: Нацыянальная каардынацыйная адзінка (National Co-ordinating Unit — NCU) — гэта «связная» структура, якая каардынуе праект.

Гісторыя адносінаў паміж ЭЗ ды беларускім урадам няпростая. Яны былі ўзаемапрыхільнымі ў 1992—1995 г., калі Беларусь атрымала ад TACIS каля 75 млн эўра. Але празь вядомыя палітычныя падзеі выдзяленьне чарговых 37 млн эўра на 1996—1999 г. было замарожана. Цяпер фінансаваньне адбываецца ў значна меншых аб'ёмах. Асабліва адчувальна гэта адбілася на дапамозе ў агульнай стабілізацыі нашай гаспадаркі. Так, з 55 млн эўра 10-гадовай пазыкі на макрэканамічнае разьвіцьцё Бе-

ларусь атрымала толькі 30 млн (у 1995 г.). Яшчэ 25 млн эўра чакаюць свайго часу — пачатку рэформаў. Аднак на абарону сябе ад непажаданых гасьцей Эўропа грошы дае ахвотна, ня дужа зважаючы на рэжым краіны. На ўпарадкаваньне беларускіх межаў і стварэньне інфраструктуры для ўтрыманьня ўцекачоў ды нелегальных мігрантаў было выдзелена 16,5 млн эўра (1997—2003).

У праекце стратэгіі няма згадкі пра дыскрымінацыю беларускай культуры і мовы, нават у разьдзелах «Грамадзянская супольнасьць, правы чалавека» ды «Вышэйшая адукацыя». Такім чынам, умацаваньне нацыянальнае ідэнтэчнасьці па-ранейшаму не разглядаецца Эўразьвязам як прыярытэт. У TACIS сьцьвярджаюць, што аналізавалі толькі тыя бакі беларускага жыцьця, якія «непасрэдна зьвязаныя з інтэрэсамі праграмы». Нібыта пагарда з боку дзяржавы да культуры тытульнай нацыі аніяк не адбываецца на разьвіцьці дэмакратыі ды грамадзянскай супольнасьці.

Пастулюецца зьмена прыярытэтаў, але прапануецца захаваць спосаб дзейнасьці нязьменным. Выніку трэба чакаць адпаведнага. Мяркуючы па праекце, эфэктыўнасьць беларускіх праграмаў застанецца ранейшаю.

Алесь Кудрыцкі

Януш Анышкевіч: «З Захадам на ўсход!»

Перад польскай замежнай палітыкай стаіць новая важная мэта. Гэта спрыянне інтэграцыі ў NATO і Эўразьвяз Украіны, а пазьней і Беларусі. «Трэба пераканаць Зьвяз у такой праграме ўсходняй палітыкі», — піша ў артыкуле ў «Газэце выбарчай» намесьнік старшыні Эўрапарлямэнту Януш Анышкевіч.

«Засяроджанасьць на Расеі можа вярнуць да жыцьця палітыку, вядомую зь мінулага як «Russia first» («Перш за ўсё Расея»), вынікам якой зьяўляецца падпарадкаваньне праблематыкі Украіны ці Беларусі разглядаючы першую чаргу інтэрэсам Расеі.

Таму на нас, а таксама на іншыя дзяржавы, дзе пануе аналягічны падыход, — краіны Балтыі? Вугоршчыну? Славакію? — кладзецца абавязак выпрацоўкі і прасоўваньня праграмы для Украіны. А таксама для Беларусі, якую нельга папросту сьпісаць з рахункаў.

Вялікая палітычная мэта вымалёўваецца, такім чынам, цалкам выразна. Цяжка было б увасобіць такую праграму ў жыцьцё бязь цеснага супрацоўніцтва з ЗША. Амэрыка ўжо даўно праяўляе палітычны і фінансавы клопат пра Украіну, а апошнія рашэньні прэзыдэнта Буша і Кангрэсу сьведчаць пра гатоўнасьць зрабіць энэргічныя захады і ў дачыненні да Беларусі. Адчуванае ўсюды патрэба ў паляпшэньні трансатлянтычных адносін вымагае вяртаньня веры ў сэнс, магчымасьць і неабходнасьць сумесных дзейнаў Эўропы і ЗША. Сумесныя ініцыятывы ў дачыненні да Украіны і Беларусі могуць быць такой супольнай праграмай. У яе рэалізацыі роля Польшчы можа быць ключавой».

М Э Д Ў І

Нацыяналізацыя кабэльнага ТБ

У Берасьцейскай вобласці рыхтуецца нацыяналізацыя сетак кабэльнага тэлебачаньня. Такое рашэньне прыняў аблвыканкам.

Рашэньне №640 мае назву «Пра арганізацыю работы па абслугоўваньні насельніцтва, стан працоўнай дысцыпліны ў сфэры ЖКГ вобласці». Цяпер да 1 лістапада ва ўсіх мураваных дамах вобласці павінна была адбыцца інвэнтарызацыя кабэльных сетак і «прыняцьце іх на баланс у бязвыплатным парадку

згодна з існуючым заканадаўствам».

Усе кіраўнікі баранавіцкіх кабэльных сетак лічаць, аднак, што пастанова аблвыканкаму, наадварот, парушае існуючыя законы. Спасылаюцца на Грамадзянскі кодэкс, які забараняе між арганізацыямі якія-кольвек падарункі й дармавыя пагадненьні. Як вынік — дырэктарат кабэльных сетак зьбіраецца зьвяртацца ў суд.

Камунальшчыкі й апэлююць да таго, што кабэльшчыкі, пракладаючы свае сеткі, наўмысна панішчылі калектыўныя антэны. У тых дамах,

дзе яны засталіся, ніякай нацыяналізацыі ня будзе. Апошнія 10 год, аднак, ніхто з камунальных службаў не цікавіўся лёсам старых калектыўных антэн.

Як лічыць уладальнік адной з баранавіцкіх кабэльных сетак тэлебачаньня, якія апошнім часам сталіся вельмі папулярнымі сярод народу, рашэньне берасьцейскіх уладаў — толькі пачатак кампаніі па абмежаванні распаўсюду інфармацыі. Акрамя таго, як ужо павялося, дзяржаўныя ўстановы, што ня ў стане самі зарабіць грошы, пачынаюць

падграбаць пад сябе «прыбытковыя», на іх погляд, сфэры бізнэсу. Гэта прывядзе да падажараньня кошту паслуг, зьніжэньня якасьці й зьмяншэньня колькасьці каналаў, дазволена для прагляду.

Сёлета супрацоўнікі і гледачы кабэльнага тэлебачаньня ўжо зьмірыліся з тым, што глядзець можна толькі каналы, дазволеныя Міністэрствам фармацыі. З экрану зьніклі расейскія ОРТ, РТР, СТС, польская «Polonia», шэраг украінскіх каналаў, затое абавязковымі зрабіліся БТ, АНТ, «Лад». Да-

рэчы, у той час, калі расейскія і польскія каналы зьнікаюць з тэлевізараў, шмат якія студыі рэтрансьлююць «ВВС-News». Нядзіва, што хутка гледачы пачнуць вучыць замежныя мовы.

Відаць, улады непакоіць тое, што сярод беларусаў цяпер усё больш пашыраецца тэза «Беларускае ТБ малхлюе». Спадарожнікавыя рэсывэры пакуль што для большасьці людзей задаргагія, а вось кабэльнае тэлебачаньне дазваляла ў тых самых Баранавічах глядзець ад 12 да 18 каналаў.

Руслан Равяка, Баранавічы

СПАДЧЫНА

Вяскоўцы зноў схавалі валун Пілсудзкага

Працяг са старонкі 1.

У красавіку амбасада Польшчы ў Беларусі пры падтрымцы Міністэрства культуры Польшчы атрымала ад уладаў Вялейскага раёну згоду на перанясеньне 800-кіляграмовага валуна з прысьвячэньнем маршалу Пілсудзкаму. Знайшоўся і спонсар, які меўся ажыцьцявіць транспартаваньне. Калі прадстаўнік пасольства выехаў на месца, аказалася, што каменя няма.

Камень быў усталяваны ў гэтым глухім кутку Вялейшчыны ў 1935 г., пасля сьмерці Начальніка Дзяржавы. Ініцыятыва сыходзіла ад мясцовага насельніцтва. Помнік складаўся з трох частак, да нашага часу захавалася цэнтральная — валун з шыльдай на польскай мове: «Маршалку Юзафу Пілсудзкаму, 1935, які даў Польшчы свабоду, межы, моц і пашану». Вышэй надпісу мелася выява ордэну «Virtuti militari». Ля мясцовай школьні помнік і прастаяў да прыходу Чырвонай Арміі.

Новая ўлада сыягнула яго за вёску, вайной

згарэла школа, а камень на доўгія гады застаўся за гарадам жыхаркі Буцькаў, якая й глядзе-ла яго, не даючы схавання пад дзірваном. Апроч навакольных сялян аб існаваньні яго ведалі толькі краязнаўцы-аматары.

Са словаў дарадцы амбасады Марка Буцькі, дыпляматаў неспрыёмна ўразіў той факт, што валун зьнік сама перад перавозам. Польская амбасада 2 лістапада зьвярнула з просьбай сузьветліць сытуацыю ў МЗС Беларусі, дзе сустрэла жаданьне дапамагчы ў гэтай справе. Польская прэса пабачыла ў зьнікненьні «краіны прыклад непаважнасьці да польскай гісторыі і традыцыі».

«НН» удалося высьветліць, што ў зьнікненьні помніка няма ні выпадковасьці, ні вандалізму. Камень быў проста перахаваны мясцовымі актывістамі-краязнаўцамі ў надзейнае месца — каб не дазволіць гістарычнаму помніку Вялейшчыны пакінуць бацькаўшчыну. Як паведамілі самі ўдзельнікі выкраданьня, імёны якіх са зразумелых прычынаў мы назваць пакуль ня можам, аніякіх карысьлівых

намераў «выкрадальнікі» ня маюць. Яны толькі хочучы дачакацца афіцыйнага рашэньня ўлад пакінуць помнік на сваім месцы з прызнаньнем яго гістарычнае каштоўнасьці менавіта для Вялейшчыны — пра што маюць хадаінічаць. На іх думку, каменю трэба знайсці пачэснае месца ў межах раёну, а ня ў Менску. Гэтага яны дамагаліся на пачатку 90-х. Да 1994 г. не пасьпелі, а са зьмяненю палітычнае сытуацыі ў Беларусі гэта стала немагчыма. Няхай камень пачкае лепшых часоў у полі, меркавалі мясцовыя актывісты. Ляжаў 60 гадоў, паляжыць яшчэ дзясятка. Аднак ідэю вывазу памятки зь беларускай на «польскую тэрыторыю» яны не прынялі.

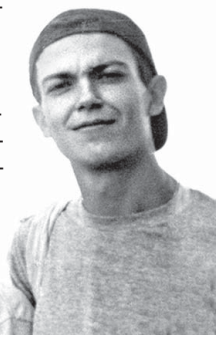
А як ставіцца польская амбасада да такога жаданьня вялейскае грамадзкасці? Сп.Буцька пакуль у размове з карэспандэнтам «НН» выказаў пэўны недавер да нашай інфармацыі, абгрунтаваўшы яго тым, што калі 70 год ніхто не выказаў цікавасьці да каменя, то няўжо цяпер нехта мог гэта зрабіць.

Усевалад Сыцэбурака

Газэта-мільянэр зьмяніла рэдактара

Паводле статыстыкі Open.by, 31 кастрычніка на сайт «Беларускіх навінаў» завітаў мільённы наведвальнік. Пра гэта можна прачытаць і на самім сайце «Навінаў». Нельга затое нічога даведацца пра зьмену галоўнага рэдактара гэтае самае папулярнае інтэрнэт-газэты. Між тым стваральнік выданьня Аляксандра Класкоўскага замяніў на гэтай пасадзе **Кірыла Пазьняк (на здымку)**. А.Класкоўскі вярнуўся на пасаду кіраўніка аналітычнае службы агенцтва БелаПАНу. Ходзяць чуткі, што гэта адбылося пад ціскам з адміністрацыі прэзыдэнта. Ці так гэта? — мы зьвярнуліся з пытаньнем да дырэктара БелаПАНу Алесь Ліпая. Ён растлумачыў замену ўнутрырэдакцыйнымі перастаюўкамі і абвергнуў наўнасьць любога вонкавага ўплыву на рашэньне зьмяніць рэдактара сайту.

Алесь Трафіменка

Высакосны год футбольнага сэзону

7 лістапада матчами 30-га туру завершыцца 14-ы нацыянальны чэмпіянат, а 11 лістапада сустрэчамі кубку — футбольны сезон. Пераможцы чэмпіянату — сталічнае «Дынама».

31 кастрычніка ў Менску прайшоў «залаты матч». Сталічнае «Дынама» перамагло зь лікам 2:0 барысаўскае БАТЭ і ў сёмы раз заваявала чэмпіёнскі тытул. У БАТЭ — срэбра, на трэцім месцы — салігорскі «Шахцёр». Чэмпіён мінулага году «Гомель» зойме выніковае пятае ці шостае месца.

Засталося толькі вызначыць другога няўдачніка, які пакіне эліту. За некалькі тураў да фінішу «забраніраваў» сабе месца ў першай лізе бабруйская «Белшына», чэмпіён Беларусі 2001 г. Толькі ў нядзелю стала ясна, што застаецца ў эліце мазырская «Славія», двухразовы чэмпіён (1996, 2000).

Кампанію «Белшыне» могуць скласьці менскі МТЗ-РПА, віцебскі «Лякаматыў» ды «Зорка-ВА-БДУ». Цікава, што першыя дзве каманды толькі сезон знаходзіліся ў вышэйшым дывізіёне. Вяртаюцца ў вышэйшы дывізіён менскі «Лякаматыў» і рэчыцкі «Ведрыч-97».

Кажуць, што высакосны год нешчаслівы. Прынамсі, так сталася для беларускага футболу. Гэта і няўдалы выступ зборнай на моладзевым чэмпіянаце Эўропы ў канцы траўня — пачатку чэрвеня. Ехалі ж, як мінімум, па пуду ў каўчэку на Атэнскую алімпіяду! Потым — паразы ў першым раўндзе эўракубкаў. Няўдалы старт «маладзёжкі» ў новым адборачным цыкле.

А раніцай 29 кастрычніка футбольную грамадзкую скаланула нечаканая вестка: напярэдадні ад сардэчнага прыступу на 58-м годзе пайшоў з жыцця Вячаслаў Хрусталёў. Для адных ён быў перадумам галкітэрам менскага «Дынама» і магілёўскага «Дняпра» ў 70-х — пачатку 80-х гадоў, для іншых — дырэктарам галоў-

нае футбольнае арэны краіны.

Вось і апошнія свае дні сп.Хрусталёў рыхтаваў стадыён «Дынама» да «залатога» матчу нацыянальнага першынства. Думаецца, менчукі сваю нядзельную перамогу прысвяцілі памяці «свайго вялікага сябра, які не дажыў тры дні да перамогі».

Пры ім арэна ператварылася ў стадыён эўрапейскага ўзроўню. Хрусталёў марыў, што калі-небудзь на ім будзе праведзены фінал Лігі чэмпіёнаў.

Ядвігін Ш. у пачатку мінулага стагоддзя напісаў: «...Бываюць раны большыя і меншыя. Меншыя — голяцца, па іх астаюцца рубцы. Большыя — заўсёды крывавацца. Гэтак на сэрцы. Бываюць раны большыя і мен-

шыя. Меншыя — заўсёды крывавацца. Большыя — залечвае толькі... сьмерць. Гэтак на душы».

У Вячаслава Хрусталёва хапала рубцоў і на сэрцы, і на душы. Апошнія месяцы яму ставілі ў віну кепскі стан газону. Маўляў, нельга гуляць на такім полі. Сэрца і ня вытрывала.

Другая сьмерць за сезон. Трыма з паловай месяцамі раней ад нас пайшоў трэнер жодзінскага «Тарпэда» 42-гадовы Якуб Шапіра. У 1984 г. ён стварыў прыватны (!) дзіцячы футбольны клуб «Атака», выраб зь ім да вышэйшай лігі нацыянальнага чэмпіянаці. Ці не здаецца вам, што беларуская ўлада гэтага не дапусьціць?

«Нёман» (10 ліпеня) жодзінцы забілі гол, трэнер пабег абдымаць сваіх гадаванцаў, але нечакана яму зрабілася кепска. На наступны дзень яго ня стала.

Журналістам Я.Шапіра падабаўся за добрае пачуцьцё гумару, а ягоныя дасьціпныя жарты ўпрыгожвалі пасьляматчавыя прэс-канфэрэнцыі. Мне імпанавалі і ягоныя рэпартажы аб гульнях сэрыі «А» італьянскага чэмпіянаці. Поўная адсутнасьць банальнасьцяў, чаго бракуе некаторым сёньняшнім камэнтатарам.

Вось такі 2004 г. для футбольнай Беларусі. Мога, наступны год будзе шчаслівейшым — і ў футбольным, і ў каліяфутбольным пляне?

Алег Раявец

НАВІНЫ СПОРТУ Трапілі ў пральную машыну

30 кастрычніка БГК імя Мяшкова прайграў у чарговым матчы Лігі чэмпіёнаў у гасьцях славенскаму «Гарэнью». Берасьцейцы нічога не змаглі супрацьпаставіць братам-славенцам — 17:27. Цяпер беларусы займаюць апошняе, чацьвёртае месца ў падгрупе «С». Толькі пуд можа вярнуць іх на трэцяе. Наступны матч 6 лістапада ў Менску супраць лідэраў — «Гудмэ» з Даніі.

Каб ня біліся

У мінулым нумары «НН» пісала пра бойку падчас матчу футбольнага першынства паміж «Тарпэда-СКА» і «Зоркай-ВА-БДУ». Дысцыплінарны камітэт Беларускае фэдэрацыі футболу дыскваліфікаваў чатырох гульцоў (трох аўтазавадцаў, аднаго «студэнта») на 10 матчаў, пяцёра гульцоў — на тэрмін ад пяці да васьмі матчаў. Трэнер «Тарпэда» Сяргей Падпалы за нецэнзурную лаянку на адрас судзьдзі дыскваліфікаваны на тры матчы. Дадалася і арбітру Мікалаю Мяцельскаму, якога адлучылі ад абслугоўваньня матчаў да канца сэзону. Менавіта ягонае некваліфікаванае судзейства і справакавала беспрэцэдэнтную для беларускага футболу сытуацыю.

Мірнам не шанцуе

На Адкрытым чэмпіянаце Санкт-Пецярбургу дуэт Максім Мірны (Беларусь) — Міхаіл Южны (Расея) меў шанцы перамагчы ў фінале. Але падвяло калена беларускага тэнісіста. Праз праблему зь ім Мірны і Южны зьняліся са спаборніцтваў у 1/2 фіналу.

Працягваецца падзеньне Мірнага ў сусьветным рэйтынгу, сьвежы ліст быў абнародаваны ў панядзелак. У чэмпіёнскай гонцы беларус апусьціўся з 61-га на 64-е месца. Па выніках 52 апошніх тыдняў Мірны знаходзіцца на 71-м месцы.

Пунтус зрабіў сваю справу

На прэс-канфэрэнцыі пасьля «залатога» матчу «Дынама» — БАТЭ трэнер барысаўскага клубу і моладзевай зборнай Юры Пунтус заявіў, што сыходзіць з клубу як мінімум на год. Пунтус трэніраваў БАТЭ з часу яго адраджэньня — 1996 г.

«Miensk Open»

У Менску прайшоў міжнародны жаночы тэнісны турнір (прызавы фонд — 25 тыс. даляраў). Гаспадыня корту Настасья Якімава саступіла ў фінале ўкраінцы Вользе Саўчук — 4:6, 4:6, але перамагла разам з суайчынніцай Дар'яй Куставай у парным разрадзе.

Хандогіну засьпелі на допінгу

Міжнародны саюз біятліністаў на два гады дыскваліфікаваў беларуску Сьвятлану Хандогіну, пазбавіўшы яе чатырох узнагарод чэмпіянату сьвету па летнім біятліне, што прайшоў у славацкім Орсеблі. Допінг-проба паказала наяўнасьць у арганізме забароненага фурасеміду. Спартоўка кажа, што лячыла прэпаратамі, якія ўтрымлівалі фурасемід, ныркі.

НА ПРАВОН РЭКЛЯМЫ

Ці магчымае пашырэнне ЭЗ на Беларусь?

Аб'яднаная грамадзянская партыя прапануе Эўразьвязу праграму інтэграцыі Беларусі ў ЭЗ, разлічаную на 15—20 гадоў. Адным з галоўных аўтараў праграмы зьяўляецца намесьнік старшыні АГП эканаміст **Яраслаў Раманчук**:

— Гэты дакумэнт адрозьніваецца ад тых, на падставе якіх будуецца ўзаемаадносіны паміж краінамі, урады якіх дэкларуюць гатоўнасьць і жаданьне стаць сябрамі ЭЗ. Польшча, Літва, Чэхія хацелі зьліцца з Эўразьвязам. Сытуацыя ў Беларусі выглядае прынцыпова інакш, бо Беларусь яшчэ не прайшла этапу дэмакратызацыі. Гэты факт ЭЗ ігнаруе, і таму прапанаваныя ім працэдурны не прыядаць Беларусі да такой жа мэты, як іншыя краіны.

Мы павінны перш за ўсё прайсьці этап дэмакратызацыі. Неабходна, каб ЭЗ выпрацаваў праграму, якая ўключала ў сябе інструмэнты, палітыку й мэтодыку дэмакратызацыі нашай краіны. Гэта павінна быць супрацоўніцтва з грамадзянскай супольнасьцю, палітычнымі партыямі, моладзевымі рухамі, адукацыйнымі ўстановамі — з усімі, хто можа данесці да беларускага чалавека інфармацыю пра ЭЗ, пра тое, чаму нам карысна там быць.

Мы прапанавалі два этапы інтэграцыі. На першым неабходна Беларусь дэмакратызаваць, а на другім — давесці да ўніфікацыі як заканадаўства, так і іншыя аспекты.

Мы прапануем, каб ЭЗ адчыніў тут офіс альбо амбасаду. Калі гэта немагчыма — каб Эўразьвяз адчыніў офіс у суседзкай зь Беларусіяй Польшчы, або ў Літве, або ў Латвіі. Гэтая ўстанова павінна працаваць у рамках праграмы «Новае суседзтва», прынятай Эўракамсісіяй, якая прадугледжвае, каб краіны суседзі ЭЗ таксама маглі карыстацца ча-

тырма свабодамі эўрапейскай супольнасьці — перамяшчэньнем тавараў, паслуг, людзей і грошай.

— **У дачыненнях паміж Беларусіяй і ЭЗ вы прапануеце формулу, дзе ізаляваліся б толькі А.Лукашэнка й ягоныя найбліжэйшыя супрацоўнікі. Ці не здаецца вам, што беларуская ўлада гэтага не дапусьціць?**

— Калі ўлады Горадні ці Берасьця будуць ведаць, што ЭЗ прапанавалі рэалізацыю праграмы па экалёгіі ў памеры 50—100 млн даляраў, а Лукашэнка заблякаваў, то гэта будзе працаваць супраць уладаў і будзе прымушаць даваць больш паўнамоцтваў на ўзровень грамадзянскай супольнасьці. Калі ЭЗ ня будзе супрацоўнічаць зь беларускай грамадзянскай супольнасьцю, падтрымліваць моладзевыя структуры, незалежную прэсу, працаваць з палітычнымі партыямі ці навукова-дасьледчымі цэнтрамі толькі таму, што ёсьць Лукашэнка, то гэта грубая памылка. Не абавязкова прыехаць у краіну і перш-наперш сустрэцца ў Адміністрацыі прэзыдэнта з Лукашэнкам, а толькі потым ісьці на спатканьне з палітычнымі партыямі. Ёсьць тэарыям, міграцыя, арганізаваны крымінальны гандаль — супраць іх трэба працаваць супольна. Ёсьць экалёгія й іншыя справы, якія ня маюць палітычнай афарбоўкі.

— **Дагэтуль Беларусь выказвала жаданьне інтэгравацца з Расеяй. Сяброўства ў ЭЗ — гэта цалкам іншы кірунак.**

— Лукашэнка хацеў выйсці на расейскую палітычную прастору й адтуль будаваць Савецкі Саюз-2. Гэта ў яго ня выйшла. Калі я гавару пра стратэгічную скіраванасьць у ЭЗ, то я маю на ўва-

зе стратэгічныя інтарэсы Беларусі. Я гавару пра новы ўрад Беларусі, які будзе сябраваць як з Захадам, так і з Усходам. Гэта не выключае суверэнітэту краіны. У інтэграцыі, у адкрытасьці гарантыя таго, што беларусы будуць паўнапраўным партнёрам ЭЗ, а таксама Расеі.

— **Стратэгія далучэньня Беларусі да ЭЗ разлічана на бліжэйшыя 15—20 гадоў. Гэта рэальны тэрмін ці заданьне навывраст, якое толькі вызначае напрамак?**

— У сярэднім перамовы ў эўрапейскіх краінах вяліся 9—12 гадоў. Калі Беларусь пачне перамовы ў 2007 годзе і будзе рыхтавацца выканаць палітычныя, эканамічныя й інстытуцыянальныя крытэры, то нам хопіць 10—15 гадоў. Гэта рэальны тэрмін. Я размаўляў з прадстаўнікамі Македоніі, Харватыі. Мы спадзяёмся, што працэс інтэграцыі не завершыцца на Баўгарыі й Румыніі і ў найбліжэйшыя 10 гадоў ЭЗ яшчэ пашырыцца. Дзевяці для Беларусі і Украіны пры нашых супольных намаганьнях таксама будуць адчынены.

— **Ці здолеюць беларусы пераклучыцца на капіталістычны лад мысьленьня?**

— Беларусы ўжо даўно пераклучыліся на гэты лад мысьленьня. Гэта спосаб, які прадугледжвае адказнасьць за свае дзеянні. Мы маем шанец зрабіць так, каб ЭЗ быў нам зацікаўлены, каб тут існавала больш эфэктыўная падатковая прастора, больш канкурэнтна-дольны бізнэс-клімат.

Мы будзем у Эўропе. Няма ў нашым мэнталітэце нічога такога, што сьведчыла б пра нашу «дрымучую саўдэпію».

Паводле радыё «Палёнія»
<http://www.radio.com.pl/polonia>

Бельская сэксуальная рэвалюцыя

Усе прызы «Бардаўскай восені» дасталіся дзяўчатам

11-ы бардаўскі фестываль у Бельску-Падляскім 22—24 кастрычніка стаў дэманстрацыйнай эмансывацыяй беларускай тусоўкі. Мала таго, што тры першыя месцы занялі прадстаўніцы прыгажэйшай паловы чалавецтва, дык яшчэ і агульны іх век складае ўсяго толькі 61 год. Гэта пры тым, што, скажам, 51-гадовы бард з Залесься Сяргей Верамейчык і песень напісаў больш за ўсю дзівочую тройцу, узятую разам, і гітарай выкшталцона-гішпанскай валодае так, што дзяўчатам яшчэ расьці і расьці... Мо журы вырашыла перапрафіляваць традыцыйны фэст бардаў у конкурс прыгажосці? Так бы думаў і я, калі б ня бачыў таго, што адбылося насамрэч.

Гран-пры-2004 студэнтка БДПУ **Таяна Беланогая (на здымку)** «ўзяла» энэргетыкай. На сцэне Бельску Таяна паказала рэдкую для беларусаў здольнасць выкладвацца да канца. Гэткая канцэнтрацыя пачуццяў пры небанальных тэкстах заканамерна ўвасобілася ў перамогу.

Другое месца і магчыма сьць запісаць аўдыёальбом на радыё «Беласток» дасталіся таксама студэнтцы БДПУ Жэні Собаль. Гэтая рэкордна высокая (182 см) дзяўчына зь дзяцінства сьпявала чужыя песні, атрымлівала нейкія прызы ды прызнаньне ў тусоўках,

а тут напісала разам з братам блюз, прасьпявала і... што называецца, «у яблык» — самая прыгожая песня фэстывалю.

Трэцяя прызёрка — Вольга Казанцава зь Віцебску — добра ведае эксклюзіўнасьць і моц свайго вакалу. Якая спакуса для маладой дзяўчыны замест кантакту з залай залюбавацца сваім тэмбрам! Вось і трэцяе месца пры ўсіх дадзеных для першага.

Мужчыны аказаліся ніжэй пераважна за кошт сьціпласьці сцэнічнай падачы — і Сяргей Верамейчык, і Алесь Наркевіч, і Яўген Валашын. І калі першага лепш слухаць камэрна, а другому крыху замінае тэмбр ды задоўгая дарога сьпяваных у Бельску песень да слухача (вось калі б гадоў на 6—7 раней!), то апошні зь нейкіх прычын як бы выбудаваў вакол сябе абарончую абалонку, сьпяваў, як з рэзыстарам на выхадзе.

Павал Карпаў стварае ўражаньне значнага патэнцыялу. Мяркую, што праз пэўны час мы яго будзем і чуць, і бачыць на сцэне ў «зоркавым» статусе. Проста час яшчэ не надыйшоў.

Ужо на адборачным туры ў Менску слухачы пачалі выказваць сымпаты да вясэлай, хаця і «недасьпэтай» каманды «Піцёрка + Андрэй Такінданг». 21-гадовы вяснушкваты афрбеларус Такінданг назьбіраў у сваю «5+»

рознахарактарных асобаў. Тут і падобны да поп-куміра Робі Ўільямса гісторык, археоляг і бубнач Раман Ліхашапка (іграў ды сьпяваў у праекце «Легенды Вялікага Княства»), і жвавая 18-гадовая скрыпачка Арына Шыкурава, чарнявая вакалістка Марыя Сільвановіч, сьветлавалосы гітарыст Мікола Кішоў ды анархічны бас Кастусь Лісецкі. Разам — часам уражаньне какафоніі і нестыкоўкі, а часам нішто сабе. Калі надалей не перасварацца, абяцае быць штось цікавае.

Па сканчэньні фэстывальнай праграмы такіндангаўцы завіталі яшчэ і ў Бельскую іканапісную школу, і калі гэты ўчынак надалей не атрымае працягу ў шэрагу іншых беларускіх бардаў, то я гатовы буду зьвесці якісь са сваіх гальштукаў...

Апроч конкурсу, Бельскі фэстываль парадаваў тамтэйшых выступаі гасьцей — «Уліса», беластоцкага рок-гурту «085» з прыпанкаваным мастаком Юркам Асеньнікам у ролі саліста, Зьмітра Вайцешкевіча, Віктара Шалкевіча ў трохі «ажлабелым» іміджы і Касі Камоцкай. Апошняя зладзіла прагляд фільму «Вяртаньне» пра Васіля Быкава, чым, магчыма, паклала пачатак відэатрадыцыі «Бардаўскай восені».

Андрэй Мельнікаў, Бельск—Гомель

«Атлянтыка» прарвалася ў Эўропу

Беларускай музыкі ня ставілі на буйных FM-станцыях Эўропы з часоў «Крамы» у 1993 г. Першымі, хто прарваў «заслону» ў новым стагодзьдзі, стаў гурт «Атлянтыка», што патрапіў у буйную сусьветную рассылку кампаніі «Radio Ventures». Першай радыёстанцыяй, дзе «Атлянтыка» трапіла ў жорсткую ратацью, стала польскае «Музычнэ рад'ё». Песня «Shivering» гучыць там чатыры разы на дзень.

Тэатар на «Fromby»

Інтэрнэт-партал Fromby.net адкрыў новы сайт «Наш тэатар»: <http://theatre.fromby.net>. На старонцы можна знайсці ўсё, што датычыцца беларускага тэатру — гістарычныя даведкі, афішы, навіны і рэцэнзіі. Усё па-беларуску. Асабліваю падзяку аўтары сайту выказваюць Максіму Гарэцкаму — менавіта ён сваім артыкулам «Наш тэатар» натхніў іх на працу. Самы паспяховы дагэтулешні праект парталу — музычны «Тузін гітоў».

Дыскусія вакол рукапісаў Гербэрта

Удава польскага паэта Зьбігнева Гербэрта абвясціла, што перадаць ягоныя рукапісы ў бібліятэку Ейльскага ўнівэрсытэту, дзе захоўваюцца таксама архівы Вітальда Гамбровіча і Чэслава Мілаша. Грошы, атрыманыя за перадачу архіву, маюць пайсьці на карысьць фонду Гербэрта і стыпэндыю ягонага імя. Польскія дзесячы літаратуры й навукі настойваюць, што архіў павінен застацца ў Польшчы.

Год Андэрсэна

2005 год у Даніі абвешчаны годам Ганса Крысціяна Андэрсэна: вялікаму казачніку споўніцца 200 гадоў. На ягонай радзіме ў горадзе Одэнэ і ў Капэнгагене з 31 сакавіка да 3 красавіка адбудзецца карнавал, на арганізацыю якога выдаткоўваюць 34 млн далараў. Грошы даюць грамадзкія й прыватныя фонды.

АВ, СБ; Gazeta.pl

Музэйнік

100 год з дня нараджэньня Мар'яна Пецюкевіча (1904—1983)

Ягонае імя звязана зь Беларускай гімназіяй у Вільні, у якой ён вучыўся, зь Беларускай інстытутам гаспадаркі і культуры, філію якога арганізаваў у сваіх родных Цяцэрках на Браслаўшчыне, з этнаграфічным музэем Віленскага ўнівэрсытэту, дзе ў міжваенны час была сабраная выдатная калекцыя беларускай этнаграфіі, зь Беларускай музэем імя І.Луцкевіча, дырэктарам якога яму выпала быць у ваенны час. Перад вайной ён супрацоўнічаў зь віленскімі «Беларускай крыніцай» і «Шляхам моладзі», а з канца 1950-х — зь беластоцкай «Нівай», у якой друкаваўся да канца жыцьця.

Пасля сталінскіх лягераў М.Пецюкевіч пераехаў у Польшчу. Тут ён трапіў у сяброўскае асяродзьдзе былой віленскай унівэрсытэцкай інтэлігенцыі і працаваў у Торунскім этнаграфічным музэі. Ён марыў быць пахаваным на роднай зямлі, але ягоны прах спачывае на торунскіх могілках пад бярозамі. На надмагільным помніку беларускай лацінкай выбіта яго імя.

Этнаграфічны музэй у Торуні, дзе зьберагаюцца рукапісы М.Пецюкевіча, 22 кастрычніка адзначыў сотыя ўгодкі з дня нараджэньня свайго былога супрацоўніка навуковай сэсіі «Мар'ян Пецюкевіч. Жыцьцё і дзейнасьць» з удзелам гасьцей зь Беларусі і Беластоку. Новыя матэрыялы аб Пецюкевічу прадставілі на канфэрэнцыі супрацоўнікі кафедры беларускай культуры Беластоцкага ўнівэрсытэту: Гражына Харытанюк і Лена Глагоўская.

На сэсіі прысутнічалі дзьве дачкі М.Пецюкевіча — пані Міраслава, якая жыве ў Торуні, і Марыя, якая спэцыяльна прыехала зь Рыму. Былі таксама тры ягоныя ўнучкі, праўнучка і праўнук. У акадэмічным касьцёле адбылася імша ў памяць М.Пецюкевіча. На ягоную магілу лёг вянок зь бела-чырво-на-белых кветак.

Вольга Лабачэўская, Торунь. Партрэт аўтарства Пятра Сергіевіча

ДЫСКАГРАФІЯ

Тра-та-та

«Narisovana». «Bez bileta», 2004

Гэта другі паўнаватрасны альбом менскай каманды, якая трымаецца па-за ўсялякімі тусоўкамі, альбомы выдае самастойна і любіць сьварыцца з журналістамі. Па якасьці запісу ён у шэрагу самых лепшых, а што да музыкі, то яна на аматара.

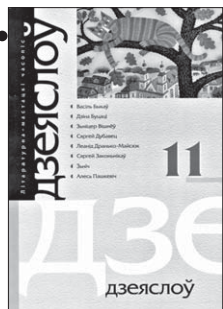
Плытка «Narisovana» стылістычна абсалютна не падобная на папярэдні альбом каманды «На неба». Ранейшыя песні калектыву граліся ў больш традыцыйным рэчывы — як фолк ці брыт-поп, сьвежыя творы вытрыманы ў досыць рэдкай у нас ірванай «цягучай» стылістыцы зь нечаканымі музычнымі хадамі і вакальнымі «замарочкамі» Віталіка «Артыста». Тут знаходзіцца месца і акустычным гукам гітары, флейты, вялянчэлі, і электрычным сэмплам, і

псыхадэлічным сола, і прыпанкаваным бубнам. Магчыма, гэта тлумачыцца абноўленым складам, магчыма, тым, што група не стаіць на месцы.

Амаль палова альбому «Narisovana» была экранізавана. Цягам працы над дыскам музыканты яшчэ й здымалі відэашэрагі да новых песень — на дыску можна знайсці гэтыя кліпы.

Музыканты кажуць, што пішуць песні на той мове, на якой падабаецца і якая падаецца найбольш гарманічнай. Відца, што беларускую за гарманічную яны ня лічаць, бо альбом — расейскамоўны (за выняткам адной песні). На папярэднім дыску групы палова песень была на роднай мове.

Сяргей Будкін

Дзяслоў. 2004. №11(4)

Новы «Дзяслоў»

У новым «Дзяслове» — пяць новых вершаў Юр'я Пацюпы, успаміны Аляксандра Дракахруста, творчы партрэт Заіра Азгура, творы Васіля Быкава з архіву пісьменьніка. Пачатае друкаваньне «Спрэчак за літоўска-беларускую спадчыну» Тыматы Снайдрэ. Зьвяртае ўвагу дэбют паэтки Ганны Яцкевіч.

НОВАЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Брыль Я. Блакітны зьніч: Лірычнае. — Менск: Про Хрысто, 2004. — 92 с. — (Б-ка час. «Наша вера»). 3000 ас.

Лірычная споведзь майстра беларускае прозы пра сябе і сьвет. У «Кнігарні пісьменьніка» цана 2720 руб.

Гарады й вёскі Беларусі: Энцыкл. Т. 1. Кн. 1. Гомельск. вобл. / С.Марцалеў; Рэдкал. Г.Пашкоў і інш. — Менск: Беларуская энцыклапедыя, 2004. — 632 с.: іл. 4000 ас.

Новае энцыклапэдычнае выданьне запланаванае як фундаментальная крыніца інфармацыі пра ўсе населеныя пункты Беларусі — нават тыя, што перасталі існаваць. Першы том прысьвечаны адзінаццаці раёнам Гомельскай вобласці. Цана блізу 15000 руб.

Нанканфармізм у Беларусі: 1953—1985: Даведнік. Т. 1 / Аўт.-уклад. А.Дзярновіч. — Менск: Atheneum, 2004. — 252 с. — (Том IX; Калекцыя «Архіў найноўшай гісторыі»). 2000 ас.

У прадмове да выданьня адзначана: «Няма патрэбы ствараць міт пра шырокі ан-

тытаталітарны рух у Савецкай Беларусі 1953—1985 г., але такімі ж неадэкватнымі зьяўляюцца ўяўленьні пра суцэльную апатыю беларускага грамадзтва». Аўтарамі даведніка выступілі У.Арлоў, С.Дубавец, В.Скалабан, В.Чамярыцкі ды інш. Цана ў «Акадэмікнізе» 7670 руб.

Панізьнік С. Пры сьвячэньні... 36. вершаў. — Вільня: Наша будучыня, 2004. — 222 с. 500 ас.

«Мацярык на падкове Дзвіны», «кальчуга Слова», «радаводны бераг», «сьвежае тысячагодзьдзе», «сьвятолу лучнасьці», «курганы на праспэктзе», «мэмарыяльная Сасна спатканьня» — гэта вобразы зь кнігі. Тут аўтаравы продкі, што «напружана маўчаць на фатаздымках», суседнічаюць з Усяславам Чарадзеям, Купалам, Багдановічам...

Шамякіна А. «Вобразы мілія роднага краю...»: Прастора і час у трылёгіі Якуба Коласа «На ростанях» / Нац. акад. навук Беларусі; Ін-т літ. імя Янкі Купалы. — Менск: Беларуская навука, 2004. — 175 с.

Таяна Вабішчэвіч

Юшчанка перамог

У сераду ўкраінскі Цэнтравыбаркам так і не далічыў апошніх галасоў у Кіеве і заходніх абласцях — там, дзе Віктар Юшчанка ўпэўнена выпераджае дзейнага прэм'ера Віктара Януковіча. Менавіта іх падлік можа вывесці Юшчанку наперад, і прадстаўнікі ягонага штабу звынавачваюць улады ў наўмысным замаруджванні падліку з псыхалогічнымі мэтамі. На сёння абодва кандыдаты, што выйшлі ў другі тур, маюць, паводле звестак ЦВК, па 39% галасоў. Юшчанка перамог у 17 абласцях Захаду, Цэнтру і Поўначы ад За-

карпацця да Чарнігава і Сумаў. Януковіч — у 10 абласцях Поўдня і Ўсходу. Улічваючы імаверныя фальсыфікацыі на карысьць кандыдата ад улады (назіральнікі ацэньваюць іх на 3—4% галасоў), можна гаварыць пра сапраўдны электаральны прарыў нацыянал-дэмакратаў.

Раніцай у сераду ад ЦВК Украіны адвялі войскі і прыбралі калючы дрот. На суботу 6 лістапада юшчанкаўская кааліцыя «Сіла на роду» плянуе вялікі мітынг у Кіеве на майда-не Незалежнасці.

На думку кіеўскага палітоляга Ўладзімера Палахалы, Віктар Юшчанка мае вялікія шанцы на канчатковую перамогу, асабліва з улікам таго, што яго падтрымаў сацыяліст Аляксандр Мароз (3-е месца з 5,7% галасоў), тады як камуніст Пятро Сіманенка (5% галасоў) заклікае галасаваць супраць абодвух кандыдатаў. Паводле ўкраінскага заканадаўства, у другім туры 21 лістапада пераможа той, хто набраў простую большасць галасоў. У выпадку фальсыфікацый улада можа сутыкнуцца з выбухам пратэстаў у Кі-

еве і сталічнай вобласці, дзе Віктар Юшчанка набраў 57—68% галасоў супраць 13—19% у Януковіча.

Вынік першага туру выклікаў шок у Расеі, прэзідэнт якой адкрыта агітаваў за Януковіча, і непрыхаванае расчараванне Эўропы і ЗША, на думку якіх «гэтыя выбары ўяўляюць сабою крок назад у параўнанні з выбарамі-2002».

Перамога Юшчанкі можа выклікаць рэзкую рэакцыю Расеі і дэзінтэграцыю СНД.

Мікола Бугай

Сусветная місія

Працяг са старонкі 1.

Джорджа Буша і амэрыканцаў не зразумець без паваротнай падзеі найноўшай гісторыі Штатаў — атакі на Сусветны гандлёвы цэнтар. Яна стала вызначальнай ня толькі ў палітычнай дзейнасці прэзідэнта, але таксама для яго асаблівых поглядаў і нават веры. 11 верасня стала своеасаблівым днём перамянення амэрыканскага мэсянізму. Час выбараў Буша, а Буш убачыў сваю місію ня толькі ў абароне ўласнай краіны ад тэрарызму, але ў поўнай перамозе над сусветнымі сіламі зла. Вайна ў Іраку мела для амэрыканскага прэзідэнта прынцыповае значэнне.

Рэлігійнасць Джорджа Буша супадае з агульнай рэлігійнасцю амэрыканцаў. Ён зьяўляецца вернікам традыцыйнай амэрыканскай Мэтадысцкай царквы. У сваёй праграме Буш заўсёды падкрэсьліваў, што зьяўляецца староньнікам моцнай сям'і, ды і сам ён надзейны сем'янін. Са сваёй жонкай Лаўрай яны разам ужо 27 гадоў, маюць дзве дачкі. Вядомае нэгатыўнае стаўленне Буша да гомасэксуальных шлюбаў. Зь іншага боку, ён прыхільнік смяротнага пакарання. Як губернатар Тэхасу, Буш не падпісаў ніводнага памілавання, а ў штаце было выканана найбольш смяротных прысудаў у Амэрыцы. Бо Буш ведае, што такое дабро і што такое зло, ён не з'яўраецца і ня з постмадэрністаў, для якіх усё адносна і няма абсалюту, акрамя чалавечага жыцця. І Бушава дабро лічыць патрэбным змагацца са злом любымі сродкамі, у тым ліку агнём і мячом. Гэтае змаганьне будзе рухаць сусветную гісторыю наступныя чатыры гады. За Багдадам прыйдзе чарга Тэгерану, а мо і Пхеньяну. Амэрыка гатовая несці свае каштоўнасці на ўсе кантынэнты. Яна верыць у Буша і сябе.

Алесь Трафіменка, Мікола Бугай

Амэрыканцы ў Беларусі галасавалі праз пошту

У амбасадах ЗША ўчасткаў для галасавання няма. Каб узяць удзел у выбарах, амэрыканскія грамадзяне за мяжой павінны загадаць (у залежнасці ад заканадаўства штату, звычайна за 30 дзён да галасавання) паведаміць уладам адрас, на які ім дасылаюць бюлетэнь для галасавання. Калі выбарац свечасова заявіў аб намеры ўдзельнічаць у галасаванні за мяжой, але не паспеў атрымаць бюлетэнь, ён можа спампаваць бюлетэнь у Інтэрнэце і раздрукаваць яго. Бюлетэнь дасылаюць поштай, паштовы штэмпэль мусіць быць пастаўлены не пазней за час сканчэння галасавання ў ЗША. Выбарчыя камісіі будуць чакаць лістоў з галасамі замежных выбарцаў аж дзесяць дзён пасля заканчэння галасавання.

Некаторыя штаты, напрыклад, Каліфорнія, дазволілі сваім грамадзянам дасылаць запоеўненыя бюлетэні факсам на адмысловы бясплатны нумары. У гэтым выпадку разам з бюлетэнем трэба даслаць заяву аб адмове ад права на таёмнае галасаванне.

Алесь Пяткевіч

Кіраўнік новага тыпу

У свеце змянілася стаўленне да палітычных лідэраў. Гэта раніхто ня ведаў мэдыцынскага дыягназу Мітэрана. Цяпер жа на ўвесь свет транслююць казанні безнадзейна хворага Яна Паўла П ды перезд у шпітальнай піжаме Арафата відавочна неадэкватнага выгляду. На тэлеэкране то аднаго палітыка вядуць пад рукі, то другога. Пішуць пра хваробы і сямейныя праблемы ці ня кожнага больш-менш значнага палітыка. І гэта ня толькі не прымянае іхняе ролі, а наадварот, надае лідэрам адмысловы арэол.

У гэтую тэндэнцыю цалкам упісваецца і Джордж Буш-малодшы: праблемы з маўленьнем, колішні алькагалізм. Напрадвесні свайго

прэзідэнцтва ён нават прызнаўся, што спрабаваў наркатыкі, хоць ніхто за язык не цягнуў. Пасля то бублікам падавіцца, то руку вывіхне. А раз нават запытаўся ў прэзідэнта Бразыліі, ці жывуць там нэгры.

Журналісты ў Вільні кпілі падчас цырымоніі ўваходжання краін Балты ў НАТО, што Буш гаворыць па-ангельску горш за прэзідэнтаў Літвы і Латвіі. А ўсё працуе на яго карысьць. Яго любяць, бо ён свойскі. Ён — тыповы прадстаўнік мільёнаў, звычайны просты амэрыканская тэндэнцыя.

Гары Куманецкі

Валадар цыклаў

Віталь Цыганкоў

Адразу пасля шматпакутнай перамогі Джорджа Буша на прэзідэнцкіх выбарах у 2000 г. я напісаў артыкул, дзе ўзяў на сябе сьмеласць сьцьвярджаць, што Буш абавязаны перамагчы ў 2004 г., што б ні адбылося ў ЗША за гэтыя чатыры гады. Вядома ж, сьцьвярджаў я гэта не ад вялікага захвалення супярэчлівай, скажам так, асобай Буша, а выключна праз сваю веру ў ідэю гістарычных цыклаў.

У палітычным жыцці, як і ў прыродзе, ёсць свае вёсны, восні і зімы. Пэрыяды стабільнасці, пасіўнасці, грамадзкай аб'якавасці так ці іначай прыводзяць да назапашвання рэфармісцкай энэргіі, зьяўлення незадоволенасці існуючым станам рэчаў. Сэнс кансэрватыўнага цыклу — вяртанне да таго, што было разбурана папярэднім рэвалюцыйным пэрыядам, але часцей за ўсё рэгрэс не заходзіць вельмі далёка, не знішчае ўсіх здабыткаў папярэдняй эвалюцыі — іначай не было б грамадзкага прагрэсу.

Вядома ж, тэорыя цыклаў — не аксіёма, а толькі тэндэнцыя, але якраз найлепшы прыклад гэтай тэорыі — ЗША, дзе пэрыяды рэвалюцыйных рэформаў і кансэрватызму змянялі адзін аднаго зь сярэднім

пэрыядычнасцю 12—16 гадоў — хаця «рэвалюцыйныя» пэрыяды звычайна карацейшыя за пэрыяды «стабільнасці». Часта, але не заўсёды, пэрыяды цыклаў супадаюць з кіраваннем адпаведна дэмакратаў (рэфарматары) і рэспубліканцаў (кансэрватары). Прэзідэнцтва дэмакрата Клінтана, што пачалося ў 1992 г., вылучалася моцным рэфармісцкім запалам — назавём хіба спробы Клінтана пераўтварыць сыстэму адукацыі і аховы здароўя, надаць новую ролю жанчынам і мяншым — сэксуальным і нацыянальным. У час выбараў у 2000 г. рэфармісцкая тэндэнцыя ўжо заціхала і многія сярэднія амэрыканцы адчулі стомленасць ад бурлівай клінтанаўскай эры.

Пішучы гэтыя радкі, я яшчэ ня ведаю, хто з кандыдатаў перамог 2 лістапада (хаця я паставіў свае грошы на Буша). Але пра пэўныя кансэрватыўныя тэндэнцыі амэрыканскай грамадзкай думкі можна гаварыць ужо цяпер. З усіх патэнцыйных прэтэндэнтаў у кандыдаты ад Дэмакратычнай партыі прыхільнікі дэмакратаў выбралі менавіта Джона Керы — найменш радыкальнага ў сваіх поглядах.

Керы настойліва даказваў выбаршчыкам, што будзе біць тэрарыстаў лепш за Буша.

Паказальна, што «маральныя каштоўнасці» цяпер мала турбуюць амэрыканцаў — усяго 12% назвалі іх найбольш важнымі, а першыя месцы занялі эканоміка, вайна з тэрарызмам і Ірак. (Тое, што людзей мала турбуюць маральныя каштоўнасці, — красамойны прыклад кансэрватыўнага пэрыяду мэркантыльных інтарэсаў.) Але і ў многіх каштоўнасных праблемах Керы і Эдвардз

- Хто б ні перамог у ЗША, ён будзе даволі кансэрватыўным прэзідэнтам.

падобныя на Буша — Чэйні: напрыклад, яны таксама выступалі супраць легалізацыі аднаполых шлюбаў — адрозненні хіба ў тым, што Буш прапанаваў дзеля гэтага ўнесці адпаведныя праўкі ў Канстытуцыю.

Такім чынам, хто б ні перамог 2 лістапада — ён ня стаў бы лібэральным рэфарматарам, бо павінен улічваць сённяшняе настроі амэрыканцаў. Іх пацьвярджаюць вынікі выбараў у Кангрэс. А на заканчэнне колькі слоў пра тое, чаму я галасаваў бы за Буша, а дакладней, за кандыдата ад Рэспубліканскай партыі, і

чаму за яго прагаласавалі каля 60—65 працэнтаў белых амэрыканцаў. Можа, яны адчуваюць сябе абражанымі тым, што дэмакратычнай адміністрацыяй Клінтана былі ўведзены істотныя льготы выключна для нацыянальных мяншын — чорных і лацінаў?

Я за мультикультуралізм у свеце, але не ўнутры асобных цывілізацый. Калі Эўропа і Амэрыка стануць «мультикультурнымі», дзе захаваецца ўнікальная заходняя цывілізацыя зь яе прыярытэтам свабоды і правоў чалавека? У сённяшняй Эўропе, дзе антыамэрыканізм стаўся модным мэйнстрымам, я хачу, каб Амэрыка заставалася Амэрыкай. Каб яна рознілася ад сённяшняй левай Эўропы зь яе паліткарэктным тэрорам, калі ў Францыі замест англійскай прапануюць вывучаць арабскую мову, калі палестынцы сталі недатыкальнымі героямі, а кандыдата на пасаду ў Эўракамісію адхіляюць толькі за тое, што ён выказаў сваю ўласную нэгатыўную думку пра гомасэксуалізм. Не хачу, каб амэрыканцы сталі падобнымі на эўрапейцаў, што, здаецца, адзіным спосабам вырашэння праблем лічаць адступленне і здачу пазыцый. Эўрапейцы адхіляюць вайну як спосаб вырашэння праблем. Але вайна не пытаецца іх і не пакідае шанцаў слабым.

Генадзь Вугляніца яшчэ ня ўсё раскажаў

Генадзь Вугляніца жыве ў Нарвэгіі пад зьмененым імем. Мне прыйшлося доўгімі шляхамі шукаць нумар ягонага сотавага тэлефона. Але адказаць на мае пытаньні ён пагадзіўся ахвотна, і прагаварылі мы зь ім дзьве гадзіны.

«НН»: Вы жывяце пад зьмененым імем, але ня дужа хаваеце нумару свайго тэлефона, раз я яго ўрэшце адшукаў. Чаму не баіцеся лёсу Юшчанкі?

Г.В.: Калі чалавека хочучь знайсці, яго знойдуць. Я адсочваю: мяне пакуль не шукаюць. Калі б я жыў адзін у лесе і ні з кім не кантактаваў, тады мо і можна было б мяне прасавачь, а я навідавоку ў людзей. Традыцыя прасавачь такіх людзей, як я, ці іхных блізкіх — нядобрая традыцыя, таму яна не прыжывецца, тым больш калі такія людзі маюць дошыць матэрыялу, каб іх баяліся чапаць.

«НН»: Вы маеце яшчэ нейкі важны матэрыял? Ці маральна яго хаваць ад грамадства ў такім разе?

Г.В.: У мэтах асабістай бяспекі вымушаны хаваць. Калі аддаць усё, што маеш, траціш перавагу над праціўнікам. Мы ўжо зрабілі памылкі тры гады таму, і я не хачу паўтараць памылкаў цяпер. Я не пужаю, у мяне гэта не з таго шэрагу, што скрынка кампрамату Лукашэнкі на Шушкевіча ў 1994-м... Я тады галасавалі за Шушкевіча, дарэчы.

«НН»: Няўжо такіх гады бралі ў КДБ?

Г.В.: Тады бралі любых, гады былі цяжкія, не хапала кадрў. А я чалавек апалітычны, і ў гэтым сэнсе падыходзіў.

«НН»: Ваша імя ў чарговы раз згадалі на БТ у фільме «Кансыпіралёгія». Паводле іхнай вэрсіі, вы па службе мелі кантакты з супрацоўнікамі замежных выведкаў і ўрэшце перабеглі на Захад, атрымаўшы палітычны прытулак, хоць пошукі ва ўказанымі вамі месцы не далі вынікаў. Як вы можаце гэта пракаментаваць?

Г.В.: Няпраўда гэта. Фантастыка бязглуздых сцэнарыстаў. Я ня меў ніякіх кантактаў з замежнымі спецслужбамі і ўстановамі. Я быў супрацоўнікам зусім іншага аддзелу, які арыентаваўся на ўнутраныя справы — ахову канстытуцыйнага ладу і барацьбу з тэрарызмам. Што я выехаў зь Беларусі — проста ў мяне былі нейкія веды ці вопыт. Калі ёсьць галава, можаш знайсці выйсьце зь любога становішча. Наш сыход за мяжу быў папросту спосабам вывесці з-пад удару максымальную колькасць людзей. На лепшае мне не хапіла часу. Яшчэ не пара раскажаць, якая складаная гульня, як многа ў нашу гісторыю было ўцягнута людзей. Я доўга разважаў над гэтым тут і прыйшоў да высновы, што іншага спосабу дзейнічаць у мяне не было.

«НН»: Вы адсочвалі арганізацыю «Край», і выйшла так, што гэта яны перавэрбавалі вас?

Г.В.: Пасьля нашага ад'езду зьявілася шмат дадумаў: «Край» напісаў, што я, як сумленны чалавек, зразумеў, што іхная справа справядлівая, перайшоў на іх бок... Гэта, вядома ж, ня так, ні ў якіх арганізацыі я не ўступаў і ні на чый бок не пераходзіў. У той справе кожны меў свае інтарэсы, і я меў свае прафэсійна-нальныя і асабістыя інтарэсы. Улады кажуць, што гэта была палітычна скіраваная справа. Каб яна была палітычная,

мы б за два-тры дні да выбараў яе раскруцілі, усё падрыхтаваўшы. Наадварот, пратачылася інфармацыя, і мы не паспелі давесці справу да канца. А то знайшлі б, і машыну знайшлі б.

«НН»: І ўсё ж, што вамі рухала, калі не ідэя і не замежныя грошы?

Г.В.: Па натуре люблю прыгоды. Палюванне. І, як чалавек сумленны, маю нейкую агульначалавечую неабякавасць. На маю думку, справядлівасць павінна перабарць бруд. Мне было для сябе цікава адкрыць праўду — ці было забойства. Пасьля месяцаў... Дый ня месяцаў — больш... Выйшлі на чалавека, што супадаў па ўсіх параметрах, але ня ён. Урэшце выйшлі на Мицельскага...

«НН»: Як вы атрымлівалі тую інфармацыю? Цяпер можаце раскажаць нешта з таго, чаго два-тры гады таму раскажаць не маглі?

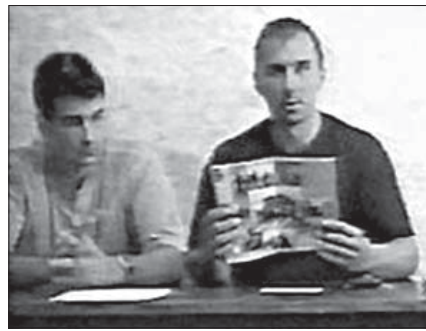
Г.В.: Не.

«НН»: А калі зможаце раскажаць усё?

Г.В.: Калі ў Беларусі памянецца сыстэма ўлады і адыдзе шэраг пэрсонаў. Галоўнае, што справа ідзе, — не забывайцеся, што Сівакоў ня выехаў на Алімпіяду.

«НН»: Прабачце, але калі б я ўзяўся разбіраць такую справу, я б стаў нешта рабіць не з краёўскай «Маладой гвардыяй», а са сваімі хлопцамі з аддзелу, зь якімі разам у спартзалю хаджу. Што ў мяне найбольш недаверу выклікае — што вы сталі гэта шукаць з «Маладой гвардыяй». Гэта не ў традыцыях КДБ.

Г.В.: Я вывучаў іх не адзін год і меў звычку грунтавацца на фактах, а не на чутках. Зь некалькіх соцень там сапраўды няшмат было такіх, якія маглі б на высокім узроўні рабіць такую працу, якую трэ было рабіць. Памятаеце, як у той кнізе: ноймем бандытаў, бо яны бяруць нядорага і ніколі не здаюць. І іншае: вораг майго ворага — мой сябар. Калі ёсьць сумесныя інтарэсы, чаму б не папрацаваць. Звонку гэта цяжка зразумець, але гэта адбылося. Дарэчы, каб у нашым грамадстве гэтак маглі зна-

Жнівень 2001 году. Генадзь Вугляніца (зьлева) і Яўген Жарнасек абмяшчаюць вынікі свайго расьсьледаваньня зьнікненьня Віктара Ганчара і Анатоля Красоўскага. Цяпер Генадзь Вугляніца жыве ў Нарвэгіі пад зьмененым прозьвішчам.

ходзіць лад розных сілы!..

«НН»: Досьвед такіх людзей, як вы, можа быць запатрабаваны ў спецслужбах дэмакратычнае Беларусі.

Г.В.: Хутчэй за ўсё, я ніколі не вярнуся да тае працы.

«НН»: А калі Радзіма пакліча за родны змагацца парог?

Г.В.: Нават калі пакліча... Пераезд у Нарвэгію адкрыў для мяне шмат новага. Я ж нават замежнага пашпарту да таго ня меў, не ўяўляў, які гэта сьвет. Мне зь дзяцінства ўбівалі ў галаву, што тут усе капіталісты, злыдні, а аказалася ўсё інакш. Каб у нас такое стала, як тут, у Нарвэгіі, людзі падумалі б, што настаў рай на зямлі. Тут, ведаеце, нявыгодна быць толькі крымінальнікам, усім астатнім жывецца лепш, чым у нас. Тут усё прадумана дзеля чалавека. Тут сыстэма скіравана на тое, каб простым людзям жылося лепей, каб яны адчувалі сябе раўнапраўнымі, абароненымі зако-

- Вось кіраўнікі КДБ раённага ўзроўню — якія
- ў іх машыны, кватэры, колькі кватэр у іхных
- жонак, якога памеру загарадныя дамы.

нам, канстытуцыяй. Тут усё для чалавека!.. Тут чалавека зь дзяцінства прывучаюць жыць з даверам, каб ён давяраў іншым і рабіў так, каб іншыя яму давяралі. Ведаеце, што мяне шакавала? Тут усё так адкрыта... Калі я знайшоў сабе тут першую работу, выйшла так, што я амаль адразу захварэў, расьпэражываўся, што страчу працу. Пайшоў да начальніка, а ён мне кажа, што ў Нарвэгіі чалавек мае права чатыры разы на год па тры дні пры хваробе заставацца дома і не прыносіць ніякіх апраўдальных дакумэнтаў. Я пачынаю ганарыцца гэтай краінай...

Калі я чытаю тут выступы Лукашэнкі, мне робіцца сьмешна — тое, што ён прыдумляе пра Захад. Адсюль гэта сьмешна. Як шкада, і супрацоўнікі спецслужбаў — ня ведаюць, якога жыцьця іх пазбаўляюць, не даючы народу магчымасьці самому вырашыць свой лёс.

«НН»: Мне казалі, што вам можна патэлефанаваць толькі ўвечары, бо вы працуеце штодзень ад 7-й ранку да 7-й вечара. І гэта жыцьцё?

Г.В.: Гэта звычайная справа. На нафтавышках выгадна, каб людзі шмат працавалі. Выгадна і прадпрыемству, і людзям, бо болей заробіш. Два тыдні адправаю, тры буду дома.

«НН»: Вы казалі, што супрацоўнікі спецслужбаў ня ведаюць, якога жыцьця іх пазбаўляюць. Што, «крышаваньне» не дае ўжо такога дабрабыту?

Генадзь Вугляніца — у КДБ ад 1994, атрымаў палітычны прытулак у Нарвэгіі ў 2001. Нар. у 1968, бацька паходзіць з Сулічавы на Дарагічыншчыне, маці зь Бервішча пад Вуздой.

Генадзь Вугляніца робіць на нафтавышцы па 12 гадзінаў у дзень. Два тыдні працы — тры тыдні дома.

Я ня меў ніякіх кантактаў з замежнымі спецслужбамі і ўстановамі.

Г.В.: У мой час у КДБ большасць была прафэсійных і сумленных людзей. Калі б не яны, наступствы кіраванья Лукашэнкі былі б нашмат горшыя. Толькі што іх дабрабыт залежыць ад службовага становішча, яны баяцца быць выкінутымі з сыстэмы. Вось некаторыя кіраўнікі сярэдняга зьявляюцца — гэта так. Правядзіце журналісцкае расьсьледаваньне, якія ў іх машыны, кватэры, колькі кватэр у іхных жонак, якога памеру загарадныя дамы. Я ня маю на ўвазе генэралаў — тым усё дзяржава забясьпечвае, раскапайце на раённым узроўні...

«НН»: Як многа вы страцілі, сышоўшы на Захад... Дарэчы, яшчэ адно цёмнае месца — як вы ўцякалі, гэта ўжо не сакрэт?..

Г.В.: Ні адной кропкі ніякага закону мы не парушылі, адно што я не напісаў рапарту на званьне і яны могуць лічыць мяне дзээрцірам. Мы проста прыехалі ў Маскву, а гэта ўжо другая краіна, і там ужо дзейнічаюць іншыя законы. Паколькі ўдалося пакінуць Беларусь спакойна, астатняе вырашылася само сабой. А што пакінулі спакойна, дык, дзякуй богу, мяне сямю-тату навучылі на працы. А ў Беларусі мае сябры застануцца мне сябрамі. І яшчэ вярнуся ў Беларусь.

«НН»: А калі б напісалі рапарт аб званьненні, ці былі б цяпер у жывых?

Г.В.: Было б нешта іншае. Ня ведаю.

«НН»: Беларускае мова захоўваецца ў сям'і?

Г.В.: Дачка гаворыць на нарвэскай пераважна. У сына шмат беларускіх кніг, «Адкуль наш род» Арлова яму дзед Радзім прывёз, дык ён яе амаль вывучыў на памяць. Жонка мая па-беларуску зусім не гаворыць, таму дома беларуская мова амаль не гучыць.

«НН»: А ў вас самога беларуская мова бездакорная.

Г.В.: У школе меў пяцёрку па ёй. Пасьля праца ў мяне была такая — зь беларускамоўнымі кантактаваць.

Зрэшты, перад маім прыходам у КДБ там дакумэнтацыя вялася па-беларуску, людзі залікі здавалі на веданьне мовы.

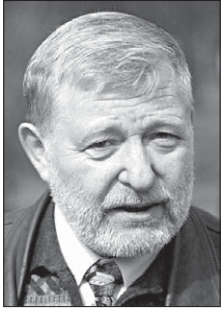
«НН»: Парайце мне як чалавек, які працаваў у аддзеле па ахове канстытуцыйнага ладу, чаго мне не рабіць, каб не зрабіць... ммм... памылкаў у жыцьці?

Г.В.: Адзін мой начальнік, якога я вельмі паважаю, часта паўтараў фразу, якую я назаўжды запомніў: галоўнае заставацца сумленным і сумленна рабіць сваю справу ў гэты несумленны час. Жадаю ўсім заставацца сумленнымі людзьмі. I... [доўгая паўза] людзі, будзьце пільнымі... У свой час я зайздросціў людзям, якім пры такім стаўленьні ўлады і грамадства хапала духоўных сілаў і вытрымкі займацца нацыянальнай справай. Гэта трэба нарадзіцца такім чалавекам — стаць такім немагчыма... Апошняе: найлепшая кансыпірацыя — гэта адсутнасьць кансыпірацыі.

Гутарыў Барыс Тумар, Осла

Ад аўтара: Калі ты аднойчы працаваў у КДБ, табе ўжо ніколі да канца не павераць. У мяне засталася ўражаньне, што Вугляніца нешта ўсё ж хавае. Хавае нейкія свае матывы, не раскрывае нічога з часоў сваёй працы «па спецыяльнасьці», уласна па ахове канстытуцыйнага ладу. Было б вар'яцтвам лічыць яго агентам, засланным у нетры Захаду на дзесьцігодзьдзі наперад, але ўсё ж — чаму з падлеткамі-краёўцамі? Той, хто адкажа на гэтыя пытаньні, напіша адну з найцікавейшых кніг новага стагодзьдзя.

На ростанях

Юры Хадыка

Короткая, але бурлівая кампанія 2004 г. па выбарах ПП НС і правядзенні рэфэрэндуму скончылася. Хутка знікне з экрану тэлевізараў Лідзія Ярмошына і часцей загучаць рэпартажы пра гаспадарчыя праблемы. Жыццё вяртаецца ў звычайнае рэчышча. Народу прапанавалі паверыць у нешта непраўдападобнае але пажаданае для адных і ненавіснае для другіх. Сацыялігі хутка назавуць іншыя, больш праўдападобныя лічбы тых, хто паверыў, і тых, хто не. Але гэта ня будзе мець ніякіх наступстваў. Стабільнасць па-беларуску. Тама палітычнага самаадчування ППРБ, аднак, з гэтага часу робіцца найважнейшаю.

Як гэты чалавек пакіне самую высокую дзяржаўную пасаду ў Беларусі? Добраахвотна? Прымуся? Ці будзе разарваны паўсталым народам дзеля выкуплення грахоў? Ніводная з гэтых магчымасцяў ня выключаная. Нават першая, найменш імаверная, улівачыч любой Аляксандра Рыгоравіча да ўлады. Але ж ён можа стаміцца. Можа расчаравацца, бо цяжкасць будзе паўставаць перад ім усё болей. Міжнародная ізаляцыя, эканамічныя санкцыі, неразуменне ў Крамлі. Урэшце, ён можа проста зразумець тупіковасць абранага шляху. Можа падумаць пра будучыню сваіх дзяцей і ўнукаў. Выбраць мяккі талерантны спосаб развіцця з уладаю ніколі ня позна. Ёсць

жа прыклад Аўгуста Піначэта. Таго, праўда, натхніў на гэты мужны крок Папа Рымскі. Неймаверна, каб Патрыярх Маскоўскі зрабіў нешта падобнае ў адносінах да Аляксандра Лукашэнкі. І справа ня толькі ў розным стаўленні вышэйшых ярахаў усходняй і заходняй хрысціянскай царквы да дыктатуры як формы ўлады. Вялікае значэнне мае і сіла веры саміх дыктатараў. А.Лукашэнка да сённяшняга дня не дэзавуіраваў сваё самаазначэнне як «праваслаўнага атэіста».

Вядома, нэафіты часам адрозніваюцца большай рэлігійнасцю, чым звычайныя вернікі. Але ж ні фанатызму, ні простага выканання нормаў хрысціянскай этыкі ў паводзінах тройчы першага прэзідэнта РБ да сёння не праглядалася. Таму і добраахвотны сыход у адстаўку пакуль што застаецца выключна віртуальнай магчымасцю.

Супрацьгласасцю гэтаму варыянту зьяўляецца народны бунт. Так, беларусы цягнулі і цягнуць. Іх гэтаму навучыла гісторыя. Так, інтэлігенцыя, у адрозненне ад бюджэтнікаў, мала, і яна запалоханая. Інтэлігенцыя — сумленне нацыі, якое пакуль сьпіць. Так, улада скансалідаваная і бессаромная. Але ўсякаму цяпенню бывае канец. І сумленне можа нечакана абудзіцца. Дый улада ня ўсёмагутная. Што ж можа падштурхнуць Беларусь і яе ашалелы рэжым на шлях крывавай бойкі? Зразумела, у першую чаргу эканоміка. Не дарма ППРБ ператварыў краіну ў выліз-

ны картэль, дзе ўсё схопена і кіравана. Гэткая жорсткасць сыстэмы і небяспечная. Наша эканоміка — эканоміка адкрытага тыпу. Санкцыі наўрад ці можна абыйсці дзякуючы сувязям з краінамі-ізгоямі. Ад павольнага эканамічнага ўдушэння ня выратуе і Расея, тым больш што платанаю за яе дапамогу можа быць толькі аншлюз. Лукашэнка гэтага ня хоча. Таму нішто ня можа замінаць краіне каціцца да эканамічнага каліпсу.

Магчымасць змены ўлады праз бунт залежыць у многім ад уладных рэсурсаў, якія могуць быць супрацьпастаўлены народнаму абурэнню. І ў гэтым сэнсе лёс Аляксандра Рыгоравіча незайздросны. Войска не адчувае да яго ні любові, ні пашаны. Што, акрамя ўсмяшка, можа выклікаць у кадравых афіцэраў чалавек, які апрануўся ў форму генералісімуса, але выйграў у сваім жыцці толькі вайну з апазыцыяй? Мала імавернасць і падтрымкі ў крызіснай сітуацыі з боку МУС і КДБ. Адзінай структурай, адданай прэзідэнту, ёсць яго Служба аховы. Але менавіта яна і адмовіцца ад яго пры ўзнікненні рэальнай небяспечкі. Выпэленганьня дзецюкі прыдатныя толькі для распраў з моладзьдзю на мітынгах.

Аднак галоўная прычына малой імавернасці бунту ў тым, што людзі будуць цягнуць і працаваць, абы толькі «не было вайны». У гэтым шчасце і гора Беларусі. Але падобна як у паравым котле заўжды прадугледжаны клапан, каб выпускаць залішнюю пару, так і ў лю-

бым дыктатарскім рэжыме ёсць людзі, якія пільна сочаць за станам сацыяльнай напружанасці. Гэта — клеўрэты. Прысьпешнікі, гатовыя дагджаць свайму гаспадару ва ўсім. Калі гаворка не аб іх жыцці. Бяз гэтай катэгорыі людзей ня можа існаваць ніякая дыктатура.

Аляксандар Лукашэнка, які, на думку эўрапейскіх назіральных, брутальна сфальсыфікаваў вынікі рэфэрэндуму і выбараў, закрыў для сябе шлях да паразумення з апазыцыяй. І зрабіў гэта сьвядома — аб'явіўшы мэтай «не пакінуць ад апазыцыі каменя на камені». Ён лічыў, што гэтым спрасьціў сытуацыю. Насамрэч ён аддаў свой лёс у рукі клеўрэтаў. Яны яшчэ ў большай ступені, чым А.Р., імкнуцца захаваць бескантрольную ўладу і не падпарадкоўвацца Маскве. Яны перажывуць забароны на ўезд у цывілізаваныя краіны, але не перажывуць рэальнай эканамічнай блякды. Вось яны — пагроза жыццю і ўладзе Лукашэнкі. Іх зброя — яд і кінжал, змова і пакаёвы пераварот. Яны адначасна і пагроза свабодзе ды дабрабыту беларускага народу. Беларусь у выніку «рэферэндуму» апынулася ў адчайным цугцвангу. Клеўрэты зрабілі ўсё, каб заблытаць і замаскаваць, за што менавіта галасавалі людзі. За Беларусь? За Лукашэнку? Ці за іх, любімых?

Нашаму народу больш за хлеб і відовішчы патрэбна аб'ектыўная інфармацыя. Яна патрэбна тэрмінова. Каб прэзідэнцкія выбары 2006 г. ня сталі апошнім цвіком у труну нашай свабоды.

Пасля 17 кастрычніка Лукашэнка закрыў для сябе шлях да паразумення з апазыцыяй. Тым самым ён аддаў свой лёс у рукі ўласных клеўрэтаў.

Юры Хадыка — прафэсар, доктар фізыка-матэматычных навук, намесьнік старшыні Партыі БНФ

Фонд, Рух, перадвыбары

Лёгіка дзеянняў уладаў апошняга гады накіравана на тое, каб пазбавіць грамадства веры ў выбары. Пачынаючы з 1999 г., пры новым Выбарчым кодэксе, уладамі робіцца ўсё магчымае, каб выбаршчыкі ня мелі магчымасці зрабіць асэнсаваны выбар. Але толькі сёлета ўлады ўпершыню пайшлі на масавыя фальсыфікацыі праз дзейнасць участковых камісій. Тое, што было раней апрабавана ў буйных гарадах, стала масавай практыкай у правінцыі.

Калі спытаць: «За колькі баксаў прадаецца сумленне?» — то адказ будзе вельмі просты: «сто». Менавіта па 220 тысяч рублёў атрымалі

ўзнагароды старшыні і сакратары камісій за забеспячэнне «ашаламляльнай» перамогі. І пры гэтым яны мелі магчымасць працаваць на асноўным месцы работы, дзе таксама ў пераважнай большасці атрымалі свае заробкі.

Пры гэтым мала ўвагі зьвернута на механізм запалохвання выбаршчыкаў пры датэрміновым галасаванні. Члены камісій, кіраўнікі сярэдняга зьявля, мелі неабмежаваны доступ да сьпісаў галасуючых датэрмінова. Праз гэты доступ вызначаліся работнікі, якія не зрабілі датэрмінова свайго выбару і якіх трэба загнаць на ўчастак. Упершыню вельмі вялікі працэнт галасуючых прыпаў на субо-

ту, калі стала відаць, што чатыры дні датэрміновага галасавання не далі неабходных 35% яўкі. Але верхам непрыстойнасці зьяўляецца рашэнне ЦВК дастаўляць сьпісы галасуючых у райвыканкамы, каб іх кіраўніцтва магло «аналізаваць» сьпісы грамадзян, якія ўхіліліся ад датэрміновага галасавання.

Ход апошняй кампаніі засьведчыў, што апазыцыя, на жаль, не змагла пераадолець расьцярушанасць сваіх захадаў. Дзеянні «Пяцёркі+» раскардынаваліся ў час выбарчай барацьбы. Праблемы з рэгістрацыяй ініцыятыўных груп, кандыдатаў, удзел у кампаніі лідэраў партый, якія сталі кандыдатамі, не дазволілі сабраць у адзіны кулак сілы ў акругах, пакінуўшы аднаго кандыдата. З пазыцыі сённяшняга дня відаць, што гэта не дало б перамогі — бо выбараў не было — нікому з дэмакратычных кандыдатаў, але дадало б выбаршчыкам веры ў адзінства апазыцыі. На жаль, адзінства дзеянняў у акругах

- Адзінства дзеянняў у акругах не назіралася.
- «Пяцёрка+» ня здолела абмежавацца адным кандыдатам на акругу. Гэта не дало б перамогі — бо
- выбараў не было, — але дадало б выбаршчыкам веры
- ў адзінства апазыцыі.

не назіралася.

Цяпер настае час асэнсавання палітычных вынікаў 2004 г. і далейшых плянаў. Ілюзіі пра магчымасць змены ўлады шляхам выбараў разьвееяліся канчаткова. Рэжым уступіў у стадыю свайго таталітарнага разьвіцця, і рэпрэсіі супраць іншадумства будучы ўзмацняцца. У гэтых варунках, па-першае, вельмі важна праяўляць салідарнасць з кожнай ахвярай палітычнага перасьледу. Патрэбны Фонд салідарнасці, які б дапамагаў ахвярам.

Па-другое, нам трэба рэальна згуртавацца ў народным руху «За

Беларусь», які аб'яднаў бы як вядомых асоб нахшталь Вайтовіча, Машэравай, Фралова, так і ўсе рэальныя дэмакратычныя партыі, прафсаюзы, НДА. Першым крокам да гэтага мог бы стаць Сход актыўных грамадзян. Папярэднічаць яму маглі б сходы па абласьцях з абмеркаваньнем плянаў далейшай барацьбы.

Па-трэцяе, нам, канечне, трэба выйсці на праймэрыз па выбарах адзінага кандыдата ад дэмакратаў Беларусі на прэзідэнцкіх выбарах 2006 г. І зрабіць гэта, па магчымасці, у першай палове 2005 г.

Міхась Лагор, Гарадок

- Верхам непрыстойнасці зьяўляецца дазвол ЦВК
- падаваць сьпісы галасуючых у райвыканкамы, каб іх
- кіраўніцтва магло «аналізаваць» сьпісы грамадзян, якія
- ўхіліліся ад датэрміновага галасавання.

Колішні «дзень без чужога слова», зладжаны «НН», паціху занік. Але без стварэння «тэрыторыі без чужога слова» нам не стварыць душэўнага камфорту для беларускамоўных.

Тэрыторыя без чужога слова

Неяк, седзячы з плястыкавым куфлем квасу пад парасонам вулічнага бару, мой добры знаёмы стомлена паскардзіўся. Паводле яго слоў, быць нацыяналістам ва Украіне лягчэй, чым у Беларусі. Бо ў суседзях ёсць Львоў, куды кожны патрыёт, стаміўшыся ад змаганьня, спаняверыўшыся, можа паехаць. Тамака можна адпачыць ад расейскай мовы, шпільдаў, папсы. Тамака ў барах б'юць за расейскія песні. Тамака наноў можна адчуць сябе ўкраінцам, усмактаць у сябе дух і навакольную атмасфэру, якой хопіць потым на далейшае змаганьне.

Потым знаёмы запытаўся ў мяне: «Дзе ў беларуса свой Львоў? Куды можна паехаць адпачыць стомленаму душою?» Толькі некалі ён адчуў нешта падобнае, калі трапіў гандляваць у Гайнаўку і ўбачыў на кожнай камяніцы намаляваны бела-чырвоная белы сьцяг і надпіс «Жыве Беларусь!».

У беларусаў няма свайго Львова, але няма і свайго Крмыю. Хаця калі б за Саветамі мы не пазбавіліся Беларуска, дык маглі б атрымаць і Калініградскую вобласць з выходам да мора і наступныя праблемы з прыбышамі-расейцамі і выгнанцамі-немцамі. Зусім як

ва Ўкраіне зь мясцовымі татарамі й расейскім насельніцтвам у Крмые.

Нехта скажа, што Вільня магла б стацца беларускім Львовам, бо гэтыя гарады-легенды маюць падобны лёс. Абодва лічыліся да 1939 г. польскімі месцамі. Абодва стаяць, адпаведна, сярод украінска- і беларускамоўнага наваколья. Але з прычыны гістарычных умоў, якія склаліся, украінскай інтэлігенцыі й сялян з наваколья пашчасылі апаанаваць Львовам. Вільню ж літоўцы цалкам не ператравілі дагэтуль.

Аднак ня будзе ніякага выніку з усіх гэтых

перакрываньняў мапы ў мроях. Мы маем, што маем. Таму, каб адпачыць душою, беларусу сапраўды няма куды паехаць. Але ці трэба некуды падарожнічаць? Колішні «дзень без чужога слова», зладжаны «НН», быў вельмі цікавай задумкаю, якая паціху занікла, як і большасць беларускіх праектаў. Прызнацца, сам ні разу не пратрымаўся тады на 100% — нейкія праблемы, праца, дый нават сарамлівасць перад блізкімі, што ведаюць цябе «інакшым». Але тая ідэя пакінула па сабе высновы.

Свой Львоў, свой горад-мара павінен стварацца тамака, дзе ты стаіш.

Беларускасць не жыве ў нейкім месцы ці мястэчку. Яна жыве ў душы... Усё далейшае залежыць ад таго, колькі зьбярацца такіх душ разам у адным горадзе, мястэчку, вуліцы, камяніцы. Бо душа расейца ці малароса з Днепропетровска не адпачывае ў Львове. Для іх душы там існуюць толькі дадатковыя праблемы.

Пакуль што сьвядомым беларусам застаецца толькі зьбірацца гурткамі — за кавай, півам, гарэлкаю ці проста так... Сярод іх зьяўляецца, як прывід, наш, беларускі адпаведнік Львова.

Руслан Равяка, Баранавічы

...Цалаваньне даганяючы

Працяг са старонкі 2.

Багата людзей у Беларусі ня маюць аніякіх падстаў любіць цяперашнюю ўладу, яны спадзяваліся хоць на нейкія зрухі да рэалістычнай палітыкі, але цяпер амаль ні на што не спадзяюцца. Апазыцыя ня сталася прыладаю нацыі. І вялікая віна ў гэтым партыйных босаў.

Беларуская апазыцыя заўсёды, калі пачынаецца паляванне, пачынае карміць сабак, то бок сігае ў народ, «бо прыйшоў час пазнаёміцца». Ясна, што такія сваты ні да чога не прыводзяць: даганяючы не нацалуюцца. Сёлетнія не выключэнне.

З 1995 г. у нашай краіне ствараецца фашысцкі рэжым. Лукашэнка адкрыта сказаў, што ня толькі кепскае было ў Гітлера. Апазыцыя не адважылася назваць рэчы сваім імем.

Год таму былі мясцовыя выбары. Перад гэтым прайшлі прэзыдэнцкія. Здавалася б, аналізуй, рабі захавы, мацуй партыйны рух і шэрагі, гадуі крытычную масу, гартуі народ, рыхтуйся да выратавальных выбараў. Тут

наш Родас, тут нам і сканаць. Дык жа не! Ідыёцкае чаканьне «няўмольнай хады гісторыі», якая за нас зробіць справу. Вядома, паехаць у Лёндан, у Страсбург, у Паўднёва-Афрыканскую Рэспубліку куды прыемней і лягчэй, чым у Баранавічы, Кобрын, Полацк, Бабруйск, Жлобін.

Ня ведаю, які плён ад тых партвизытаў, а вось ад ненаведваньня пералічаных мясцін ды шмат іншых — багата благога. З усяго, што рабіла апазыцыя, мабыць, толькі кампанія па прыцягненні ўвагі да лёсу зьніклых палітыкаў была слухная. Анатолю Лябедзьку пабілі рэбры і ныркі. Забіць яны ўжо не адважыліся.

Па сутнасці, мабыць, не адна мая партыя дэзарганізаваная і ў значнай ступені дэмаралізаваная. Калі хто і застаўся між актыўных шыхтоў, то гэта выключна энтузіясты, сапраўдныя нацыяналісты, якія рабілі апазыцыйную справу цалкам аўтаномна, без істотнай дапамогі і парады зь Менску. Такім чынам, верхняе кіраўніцтва нам як бы і не патрэбна. Ця-

пер ягоная функцыя — «aus dem Not Tugend machen», то бок растлумачыць urbi et orbi, якая кака дыктатура і як яна паскудна выйграла. Як гэта абрыдзела!

Мне здаецца, правадыры мусяць пяціплюсова пайсці прэч. Разам з падсадною качкаю ад сацыял-дэмакратыі.

Гэтыя «выбары» ня вырашылі і ня вырашаць балючых праблем нашай любай Айчыны. У нас няма іншага выйсся, як вымусяць рэжым гуляць па дэмакратычных правілах і падзяліцца ўладаю. Дзеля гэтага трэба часова пакінуць напханьня падслухоўвальнай кадэбісцкай апаратурай офісы ды пайсці ў народ, каб адказаць яму на некалькі простых пытанняў, нахшталь «Калі не Лукашэнка, то хто?», «Што і як будзе, калі яго ня будзе?», «Як жыць далей?». Трэба змусяць рэжым ліквідаваць найбольш адыёзныя пункты выбарчага махлярства, аказаць уцск на «палатнікаў і палатніц», трэба знайсці яго болевыя пункты і ўзьдзейнічаць на іх.

І, вядома, надаць працы ў мола-

дзевым асяродку мае першаступеннае значэнне. Сёлета рэжым абыходзіўся з навучэнцамі як з дзяржаўнымі рабамі ці быдлам. («Хто зь першага абшчажыця? Устаць і на галасаваньне!» — фізкультурны факультэт, Мазыр.)

Партыйныя кіраўнікі мусяць генэраваць прадукцыйныя ідэі, знаходзіць шыфр да ўзламаньня сыстэмы. Калі яны гэтым не займаюцца, то гэтым павінен заняцца нехта іншы.

Шкада, што партыйбонзы творча не перачыталі твораў Леніна ды іншых дыктатараў, каб правільна рвацца да ўлады. Пакуль што гэта не прарыў, а крактаньне на гаршку.

Спачуваючы лёсу апазыцыі, я мушу выказаць сваю нязгоду зь ейнымі верхаводамі. Спадзяюся, я не адзіны.

Светлагорац (адрас у рэдакцыі)

P.S. Калі перад прэзыдэнцкімі выбарамі яны абвесьцяць пра стварэнне кааліцыі «Шасьцёрка з гакам», я лопну ад сьмеху.

ХРОНІКА СУПРАЦІВУ

26 кастрычніка суд Жыткавіцкага раёну задаволіў пазоў Свабоднага прафсаюзу мэталістаў да адміністрацыі Жыткавіцкага матарабудаўнічага заводу (ЖМЗ): актывістку СПМ **Раісу Плюшчакову** незаконна звольнілі з прадпрыемства сёлета ўлетку. Па 100 тыс. руб. ёй заплаціць адміністрацыя ЖМЗ і прафсаюзу заводу. 1 лістапада Беларускі кангрэс дэмпрафсаюзаў звярнуўся ў Вярхоўны суд з просьбай аднавіць Плюшчакову на працы. У Менску за ўдзел у акцыі 28 кастрычніка асуджаны **Сяргук Мацкоіць** (15 с.), **Ірына Пятанова** (3 с.). Прадстаўніцтва добрачыннай карпарацыі «**Кантэрпарт Інтэрнэшнл**» у Беларусі зачынена 29 кастрычніка. Старшыню БСДП (НГ) **Мікалая Статкевіча** 29 кастрычніка, заміж каб выпусьціць пасля арышту, сьпярша завезьлі ва ўправу сьледчага камітэту МУС па Менску — дапытвалі як сьведку акцыі 18—20 кастрычніка. 67-гадовая пэнсіянэрка з Ваўкавыску **Валянціна Салдатава** 29 кастрычніка абвясціла галадоўку: яна патрабуе перагледзець вынікі выбараў у Ваўкавыскай акрузе. Уначы з 30 на 31 кастрычніка абрабаваны офіс **філіі БНФ і БХК** у Маладэчне — ськрадзена артэхніка. 1 лістапада журналіст **Павал Ма-**

жэйка быў асуджаны на 7 сутак за несанкцыянаваны пікет 4 кастрычніка; у залі суду ён абвясціў галадоўку. 29 кастрычніка былі затрыманы ўдзельнікі таго ж пікету журналісты **Наталя і Анатоль Макушыны**. 1 лістапада суд не задаволіў скаргі адвакаткі Веры Страмкоўскай на незаконнае падаўжэньне тэрміну ўтрыманьня пад вартай **Міхаіла Марыніча**. У Сьвіслачы (Гарадзеншчына) 1 лістапада пачаўся суд над **Віктарам Сазонавым, Сяргеем Мальчыкам, Вадзімам Саранчуковым**, затрыманым падчас ушанаваньня памяці братоў Каліноўскіх. У Воранаве пэнсіянэр **Юзаф Кірвель**, абвінавачаны ў распаўсюдзе газэты «Тут і цяпер», атрымаў папярэджаньне ад адміністрацыйнай камісіі. **Аксана Новікава** 1 лістапада атрымала выклік у пашпартна-візавую службу Савецкага раёну Менску: там захоўваюцца дакумэнты на імя Ірыны Шынгаровай з фатаздымкам Новікавай. БАЖ 1 лістапада звярнуўся з адкрытым лістом да міністра інфармацыі Уладзімера Русакевіча з просьбай адмяніць загад аб прыпыненьні выхаду «Местной газеты», галоўны рэдактар якой **Андрэі Шантаровіч** галадае ў знак пратэсту.

АШ

АДНА БАБА СКАЗАЛА Журавіны і КДБ

Паводле чутак, Масква наводнена радыяактыўнымі журавінамі. Партыя ягад, забруджаных радыянуклідамі, паступіла на сталічныя рынкі зь Беларусі, дзе ў гэтым годзе журавінны ўраджай выдаўся на славу. Крыніцы «МК» зьяўленьне радыяактыўных ягад зьяўваюць з рэфэрэндумам, які правёў Лукашэнка. Маўляў, усе праваахоўныя органы былі мабілізаваны на тое, каб забяспечваць палітычны парадак. Таму беларусы і змаглі назьбіраць радыяактыўных журавін у месцах, дзе рабіць гэта забаронена.

«Московский комсомолец»

Пяць частак беларусаў

Бутафорскі рэфэрэндум вачыма магілёўскага назіральніка

Рэфэрэндум быў заканамерным. Іншага шляху надаць рэжыму бачнасьць легітымнасьці не было. Заканамерны, але супрацьзаконны.

Усё вырашаюць дзье апошнія ночы перад днём галасаваньня, калі адмысловыя людзі кідаюць бюлетэні за адмысловага чалавека ў скрыню. А потым па-рознаму сябе паводзяць. Адны пачынаюць дыхаць з палёгкай, што яны выканалі «сваю чыста тэхнічную працу», іншыя жа пачынае душыць сумленьне й боязь. Сумленьне таму, што яны чарговы раз дапамаглі гэтаму адмысловому чалавеку чыніць беззаконьне ў краіне, а боязь таму, што раптам усё тое, што яны зрабілі, выкрьецца. Як тады глядзець у вочы суседзям? А калі гэта школьных настаўнікаў, дык як глядзець у вочы вучням? Бо яны ж схлусілі! А ў школе вучаць не хлусіць. Потым дакажы гэтаму дзіцяці, што кожны з іх чалавек і кожнаму трэба жыць. А тая завуч школы, якой засталось два гады да пэнсіі, ні аб чым больш думка ня можа. Ёй бы дапрацаваць свой стаж і ўсё. Таму жывельны жах перамагае справядлівасьць. Таму яны адзяваюць маску. А потым, адзеўшы гэтую маску ў трасуцца за сваю будучыню, ідуць выбіраць цяперашняе жыцьцё, спадзеючыся пры гэтым, што хлусьня іхня ніколі не раскрыецца.

Так было й на маіх пяці ўчастках, дзе я, зьяўляючыся даверанай асобай Васіля Аўраменкі, назіраў за выбарамі. Гэта былі ўчасткі №105, 106, 107, 108 і 109 Магілёўскай Кастрычніцкай выбарчай акругі №73, дзе кіраўніком акруговай камісіі зьяўляецца Халецкая Наталья.

Калі я прыйшоў у першы дзень, чальцы камісій пачалі мяне «прамацаваць на свойскасьць». Рабілі нездавольнасьці міны: як гэта ім не давораюць. Яны імкнуцца, каб усё было «чэсна», а тут нейкія назіральнікі зья-

віліся.

На другі й трэці дзень я таксама не праўляў актыўнасьці, заскокваючы на ўчасткі на тры гадзіны перад абедам і дзье гадзіны пасля. Рабіў шаблённыя заўвагі наконт тых ці іншых «дробных» парушэньняў, атрымліваючы шаблённыя адказы нахшталь «Дзядзенька, прасьціца, мы больша ня будзем». На трэці дзень, прыйшоўшы з раніцы, заўважыў, што дзьверы ўчастку былі адчыненыя яшчэ да яго адкрыцьця, а ў памяшканьні знаходзіўся міліцыянт.

На чацьвёрты дзень, у пятніцу, прыйшоў з мабільным тэлефонам і дыктафонам, што насыцьрожыла чальцоў камісій. Маленькая надзея на маю «тэхнічнасьць» усё ж была. А таму ў канцы дня старшыня камісіі 105-га ўчастку запрасіла мяне на «каву й ня толькі», і, калі я адмовіўся, а потым запытаў: «А што, дзьверы памяшканьня, дзе знаходзіцца скрыні, ня будуць запячатаныя?» — яна яшчэ больш насыцьрожылася. Пачалі тлумачыць: «Ёсьць загад з УУС, узгоднены з аблвыканкамам, які дазваляе не запячатваць памяшканьня дзеля лёгкага доступу супрацоўнікаў міліцыі, якія павінны ахоўваць, а значыць, прысутнічаць у памяшканьні, дзе знаходзіцца запячатаныя скрыні».

Я адправіўся пісаць скаргі ў пракуратуру й акруговую выбарчую камісію: чальцы камісій не запячаталі дзьвярэй ўчастку, бюлетэні для галасаваньня выдаюцца ня толькі па пашпартых, але й па полісах сацыяльнага страхаваньня й даведках са спэцкамандатуры.

Расплата настала адразу. Раніцай пятага дня старшыня 106-й камісіі сказала, што ў яе маці пры сьмерці, а яна вымушаная сядзець тут на ўчастку. Потым накінулася на мяне, як быццам бы за тое, што я ня ведаю кодэксу, а кіруюся апазыцыйнымі інстру-

кцыямі. Урэшце прыехала Халецкая, якая запыталася, якія праблемы ў мяне з чальцамі камісій. У гэты час паміж намі адбываўся наступны дыялёг:

— Вы сьцьвяджаеце, што ў памяшканьні, дзе знаходзіцца скрыні, ночу знаходзіўся міліцыянт?
— Так.
— Ён выйшаў.
— Калі? Чаму я ня бачыў?
— Ён выйшаў! Чальцы камісіі пацьвердзяць, што гэта было пры вас. Нас шмат, а вы адзін.

Тут Халецкая заўважыла ў мяне дыктафон, і ейны голас зьмяніўся на гістэрыку. Са словамі: «Гэта што?!» — як быццам бы я выцягнуў бомбу ці пісталет — яна выхапіла яго ў мяне й

- «Ёсьць загад з УУС, які дазваляе не запячатваць памяшканьне для галасаваньня ў суботу дзеля лёгкага доступу супрацоўнікаў міліцыі».

панесла, каб аддаць міліцыянту, сказаўшы пры гэтым, што дыктафон я атрымаў ў яго пасля. Ня ведаю, дзе ў Выбарчым кодэксе запісана, што забаронена ўжываць дыктафон. Там наадварот напісана, што назіральнік вядзе назіраньне ўсімі падручнымі сродкамі.

Вярнуўшыся, яна абвясціла мне, што я перашкоджаю камісіі працаваць і пазбаўляюся на дадзеных участках акрэдытацыі. Пасля Халецкага загадала міліцыянту вярнуць мне дыктафон у якім, як высьветлілася пасля, была пашкоджана (перагрызена)

Пакуль ёсьць «Крыжачок»

Пакуль у продажы ёсьць «Крыжачок» па 1 тыс. за 0,7 л, добрых зьмен у нашым жыцьці ніколі не адбудзецца. Такія высновы мы з мужам зрабілі пасля 17 кастрычніка. Я хадзіла на выбарчы ўчастак, і вялікая колькасьць п'яных твараў там кідалася ў вочы. А муж 17 кастрычніка дзязьжурыў у прыёмным пакоі адной з бальніц, і, калі вярнуўся ранкам дахаты, першыя яго словы былі: «Ніякай фальсыфікацыі не было». Ён прыняў тады каля 30 хворых, сярод якіх было толькі некалькі «цьвярозых». Пры гэтым добрая частка зь іх «ужывала» на той момант ня першы дзень. Амаль усе яны ўжо з прыметамі духоўнай і інтэлектуальнай дэградацыі. За што і за каго ім галасавать?

За апошнія 10 год беларускі народ пачаў катастрафічна сьывацца. На маю думку, гэта адзін з галоўных адмоўных вынікаў 10-гадовай эпохі.

Прэзыдэнт вядзе здаровы лад жыцьця, ганяе шайбу, гарэлкі не ўжывае. Такі «станоўчы герой», узор для нацыі. Але яго электарат ціха п'е і дэградуе.

Кал пытаеш у хворага: «П'еш?» — самы часты адказ: «Як усе».

Я раблю выснову, што ўлада мэтанакіравана спойвае народ танным чарнілам, узрошчваючы сабе электарат. Калі б прэзыдэнт падпісаў дэкрэт аб «сухім законе», ён страціў бы значную частку таго электарату. Але трэба прымусяць уладу пачаць барацьбу з п'янствам.

Трэба распачынаць усебеларускі рух супраць п'янства, гімнам якога можна ўзяць песню «Зэту» «Танец сьмерці».

Ірына Чатырка, inbox.ru

ЖАРТ

Ляцяць у самалёце Пуцін, Кучма і Лукашэнка. Раптам загарэцца рухавік, і самалёт пачынае падаць. Усе трое шукаюць ратавальныя сродкі, але аказваецца, што ёсьць толькі адзін парашут на трох.

Лукашэнка гаворыць: — Давайце правядзём рэфэрэндум. Хто пераможа, той і скочыць з парашутам.

Кучма і Пуцін пагадзіліся. «Пашанцавала», натуральна, Лукашэнку, і той выскачыў з парашутам.

Самалёт працягвае падаць, а Кучма кажа Пуціну:

— Нешта, Валодзя, я не разумею: нас тут было трое, а Рыгоравіч выйграў у нас зь перавагаю ў 10 галасоў.

Даслаў Віталь Панамароў, Кіеў

«НН» з радасьцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаваньні.

З прычыны вялікага аб'ёму пошты, мы ня можам пацьвяджаць атрыманьне Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікаваныя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусяць быць падпісаныя, з пазнакай адрасу. Вы можае дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам. Наш адрас: а/с 537, 220050, Менск. E-mail: nn@promedia.by. Факс: (017) 284-73-29.

Ці будзе на Лагойшчыне Нацпарк

Паводле міжнародных нормаў, рэкрэацыйныя зоны нацпаркаў не павінны перавышаць 10% агульнай плошчы, а ў праекце яны займаюць амаль 26%. Прадугледжваецца таксама пракладка 20 км аўтадарог і 26 км пешаходных і роварных дарожак, што аўтаматычна павялічыць нагрузку на лес. Эколягі і лагойцы крытыкуюць праект нацпарку «Белая Русь».

У беларускіх падручніках па геаграфіі 1985 г. выдання расказвалася, што ў хуткім часе ў Лагойскім раёне будзе створаны першы ў рэспубліцы нацыянальны парк «Белая Русь». Прайшло 20 гадоў, у краіне створаны чатыры нацыянальныя паркі, а падручнікі не памяншліся, і чуткі пра парк па-ранейшаму бянтэжаць мясцовых жыхароў.

29 кастрычніка ў Лагойску прайшлі грамадскія слуханні, ініцыяваныя Міністэрствам прыроды, аб стварэнні нацыянальнага парку. Упершыню ў Беларусі праводзілася працэдура грамадскіх слуханняў адпаведна патрабаванням міжнародных інструкцый — апытваліся і інфармаваліся мясцовыя жыхары, на жыццці якіх у першую чаргу адаб'ецца стварэнне парку.

Агульная плошча нацыянальнага парку, паводле праекту, складзе больш за 25 тысяч га. Мяркуюцца, што ў яго склад увайдзе землі Лагойскага лягасу, калгасаў «Плешчаніцкі», «Кастрычніцкі», імя Машэрава, «8 сакавіка» і мэмарыяльнага музэю «Хатынь».

Паводле падлікаў праектантаў з Акадэміі навук, чысты прыбытак ад турызму складзе 90—95 тыс. у.а. штогод. Аднак пачатковы капітал, неабходны для стварэння парку, складае 6,5 мільёна ў.а.

У плане парку — рэканструкцыя Хатыні і этнаграфічных вёсак, пра-

вядзеньне народных сьвятаў, тэматычных маршруты. На тэрыторыі мяркуецца стварыць турыстыкі летнікі, пляцоўкі для пікнікоў, пункты пракату інвэнтару. Меркаваная колькасць наведвальнікаў — 30—40 тыс. чалавек за год.

Распрацоўшчыкі праекту (Інстытут заалёгіі НАН і Міністэрства прыроды) зыходзяць з таго, што ўтварэнне парку дасць магчымасць стварыць новыя працоўныя месцы. Цяпер у Лагойскім раёне кожны трэці працаздольны жыхар ездзіць на заробкі ў Менск.

Аднак стварэнне парку азначае перадачу земляў іншаму карыстальніку — кіраўніцтву спраў прэзідэнта. Супрацоўнікі лягасу баяцца, што яны застануцца бяз працы. Паводле слоў дырэктара лягасу, многія ўжо пытаюцца ў яго, ці не пісаць заяву на звальненне. З 500 супрацоўнікаў лягасу многія — зь лясініцкіх дынастыяў, дзе ў лесе працавалі бацькі і дзяды.

Лягас на сённяшні момант зьяўляецца бюджэтайтваральнай гаспадаркай раёну і плаціць самыя вялікія падаткі. У жыхароў раёну выклікаюць таксама сумненні пляны па разьвіцці экалягічнага турызму. Паводле іх слоў, не карыстаецца папулярнасцю горналыжны курорт «Лагойск», пабудаваны ў мінулым годзе. Ён прастойвае. Таму скептыцызм выклікаюць зая-

Горналыжны курорт «Лагойск», пабудаваны летась, прастойвае без наведнікаў.

вы распрацоўшчыкаў пра 95 тыс. у.а. чыстага прыбытку штогод.

Крытыкаваў праект таксама супрацоўнік Дзяржаўнай інспэкцыі па ахове жывёльнага і расьліннага сьвету пры прэзідэнце Андрэй Родзічэў: паводле міжнародных нормаў, рэкрэацыйныя зоны нацпаркаў не павінны перавышаць 10% агульнай плошчы, а ў праекце яны займаюць амаль 26%. Прадугледжваецца

таксама пракладка 20 км аўтадарог і 26 км пешаходных і роварных дарожак, што аўтаматычна павялічыць нагрузку на лес.

Прадстаўнік грамадзкай арганізацыі «Ахова птушак Беларусі» Аляксандар Вінчэўскі зазначыў, што, улічваючы ўсе складанасьці, больш мэтазгодна было б стварыць там ландшафтны ці біялягічны запаведнік. Выраз «нацыянальны парк»,

як заўважыў Вінчэўскі, ужо выклікае нэгатыўную рэакцыю.

Лёс Лагойшчыны будзе вырашацца далей пасля таго, як Міністэрства прыроды перадасць падрыхтаваную дакумэнтацыю і пракавалі грамадскіх слуханняў у Савет Міністраў. Рашэнне аб стварэнні нацыянальнага парку, згодна з заканадаўствам, прымаюць прэзідэнт і ўрад РБ.

Вераніка Дзядок, Лагойск

Тузаніна вакол бел-чырвона-белых

У мястэчку Сьвіслач упершыню за 9 гадоў затрыманы ўдзельнікі традыцыйнага ўшанавання памяці братаў Каліноўскіх.

Штогод гарадзенскія й сьвіслацкія фронтаўцы ўшаноўваюць на Дзяды памяць братаў Кастуся й Віктара Каліноўскіх. Сёлета каля 30 чалавек зь бел-чырвона-белымі сьцягамі й свечкамі сабраліся ля магілы Віктара Каліноўскага. Узгадаўшы ягоную памяць хвілінай маўчаньня й усклаўшы кветкі, удзельнікі працэсіі рушылі да помніка Кастусю Каліноўскаму. Зьявіліся супрацоўнікі міліцыі, а таксама аўтамабіль з прыцемненымі шыбамі. Удзельнікаў ушанавання пачалі здымаць на відэа.

Калі грамада падышла да помніка паўстанцу Рамуальду Траўгуту, міліцыянты запатрабавалі спачатку згарнуць сьцягі, а потым наагул зьняць іх з дрэўкаў. Удзельнікі падпарадкаваліся, бо ўжо выканалі задуманы плян і зьбіраліся яшчэ наведаць Якушоўку — сядзібу Каліноўскіх.

Аднак, нягледзячы на міралюбівы настрой ушанавальнікаў, міліцыянты пачалі спрабаваць выхопліваць іх па аднаму па дарозе да аўтамабіляў. Удзельнікі адбілі сваіх, але міліцэйскія машыны забякавалі ім выезд. Міліцыя запатрабавала, каб усе ўдзельнікі зьявіліся ў РУУС самі.

Сяргей Мальчык, Вадзім Саранчукоў і Віктар Сазонаў правялі ў РУУС некалькі гадзінаў.

Прысутны

У лес па дрывы для БелДРЭС

Пасля лютаўскага газавага канфлікту з Расеяй у краіне зноў пайшлі размовы аб неабходнасьці павелічэння долі выкарыстання мясцовых відаў паліва. Так, у Аршаўску (Аршаншчына), дзе размешчаны першынец беларускай энэргетыкі БелДРЭС, ужо пачалі распрацоўваць праект па ўстаноўцы новага катла, які будзе працаваць на торфе ды дрывах і стане выдаваць за адну гадзіну па 20 тон гарачай пары. Побач плянуецца ўстанавіць невялікую турбіну магутнасцю ад 1,5 да 2 мэгават, што дазволіць выпрацоўваць ток на працягу ўсяго году, а ня толькі ў ацяпляльны сезон, як цяпер. Вось толькі ці хопіць дроў у навакольных лясах і колькі будзе каштаваць іх нарыхтоўка?

Пільнавалі ня тое, што трэба

Тыдзень перад сёлетнімі выбарамі ды рэфэрэндумам яшчэ доўга будуць успамінаць супрацоўнікі Аршанскага раённай міліцыі. Колькасць іх невялікая, таму на выбарчых участках прыпадала па аднаму міліцыянту. Стаяць жа на ахове трэба было суткамі бяз зьмены. Трэба адзначыць, што на ахоўныя ўрны ніхто ня квапіўся, ня тое што на вясковыя крамы. Колькасць тых, што былі абрабаваныя за гэты перыяд, значна ўзрастае.

Яўген Жарнасек, Ворша

Музыка ВКЛ у Полацку

Я схаў на канцэрт «Старога Оль-

сы» з пэўнай трывогай: ці зьбяруцца людзі? З раніцы зарадзіла непрыветная імжака, дый музыка «Ольсы» на аматара. Мая трывога развяслася, калі я ўбачыў сьціжму людзей, якія штурмавалі глядацкую залу полацкага ГПК.

Канцэрт пачаўся невялікімі «сьпічамі» наваполацкага музычнага прадусара Сяргея Анішчанкі і пастара царквы Царства Божага ў Наваполацку Аляксандра Герасімовіча. 31 кастрычніка пратэстанты адначуюць Дзень рэфармацыі, канцэрт і быў прымеркаваны да гэтага падзеі. Акрамя «Старога Ольсы» ў ім узяў удзел менскі пратэстанцкі гурт «Псалмьеры» (паводле стылю штосьці накітавалі ВІА).

Ладная частка выступу «Ольсы» складалася з твораў паводле «Полацкага шывтэку». Гучалі і хіты — танцавальная музыка XVI ст. і ваярскія песьні, у тым ліку «Аршанская бітва». Музыкі так спраўна і імпатна ігралі на дудзе і лютні, што глядачы адбілі сабе далоні. На канцэрте прысутнічаў увесь нацбамонд Полаччыны — прадстаўнікі партый, рухаў, моладзевых арганізацый, рыцарскіх і фальклёрных клубоў.

Зьдзівіла «ольсаўцаў», што полацкая публіка імкліва разабрала ўсе прывезеныя з сабой CD-выданні. «Хто мог падумаць, што гэтага ня хопіць!» — апраўдваўся Сасноўскі перад незадаволенымі фанамі, якім не хапіла кружэлак.

Васіль Кроква, Полацак

Былы шпіталь не па кішэні бізнэсоўцам

Два гады таму ў горадзе закрылі

вайсковы шпіталь з чатырох капітальных двух- і трохпавярховых будынкаў, узведзеных у 30-я гады мінулага стагоддзя, калі прымежны горад абрастаў вайсковымі гарадкамі. Сёлета гарвыканкам вырашыў прадаць гэтыя забудовы з аўкцыёну. Стартавы кошт іх перавысіў 1 млрд 400 млн рублёў. Аднак заявак ад прэтэндэнтаў на такія «падарунак» не паступіла. І ня толькі праз дарагоўлю — адштурхнулі ўмовы продажу былога шпітала. Пакупнік павінен быў унесці гэтую суму разам з плацэжам і стварыць на базе набытага комплексу дзіцячы лекава-аздараўленчы прафілякторый. На такую прапанову сьмелых не знайшлося.

Слуцку наканаваны «Дажынкі-2005»

Дзяржсакратар Рады бяспекі Генадзь Нявыглас у ходзе аднадзённай паездкі на Слуцчыну ў час наведвання перапрацоўчых прадпрыемстваў заявіў, сярод іншага, што ўлады рэспублікі маюць намер чарговя «Дажынкі» ў 2005 г. правесці ў іхнім горадзе. А гэта, як завядзена ўжо, зьявіцца будзе з выдзяленьнем немалых бюджэтных сродкаў на парадкаваньне і ўпрыгожваньне вуліц, на аднаўленьне закінутага гарадскога стадыёну.

У райбольніцы — абновы мэдарсэналу

З пачатку году слуцкае тэрытарыяльнае мэдыцынскае аб'яднаньне за кошт бюджэтных сродкаў і дапамогі Міністэрства аховы здароўя выдаткавала на набыцьцё

больш дасканалых і сучасных мэдыцынаў каля 120 млн рублёў. Для радзіліні набыты УГД-сканэр і два маніторы да яго, у аддзяленьні функцыянальнай дыягностыкі зьявіўся энцэфалэграф, якім можна абследаваць галаўны мозг чалавека, вызначыць зьмены ў ягоных сасудах. Хірургічнае аддзяленьне набыло электрахірургічны высокачастотны апарат, які выкарыстоўваецца як скальпэль. На чарзе — замена ўстарэлых рэнтгенаўскіх апаратаў.

Міхась Кутнявецкі, Слуцак

Круглае ў змку

Вуліцы Круглага «патаваюць» у змку. Нягледзячы на абяцаньне раённага ўлад уключыць асьвятленьне, вуліцы пакуль асьвятляюцца вокнамі дамоў, размешчаных непдалёку. На цёмных вуліцах зарэгістраваны ўжо выпадкі нападения на жанчын і дарожна-транспартнае здарэнне, у якім пацярпела старшаклясьніца.

Зінаіда Мялешчанка, Круглае

Дыплямаваны конь

Шэраг платных паслуг прапанаваў мясцовым жыхарам аддзел адукацыі Крычаўскага райвыканкама. Асабліва незвычайнымі падаюцца «паслугі гужавога транспарту» па цане 1000 рублёў за гадзіну. Сярод іншых прапаноў — выраб фатаграфій, правядзеньне дыскатэ. Сама больш каштуе вывучэньне замежнай мовы: 305 рублёў за 3 хвіліны.

Андрэй Пархоменка, Крычаў

Да нас едзе Кавэрдэйл

«Deep Purple» абмінулі нашу краіну, хоць 31 кастрычніка гралі ў Кіеве. Але 10 лістапада Менск наведае другі рок-монстар — група «Whitesnake» на чале з Дэвідам Кавэрдэйлам.

Праз «Whitesnake» прайшлі зоркі першай велічыні. У гурце гралі Джон Лорд, Ян Пэйс, Стыў Вай, Джымі Пэйдж з «Led Zeppe-llip».

Кавэрдэйл трапіў на рок-сцэну ў 1973 г. Пасьля сыходу Яна Гілана «Deep Purple» шукалі праз аб'явы новага вакаліста. Адзін з найлепшых рок-салістаў сучаснасьці ў той час меў 22 гады і гандляваў адзежай, аднак вырашыў паспрабаваць свае сілы і быў залічаны ў склад. Пасьля легендарнага дыску «Wing» «пэрплы» пакарылі Амэрыку — грандыёзныя канцэрты (на іх шоў у Каліфорніі ў 1974 г. сабралася 200000 чалавек), шматмільённыя кантракты. Аднак праз год сышоў Рычы Блэкмар, новы гітарыст Томі Болін памёр ад перадазіроўкі наркатыкаў, і «Deep Purple» вырашана было распустыць.

Такім чынам паўстаў «Whitesnake», куды Кавэрдэйл перацягнуў рытм-сэкцыю «Deep Purple» — Лорда і Пэйса. Пры канцы 80-х

песні гурту «Is This Love» і «Here I Go Again» акупавалі сусьветныя чарты.

Кавэрдэйл, як і любая рок-зорка, асоба скандальная і супярэчлівая. У музычных колах яго называюць адным з галоўных лавэласаў у гісторыі року. Гістарычны факт: з 1984 па 1987 г. Кавэрдэйл жыў у пэнтхаўсе — на паддашку аднаго з галівудзкіх гатэляў. Разгул цягнуўся аж пакуль музыка не ажаніўся. Але з мадэлькай і кіназоркай Таняй Кітан яны не зжыліся. Кавэрдэйл разьвёўся і ажаніўся зь іншай. З тых часоў, як ён сам каза, ён пасталеў, таму назіраньне за тым, як расьце ягоны сын, прыносіць больш задавальненьня, чым музычныя туры. Аднак Кавэрдэйл не пакідае сцэны. 6 лістапада рок-легенда сьпявае ў Рызе, 7-га — у Вільні. 10 лістапада — у менскім Палацы спорту. Пачатак а 19-й. Квітка — 55000—165000 руб.

Сяргей Будкін

«ТТ-34» стрэльнулі

Экстрэмальна-пазытыўны гурт «ТТ-34» працягвае гомельскія музычныя традыцыі, закладзеныя колішнімі мэталёвымі лідэрамі «Gods Tower».

Так, на альбоме можна пачуць голас Міхалка, трызьненні Сашы і Сірожы, чытанкі гомельскага рэпера Сярогі, скрэтчы культавага ды-дзэя Яўгена Лур'е і гукі «забароненых бубначоў» з «Drum Xtc».

Сярод галоўных гітоў альбому — «Джэк». Менавіта пад рыфы з гэтае песні ў кінамагаціце «Начная варта» адрываецца галава Лагуценкі-вампіра.

29 кастрычніка «ТТ-34» прэзэнтавала сваю праграму ў родным горадзе. 10 і 11 лістапада група грае ў Менску. 10-га яе пачуюць тыя, хто наведае канцэрт сусьветнай рок-легенды «Whitesnake». Гомельская каманда будзе граць у іх на разагрэве. 11 лістапада «ТТэшнікі» абяцаюць жорстка раскілбасіць сваёй музыкай кожнага на сольным канцэртзе ў «Рэактары» ў 20.00. У канцэртзе бярэ ўдзел таксама «Індыга». Цана квітка — 8000 (танцпол), 12000 (столік).

Помнік Пачопку ў Целяханах

6 лістапада, у суботу, аб 11-й гадзіне ў

Целяханах на каталіцкіх могілках адбудзецца асьвячэньне помніка беларускаму грэка-каталіцкаму сьвятару а.Баляславу Пачопку (аўтар помніка з дрэва — мастак з Баранавіч Мікола Колас). Абрад і паніхіду ў 120-я ўгодкі з дня нараджэньня а.Б.Пачопкі здзейсьніць апостальскі візытатар для грэка-каталікаў Беларусі архімандрыт Сяргей (Гаек).

Баляслаў Пачопка быў рэдактарам першай беларускай каталіцкай газэты «Bielarus» (1913—1915), стваральнікам першай беларускай настаўніцкай сэмінарыі ў Сьвіслачы (1915—1918). Б.Пачопка — аўтар адной зь першых граматык беларускай мовы, напісанай на лацінцы (1915).

Кантакт у Івацэвічах: т. 2-25-11 (Вячаслаў Гарчакоў).

Рэнэсанс сынт-попу

Папулярны ў сьрэдзіне 80-х музычны кірунак адраджаецца

Мода мае ўласьцівасьць вяртацца. Немудрагелістыя, але запамінальныя мэлёды, пабудаваныя на сынтэзатарным гучаньні, 15—20 год таму скарылі ўвесь сьвет. Менавіта на той час прыпала папулярнасьць такіх груп, як «А-На», «Duran Duran» і «Camouflage». Апошнія ўпершыню за сваю амаль 25-гадовую гісторыю зайграюць у Менску. Лідэр гэтай групы Хейке Майль у інтэрвію засьведчыў гатоўнасьць прасьпяваць па-беларуску, калі толькі хто-небудзь возьмецца перакласці ягоную лірыку.

Пачуць піянераў нэарамантызму можна будзе 12 лістапада ў клубе «Экстрым» (вул. Сурганова, 47/1). У імпрэзе таксама возьмуць удзел беларускія каманды «Лёгіка мэтро», «Атлянттыка» і «Тэорыя». Пачатак у 21.00. Кожнаму, хто набудзе ліцэнзійны дыск «Camouflage», абяцаецца сустрэча з групай напярэдадні канцэрту.

Сяргей Будкін

Тэатры, канцэрты

Опэра

6 (сб) — «Вечар старадаўняга рамансу».
9 (аўт) — «Набука».
11 (чц) — «Лючыны ды Лямэрмур».
13 (сб) — «Хаваншчына».
14 (ндз) — «Чароўная флейта».

Тэатар імя Янкі Купалы

5 (пт) — «Ажаніцца — не журыцца».
6 (сб) — «Паўлінка».
8 (пн) — «Памінальная малітва».
10 (ср), 11 (чц) — «Чорная панна Нясвіжу».
12 (пт) — «Каханьне ў стылі барока».
13 (ср) — «Івона, прынцэса Бургундзка».
14 (ндз) — «Я не пакіну цябе».
Малая сцэна
6 (сб) — «Балэда пра каханьне».
13 (сб) — «Беларусь у фантастычных апавяданьнях».
14 (ндз) — «Саламея».

Тэатар беларускай драматургіі

5 (пт) — «Містэр Розыгрыш».
6 (сб) — «Жанчыны Бэргмана».

Тэатар імя Горкага

5 (пт) — «Дэтэктар хлусні».
6 (сб) — «Амфітрыён».

Манюшка і ягоны час

11 лістапада а 19-й варта быць у Камэрнай залі Белдзяржфілармоніі (касьцёл сьв. Тройцы (сьв.Роха), дзе ансамбль салістаў «Клясык-авангард» прадставіць праграму «С.Манюшка і ягоны час», прысьвечаную юбілею беларускага клясыка. У праграме музыка як самога юбіляра, так і іншых айчынных і «блізказа-межных» аўтараў XIX ст. (М.Глінкі, А.Дворжака, К.Ельскага, М.Ельскага, А.Концкага, А.Курпінскага, Ф.Міладоўскага), а таксама твор нашага сучасніка Віктара Капыцькі.

Памідораў у акустыку

9 лістапада акустычным выступам парадзе Аляксандар Памідораў. Ён зайграе сольны канцэрт у клубе «Графіці» ў 20.00. Квітка трэба замаўляць загадзя праз тэл. 671-58-65.

Алег Міццяў

12 лістапада ў канцэртнай залі «Менск» выступіць Алег Міццяў з праграмай «Зь нічога-ганерабленьня». Квітка: 24000—30000 (балюк), 32000—50000 (партэр).

Выставы

Міжнародная гільдыя жывалістаў

Да 17 лістапада ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва (пр.Ф.Скарыны, 47) працуе выстава работ Міжнароднай гільдыі жывалістаў. Уваход вольны.

3 прыватнай калекцыі Ксяневіча

З 9 лістапада да 1 сьнежня ў гарадзкой мастацкай галерэі твораў Л.Шчамялёва (пр.Ракасоўскага, 49) працуе выстава твораў з прыватнай калекцыі Яўгена Ксяневіча. Уваход вольны.

Калекцыі Радзівілаў у Мастацкім музэі

З 5 лістапада да 5 студзеня Нацыянальны мастацкі музэй запрашае на выставу «Нясвіскія калекцыі Радзівілаў». Квітка — 2000.

Выстава аб першай сусьветнай

У Нацыянальным музэі гісторыі і культуры да 21 лістапада працуе выстава фатаздымакаў «Сутокі: праз 90 гадоў у лінію фронту». Выстава прысьвечана першай сусьветнай вайне. Квітка — 2000.

«Дзе паветра бэжавее»

Да 3 сьнежня ў галерэі ЭГУ (пр.Ф.Скарыны, 24) працуе выстава жывалістаў Леаніда Мядзьведзкага «Дзе паветра бэжавее». Уваход вольны.

PTS'2004

З 9 да 12 лістапада ў Нацыянальным выставачным цэнтры (вул.Я.Купалы, 27) адбудзецца 6-я Міжнародная спецыялізаваная выстава «Пэрспэктыўныя тэхналогіі і сьстэмы: інфарматыка, тэлекамунікацыі, бясьпека» (PTS'2004).

Клубная афіша

Graffiti Club (693-74-16)

10 (ср), 20.00 — вечар джазу «Залатая труба».
11 (чц), 20.00 — вечар аўтарскай песні. Сьпявае Кацярына Варкалава.
12 (пт), 20.00 — вечар ROCK-вай музыкі. Гурт «Flame».

Рэактар (286-71-07)

12 (пт) — прэзэнтацыя новай рэгі-праграмы «Кон-Цікі». Квітка — 17000 руб. да 01.11, 19000 руб. да 11.11 (танцпол), 23000 у дзень канцэрту; столікі: 17000 — партэр (1-ы шэраг), 24000 — партэр, 27000 — балюк.

Вронх (288-10-61, «Velcom»: 103 і 105)

4 (чц), 22.00 — dj-bar.
5 (пт), 22.00 — жывая музыка.

6 (сб), 23.00 — dj Chak.

Белая вежа (284-69-22, 239-16-00)

4 (чц), 22.00 — «White Tower Party»: dj Dee, dj Top, dj Gryzly.
5 (пт), 22.00 — dj Міхель.
6 (сб), 22.00 — «Red Party»: dj Палены, dj Дуброўская.
7 (ндз), 22.00 — dj Alex.

Гудвін (226-13-06)

4 (чц), 21.00 — жывая музыка.
5 (пт), 21.00 — жывая музыка.
6 (сб), 21.00 — жывая музыка.
7 (ндз), 21.00 — жывая музыка.
8 (пн), 21.00 — жывая музыка.

Бліндаж (219-00-10, 671-58-65)

5 (пт), 23.00 — resident dj Egor.
6 (пт), 23.00 — «Blind Rave»: dj Shushukin.
7 (ндз), 23.00 — resident dj Egor.

X-Ray (223-93-55)

5 (пт), 22.00 — dj-bar.
6 (сб), 22.00 — dj-bar.

Менская кінаафіша з 5 да 7 лістапада

«**Аўрора**» (253-33-60) «Нябесны капітан і Сьвет будучыні» (прэм'ера): 5 (пт) 14.00, 16.20, 18.40, 21.00; 6, 7 (сб, ндз) 14.00 (іл), 16.20, 18.40, 21.00.

«Пярэпалах у інтэрнаце»***: 5—7 (пт—ндз) 17.00, 19.00, 20.50.
«Чалавек-папук-2»: 5—7 (пт—ндз) 14.30.

«**Берасьце**» (272-87-91)

«Паліянічына на розум»***: 5 (пт) 16.10 (іл), 18.30 (іл), 21.00; 6, 7 (сб, ндз) 18.30, 21.00.

«**Дружба**» (240-90-13)

«Хронікі Рыдыка»: 5 (пт) 18.00 (іл), 20.00; 6 (сб) 18.00, 20.00; 7 (ндз) 18.00, 20.00 (іл).

«**Кастрычнік**» (232-93-25)

«Нябесны капітан і Сьвет будучыні» (прэм'ера): 5 (пт) 15.00, 17.00, 19.00, 21.00 (пд); 6, 7 (сб, ндз) 15.00 (іл), 17.00, 19.00, 21.00 (пд).

«**Масква**» (223-27-10)

«Нябесны капітан і Сьвет будучыні» (прэм'ера): 5 (пт) 17.00 (пд), 19.00 (пд), 21.00 (пд); 6, 7 (сб, ндз) 15.00 (іл), 17.00 (пд), 19.00 (пд), 21.00 (пд).

«**Мір**» (284-37-71)

«Пярэпалах у інтэрнаце»***: 5—7 (пт—ндз) 17.30, 19.10, 21.00.

«Хронікі Рыдыка»: 5—7 (пт—ндз) 18.10, 20.30.

«Вакол сьвету за 80 дзён»: 5—7 (пт—ндз) 16.00.

«**Перамога**» (223-77-66)

«Адкрытае мора»: 6, 7 (сб, ндз) 17.00 (іл), 19.00
«Шлюха»**** (прэм'ера): 5—7 (пт—ндз) 21.00.

Творчая сустрэча з выпускнікамі Акадэміі мастацтваў майстэрні М.Пташукі і В.Нікіфарава: 5 (пт) 18.00

«**Піанер**» (227-64-87)

«Дзевяць ярдаў-2»: 5—7 (пт—

ндз) 17.00, 19.00, 21.00.

«**Цэнтральны**» (220-34-16)

«Хронікі Рыдыка»: 5—7 (пт—ндз) 17.00, 21.00.

«**Эўратур**»***: 5 (пт) 15.10, 19.10; 6, 7 (сб, ндз) 15.10 (іл), 19.10.

«Скарбы Амазонкі»: 5 (пт) 13.00.

«Пасьлязаўтра»: 6, 7 (сб, ндз) 13.00.

(іл) — ільготны сэанс (скідка 50% для ўсіх глядачоў)

(пд) — падоўжаны сэанс

Рэйтынгавыя абмежаваньні: *** — дзеці да 16 год не дапускаюцца; **** — дарослым з 18 год.

Для дзяцей

Опэра

6 (сб) — «Чароўная музыка».

Купалаўскі тэатар

5 (пт) — «Ажаніцца — не журыцца».

6 (сб) — «Паўлінка».

14 (ндз) — «Афрыка».

Тэатар юнага глядача

5 (пт), 7 (ндз) — «Паліяна».

6 (сб) — «Дзень нараджэньня ката Леапольда».

7 (ндз) — «Гісторыя каханьня Паласатага Ката і сэньярты Ластаўкі».

9 (аўт) — «Маленькія трагедыі».

10 (ср) — «Апошняя дуэль».

11 (чц), 12 (пт) — «Паганана норава варты плён».

13 (сб) — «Шлях на Батлеем».

14 (ндз) — «Парсюк, які сьпяваў».

Тэатар беларускай драматургіі

5 (пт), 6 (сб) — «Айбаліт, Бар-

малей, пра жывёл і Бравдэй».

Тэатар імя Горкага

6 (сб) — «Джэльсаміна ў Краіне Хлусаў».

Кіно

«Аўрора»

«Два браты»: 5—7 (пт—ндз) 11.30.

«Чароўны востраў»: 5—7 (пт—ндз) 12.30.

«Шрэк»: 5—7 (пт—ндз) 10.40.

«**Берасьце**»

«Мур-р-лі» (прэм'ера): 5—7 (пт—ндз) 12.00.

«Шрэк-2»: 5—7 (пт—ндз) 14.00.

«Дунечка»: 5—7 (пт—ндз) 16.10.

«Дружба»

«Прадвеснікі буры»: 5, 7 (пт, ндз) 13.00.

«Дзеці шпіёнаў-3D: гульня скончана»: 5, 7 (пт, ндз) 11.00; 6 (сб) 13.00.

«Пітэр Пэн у Нідэрляндах»: 6 (сб) 11.00.

«**Масква**»

«Лебядзінае возера»: 7 (ндз) 13.00.

«Мір»

«Шрэк-2»: 5—7 (пт—ндз) 12.00, 14.00.

«Дзеці шпіёнаў-3D: гульня скончана»: 5—7 (пт—ндз) 13.00.

«Гары Потэр і вязьне Азкабанау»: 5—7 (пт—ндз) 15.00.

«**Перамога**»

«Прадвеснікі буры»: 5—7 (пт—ндз) 13.00, 15.00

«Піанер»

«Чароўны востраў»: 5 (пт) 14.20; 6, 7 (сб, ндз) 10.20.

«Братка медзьведзянятка»: 5 (пт) 10.20; 6, 7 (сб, ндз) 12.00.

«Гары Потэр і вязьне Азкабанау»: 5 (пт) 12.00; 6, 7 (сб, ндз) 14.00.

КІНО Ў МЕНСКУ

Робаты ўжо прыляцелі

Прыгоды няўрымсьлівай журналісткі Полі Пэркінс (Гвінэт Пэльтроў) і авіятара Джо (Джуд Лоў), якія шукаюць злобнага доктара Татэнкофа, здымаліся ў адным павільёне, на блакітным фоне, а горныя пейзажы, нябесныя караблі і зграі паветраных робатаў былі зроблены на кампутары.

Сьвет будучыні ў гэтым коміксе — гэта ротра 40-х з адпаведнымі прыкоскамі, машынамі, дыялёгамі і сьцэртым кінакалерам. А гераічны трэш-шэдэўры эпохі халоднай вайны, зь іх падводнымі бойкамі і навуковымі лябараторыямі, набываюць

Сяржук Сокалаў–Воюш: «У мяне

Ён бард. Для адных найперш аўтар хітовага тэксту да палянэзу Агінскага «Разьвітаньне з Радзімай». Для другіх — настальгічны голас бурлівых мітынгаў канца 80-х, а пасля голас радыё «Свабода». Для трэціх — аўтар песьні «Мне краёў чужых ня трэба», які аддана дэклямаваў «не хачу чужога хлеба», а пасля пры першай нагодзе эміграваў у ЗША. Гэтым суайчыньнікам ён адказвае той жа манэтай: «Цяперашні ўзровень беларускага грамадства невысокі. Нармальных людзей хапае, але ўсе яны вельмі пасіўныя». Наша гутарка зь Сяржук Сокалавым–Воюшам адбылася ў сьвятая сьвятых беларускае амэрыканскае эміграцыі — Фундацыі Крэчэўскага ў Нью-Ёрку — і мела некалькі інфармацыйных зачэпак. Зусім нядаўна ў менскім выдавецтве «Беларускі кнігазбор» выйшла ў сьвет першая кніга ягонай прозы — «Крывавы памол», а 3 лістапада мела быць названа імя ляўрэата новай літаратурнай прэміі імя пісьменьніка-эмігранта Янкі Юхнаўца, адным з заснавальнікаў якой зьяўляецца С.Сокалаў–Воюш.

УЛАДЗІМЕР ШПАПІК

Сяржук Сокалаў–Воюш падчас аднаго з апошніх прыездаў на Радзіму. Палац мастацтваў. Інтэлігенцыя абмяркоўвае варыянты дзяржаўнага гімну. Сярод варыянтаў — палянэз Агінскага з словамі С.Сокалава–Воюша.

Грошы за літаратуру

— У 2004 годзе нарадзілася новая літаратурная прэмія імя Янкі Юхнаўца. Хто спрычыніўся да яе зьяўленьня?

— Ідэя стварэньня прэміі належыць супрацоўніку Беларускага інстытуту навукі й мастацтва ў Нью-Ёрку Лявону Юрэвічу. Сябрамі прэміяльнага камітэту зьяўляюцца крытык зь Вільні Андрэнік Антанян, стваральнік «Беларускай палічкі» ў Інтэрнэце (knihi.com) Андрэс Жвір і рэдактар нью-ёрскае газэты «Беларус» Марат Клакоцкі. Стартыва фонд прэміі — 500 далараў — мы пакуль стварылі сваімі сіламі, але спадзяёмся на падтрымку іншых эмігрантаў. Для Беларусі гэта адчувальнае сума. Сёньня нам даслана на разгляд чатыры дзясяткі працаў рознага памеру й формы. І якраз у гэтым палягае праблема. Як параўнаць двухтомную прозу Макса Шчура з Прагі і невялічкі вершык, што быў напісаны, мабыць, хвілін за 15? Таму, магчыма, у будучым нам прыйдзеца ўводзіць нейкія крытэры, каб нікому пасяля не было крыўдна.

— Ці трапляліся нейкія незвычайныя працы?

— Акрамя галоўнага пераможцы, адзін чалавек заслужыў прыз. Хлопчык зь Берасьця даслаў нам свой верш, і, думаю, вельмі важна было б яго сёньня падтрымаць. Заўжды важна атрымаць дапамогу менавіта ад сваіх, як гэта найчасцей бывае, напрыклад, у габрэяў ці баптыстаў... Беларусы першай эміграцыйнай хвалі ў ЗША дапамогу атрымлівалі ад расейцаў ці ад палякаў (у залежнасьці ад вярэньняў). Таму сёньня вазьміце любую адрадную кнігу, і вы знойдзеце мноства нашых прозьвішчаў. Праўда, іх носьбіты пра сваё беларускае паходжаньне й не здагадваюцца.

Дарэчы, у зьвязку з гэтым прыгадваецца гісторыя, якая адбылася некалькі гадоў таму. Адзін амэрыканец вырашыў дазнацца пра свае карані. Усё, што ён памятаў, — аповеды бабулі, якая жыла быццам бы і ня ў Польшчы, і не ў Расеі. Узьняў ён тады мапу, паглядзеў, што паміж імі — Беларусь. Чуў ад бабулі таксама, што іхны сваяк быў нейкім вядомым у Беларусі чалавекам. А вось прозьвішча ягонае ведаў толькі прыблізна. Праз Інтэрнэт выйшаў на Беларускі інстытут навукі й мастацтва. Патэлефанаваў Кіпелю, а той і кажа: «Вядома, ведаю!» — і называе прозьвішча. Так чалавек, які амаль нічога й ня ведаў пра свой род, знайшоў сваякоў у Беларусі.

Пра спадчыну

— Помніцца, мінулым годам на форуме «Беларускай палічкі» вы і Лявон Юрэвіч вялі ажыўлены дыялёг з апанэнтамі зь Беларусі, якія вінавацілі эмігрантаў у бязьдзейнасьці ў справе захаваньня архіваў. У прыватнасьці, гаворка ішла пра спадчыну Натальі Арсеньевай...

— Лёгка сказаць: забярыце архіў. А як гэта зрабіць? Сын Арсеньевай размаўляе на цудоўнай беларускай мове, але бацьку свайго, генэрала Францішка Кушала, ён лічыў, мякка кажучы, дзіваком празь яго засяроджанасьць на беларускай ідэі. Яе ўнук размаўляе на ангельскай і пра Арсеньеву амаль нічога ня ведаў. Калі мы з жонкай прыехалі да паэткі, хлопец усё някня мог зразумець, чым яго бабуля заслужыла такую ўвагу. Калі ж мы расказалі, што ейны «Магутны Божа» сьпяваюць ва ўсіх беларускіх храмах, яго здзіўленьне не было межаў.

Цяпер, падобна на тое, праблему

гэтую ўдалося вырашыць. Але зусім ня дзякуючы грамадзкому рэзанансу, а проста праз імкненьне таго боку пазбавіцца ад сьмецьця.

Вядома, добра, калі з архівамі бывае так, як пасяля сьмерці слыннага чэскага перакладчыка Вацлава Жыдліцкага. Яго родныя патэлефанавалі нам і прапанавалі забраць усё беларускае.

— Мы ў Беларусі ўвесь час чуюм аб расьцяпушанасьці архіваў ці не па ўсёй тэрыторыі расьсяленьня беларусаў у Штатах. А як жа ж вась гэтая Фундацыя Крэчэўскага — ці ня ёсьць яна прыдатным месцам для бібліятэкі-архіву?

— Пакуль тут насамерч захоўваецца асноўнае, але прасторы катастрофічна не хапае. Калі, да прыкладу, Янка Запруднік пажадае перадаць нам сваю бібліятэку, яна зойме усё нашае памяшканьне.

Раней будынак даглядаў старшыня Фундацыі Францішак Бартуль. Цяперака гэтым займаюся я. У найбліжэйшы час належыць зрабіць рамонт, галоўная мэта якога — ня толькі асьвяжыць будыніну, але й добраўпарадкаваць архіў у сутарэньні.

Эмігранцкая адьсёя

— За апошнія дзесяцігодзьдзе столькі ўсяго адбылося... Чаму вы ўрэшце аселі ў ЗША?

— Напачатку мой ад'езд ня быў выгнаньнем. Беларусь я пакідаў яшчэ да таго, як Лукашэнка стаў прэзыдэнтам, і калі ўсё ішло быццам бы нармальна. Адразу працаваў карэспандэнтам радыё «Свабода» ў Нью-Ёрку. Па закрыцьці адзелу разам з жонкай Ганнай (дачка беларускіх эмігрантаў Веры й Франціша Бартуляў — К.Л.) і сынамі Сьветавітам і Славамірам пераехалі ў Прагу. Мінулым годам праз канфлікт з

кіраўніком беларускае службы вымушаны быў пакінуць працу на радзь. Цяпер вась зноўку зь сям'ёй жывём у Амэрыцы.

— Не магу ўстрымацца ад банальнага пытання: дамоў не зьбіраецеся?

— 10 гадоў таму мы з жонкай былі гатовы атабарыцца ў Беларусі. Прычым Аня, па прафэсіі зубны тэхнік, была генэратарам гэтае ідэі. Аднак усё зьмянілася... Пакуль на радзіме пануе лукашэнкаўскі рэжым, сэнсу везьці туды сям'ю я ня бачу. Але адно вырашыў дакладна. На сконе гадоў абавязкова вярнуся ў Беларусь. Калі ўдасца ў Штатах зарабіць трохі грошай, куплю сабе хатку дзе-небудзь у ідылічным месцы й буду пісаць мэмуары. Апроч таго, у мяне па-ранейшаму беларускі пашпарт, хача я ўжо маю поўнае права на атрыманьне амэрыканскага. Дый сваёй кватэры ў Менску я таксама не прадаваў.

— Спадар Пазьняк мае асьцярогу за сваё жыцьцё на радзіме. А вы?

— Не, я зусім не баюся рэпрэсіі з боку ўлады. Па-сур'эзнаму мяне ніколі не чапалі. Канечне, у вірлівыя 80-я ў міліцыю трапляў не аднойчы, але ненадоўга. Бо заўжды размаўляў зь людзьмі. Незалежна ад таго, хто перада мной — свой чалавек ці супраціўнік.

Аднаго разу яшчэ на пачатку 80-х на адной зь менскіх кватэр мы ладзілі нелегальны моладзевы сход. Калі ўсе сабраліся, у дзьверы пагрукалі: «Адмыкайце, міліцыя!» Як толькі патрапілі ў кватэру, дык адразу пачалі нас здымаць. Ну й мы выпягнулі камэры й давай фатаграфавалі іх. Калі нас выведзілі з памяшканьня, мы ўзьнялі такі грукат, што людзі павыходзілі на лесьвічныя пляцоўкі. То бок пераўтварылі затрыманьне ў гумарыстычнае шоу. Яны ж і прад'явіць нам нічога

не маглі. Скончылася ўсё тым, што мы тых хлопцаў проста разгаварылі і яны прызналіся, што атрымалі загад з КДБ: «Затрымаць!» Каго, што, яны ня ведалі. У адзьяленьні мы не заседзеліся, вярнуліся й усё роўна правялі сход.

— Але ці з усімі можна дамовіцца?

— Ведама, калі нехта стаіць на акцыі і ва ўсё горла раве на амонаўцаў: «Падонкі, сволачы!» — ну што ён можа атрымаць у адказ? Тутака не ўсялякі інтэлігентны чалавек устрымаецца.

Яшчэ ў часе маёй працы ў Празе мы з жонкай і дзецьмі часта наведваліся ў Беларусь. Калі ехалі першы раз, найбольш баяліся таго, каб нашы хлопцы не сказалі: «Ваш прэзыдэнт — дурань». Таксама вырашалі, ці пакінуць вываў «Пагоні» на аўто. Урэшце герб пакінулі, і я неаднаразова пераконваўся ў тым, што з усімі можна знайсці супольную мову.

Раз спыняюць мяне пад Берасьцем з пратэрмінаванай страхоўкай. Бачу: два тыповыя вясковыя хлопцы. Распавёў, хто я, чым займаюся. А нумар у мяне на машыне быў «BNR 0325», расказаў і пра БНР. Усё зь цікавасьцю слухалі, а напрыканцы, перад тым, як адпусьціць, яшчэ й запыталіся, ці ведаю я Пазьняка.

Другім разам, напярэдадні прэзыдэнцкіх выбараў, везьлі ў менскі дзіцячы дом свае цацкі. Нашы хлопчыкі напісалі беларускім дзецьм цёплыя цыдулкі: «Гэтыя цацкі становяцца жывымі, калі размаўляеш зь імі па-беларуску, але, калі хто ведае ангельскую мову, яны яе таксама разумеюць». Спыняюць нас на берасьцейскай мяжы: «Выгружай!» — «Што, усе цацкі?» — а выпягваць усё, зразумела, ахвоты няма. Адчынілі яны багажню, пачыталі цыдулкі, пасмяяліся і на

па-ранейшаму беларускі пашпарт»

разьвітаньне спыталіся: «Падкажы, за каго галасаваць?»

— Ну няўжо ані разу не хацелася кагосьці кудысьці паслаць ці зьездзіць па твары?

— Заўсёды можна зламаць становішча, адказаць на хамства хамствам. Але нічога акрамя агрэсіі не сустранеш. Чым чалавек больш злосны, тым спакойней зь ім трэба размаўляць. Адночы раніцай на беларуска-польскай мяжы таўшчэзны мытны начальнік аб нечым у мяне пытаецца. Адказаваю яму, ведама, па-беларуску, а ён як зараве: «Пачему на беларуском адказаеш?!» Зусім спакойна: «Родная мова». — «Ну, дзякую за родную мову», — і цвёрда мне руку.

Асабліва важна ў кожнай пэўнай сытуацыі знайсці патрэбныя словы. Вяртаўся нежэ зь Беларусі ў Чэхію й за перавышэньне хуткасьці быў спынены дашнікам. Ведаю, што спрацаваць зь ім ня мае сэнсу, таму адразу пытаю: колькі? Паглядзеў ён на мае дакумэнты: «А туды чаго едзеш?» — «На радыё «Свабода» працую». — «Ну і што ты там перадаеш?» — «Расказваю пра тое, як вам грошай ня плацяць, як кватэру па 10 гадоў ня можаце атрымаць». — «А, ну добра, едзь тады».

Міліцыянты, дашнікі, мытнікі — таксама людзі, і, натуральна, іх найперш хвалюе тое, што тычыцца саміх.

Філфакаўская эпапея

— Добра, у вас ёсьць талент знаходзіць зь людзьмі супольную мову. Але наўрад ці ў савецкія часы гэтая здольнасьць вырастоўляла нацыянальна сьвядомага хлопца, справа на якога была заведзена ў КДБ...

— У БДУ я паступаў пяць разоў! Чаму? Бо аніводнага дня ня быў у камсамоле. Тады існавала няпісанае правіла: выключэньне з камсамолу цягнула за сабой аўтаматычнае выключэньне з ВДУ. Што ўжо казаць пра тых, хто ў камсамоле ня быў зусім. Працаваў некалькі гадоў сьлесарам, адслужыў у войску. У пяты раз пайшоў спачатку на падрыхтоўчае аддзяленьне, якое пры нармальнай здачы іспытаў (а здаваў я амаль заўжды на дзьве «пяцёркі» вусна й дзьве «чацьверкі» пісьмова) паступленьне гарантавала. Да таго ж вельмі дапамагла станоўчая характарыстыка вайсковага афіцэра Павалюцкага, якога я й сёньня ўзгадваю з удзячнасьцю.

— І ад вас адчапіліся?

— Ужо на першым курсе сабралі сход, на якім разглядалі пытаньне майго ўступленьня ў камсамол. Пераконвалі, пакуль наш стараста, разумны хлопец, ня ўзьняўся ды не сказаў: «Прапаную пытаньне закрыць. Ён ня ўступіць». Больш мяне не чапалі. Калі ж на трэцім курсе я перавёўся на завочнае аддзяленьне, усю маю групу па чарзе выклікалі ў КДБ, дазнаваліся, ці распаўсюджваў я забароненую літаратуру, ці выказваў антыдзяржаўныя ідэі...

Але ніводзін з аднагрупнікаў нічога благага пра мяне не сказаў. Нават тыя, з кім у мяне былі халодныя адносіны. І я ведаю чаму. Бо за ўвесь час сумеснага навучаньня я не зрабіў анікому нічога дрэннага і амаль з усімі стараўся быць у добрых адносінах.

Пра папличнікаў і ідэю

— Сяргук, больш чым 10 гадоў вы жывяце на эміграцыі. Наколькі за гэты час зьмянілася

кола вашых сяброў, папличнікаў?

— Маімі найлепшымі сябрамі былі й ёсьць Вінцук Вячорка й Сяргей Дубавец. Паміж намі ўсё так, як было раней, з той толькі розьніцай, што яны жывуць і працуюць на беларускую ідэю там, а я — тут.

Наша жыцьцёвая пазыцыя заўжды абаяралася на свосааблівыя пачуцьці: дзяржава — мова — культура — палітыка — эканоміка. Кожны з гэтых складнікаў ёсьць незьменным, але будавацца любое нармальнае грамадзтва мусіць вакол слова «нацыянальнае». Для тых, хто ўспрымае гэты панятак як нешта абстрактнае, замяню яго зразумелым кожнаму словам «сваё».

— Для вас, Дубаўца, Вячоркі й яшчэ некалькіх тысячаў гэта «сваё». А што рабіць з астатнім «тутэйшым» людам? Кожнаму ж мэнтальна пьвярозаму чалавеку зразумела, што Пазьнякоў вобраз вольналюбівлага й нацыянальна сьвядомага беларускага народу, якому хтосьці чагосьці ўвесь час не дае, ня мае нічога супольнага з рэчаіснасьцю...

— Пасьля заканчэньня філфаку ў 1985-м я тры гады настаўнічаў у родным Наваполацку. За тым жа часам у горадзе пачалі ладзіцца першыя рок-канцэрты. Зразумела, амаль усе тэксты мясцовых гуртоў былі расейскамоўнымі. З крытыкай у гэтых выпадках трэба быць асьцярожным, каб ня выклікаць у людзей супраціў. Таму лепей пераконваць аргумэнтамі, чым мы з маімі папличнікамі па літаратурным аб'яднаньні «Крыніца» (Арловым, Баршчэўскім, Лапаткам, Гальпяровічам...) і займаліся. Запрашалі хлопцаў на нашы творчыя вечарыны, разам абмяркоўвалі іх тэксты, давалі парады. Хай не адразу, хай празь некалькі гадоў, але наваполацкія рокеры засьпявалі па-беларуску. Некаторыя з тых пачаткоўцаў і дагэтуль граюць у беларускіх гуртах. А, да прыкладу, Сяргей Анішчанка добра вядомы як арганізатар рок-фэстаў.

— Але ж часам сустракаюцца й складаныя выпадкі.

— Быў у тым моладзевым наваполацкім асяродку адзін хлопец, які ўсё ніяк ня верыў у беларускасьць. Адночы вечарам мы зь Вячоркам зайшлі да яго. Вінцук, майстар пераконваньня, як заўсёды, распачаў размову пра нацыянальнае, а той адчыніў пустую лядоўню й спытаў: «У вашай краіне мая лядоўня будзе поўнай?» —

«Так!» З таго часу ягоны гурт засьпяваў на роднай мове.

Вядома, цяпер часы іншыя — за табой ніхто ня пойдзе, калі абвесьціш, што са стварэньнем нацыянальнай дзяржавы прыйдзе нармальнае жыцьцё. Таму трэба шмат ездзіць па краіне, гутарыць, тлумачыць, пераконваць.

Творчасць

— Яшчэ летась у Інтэрнэце зьявіліся фрагмэнты «Крывавага памолу». Сёлета вас можна павіншаваць з выданьнем першай часткі твору. Адразу кідаецца ў вочы надзьвічай складаная мова. Дзеля чаго?

— Гаворачы агулам, «Крывавага памолу» — першы беларускі трылер. Вінцук Вячорка знайшоў у нашай гісторыі свайго Дракулу, я вырашыў пакласьці гэтую старадаўнюю легенду на паперу. Але тронкі адступіўся ад прынятых стандартаў.

Цяперашні ўзровень беларускага грамадзтва невысокі. Таму ў нас па-ранейшаму няма элітарнае мовы, як няма й слэнгу. То бок таго, чым па азначэньні мусіць валодаць любая

- Калі нехта на акцыі
- ва ўсё горла раве
- на амоняўцаў: «Падонкі,
- сволачы!» — ну што ён
- атрымае ў адказ? Тут
- і інтэлігентны чалавек
- не стрымаецца.

разьвітая й паўнаватасная мова. Свой «Памол» я імкнуўся пісаць менавіта гэткай элітарнай мовай, найпростай для ўспрымання й разуменьня, але патрэбнай нашай літаратуры.

— Сокалаў-Воюш вядомы яшчэ й тым, што ўсяляк пазьбягае калькаваньня расейскіх словаў у беларускую мову. Для кожнага чужога слова ў нас мусіць быць свой самабытны адпаведнік?

— Менавіта так. Таму падчас напісаньня кнігі я ўжываў усе наяўныя ў мяне слоўнікі, часам знарок выкарыстоўваючы словы рэдкія, дыялекты, замежныя славаформы — усё гэта неймаверна ўзбагачае мову.

Так, як, напрыклад, слова «мінак», якое, падазраю, ва ўжытак запустыў менавіта я. Але тронкі ў

іншай форме — «мінач», якую я ўбачыў у славацкім слоўніку. Праўда, часам бывае й так, што адшукаць адпаведнік запазычанаму слову асабліва складана, як было са словам «цыфэрблят».

Яшчэ ў часы нашага студэнцтва Вячорка правёў цэлае дасьледаваньне — перагледзеў процьму разнамоўных слоўнікаў, выпісаў, супастаўляў, але так нічога й ня выдумаў. Я тады якраз працаваў у Наваполацку й на ўроку паабяцаў вучням: хто перакладзе «цыфэрблят» на беларускую мову — атрымае «пяцёрку». Безвынікова. Паабяцаў «пяцёрку» за чвэрць — вынік нуль. Нарэшце — выдатную адзнаку за год, але ніхто так нічога цікавага й ня вынайшаў. І вось аднаго разу прыехаў да мяне ў госьці мастак Сяргей Цімохаў. Сядзім мы зь яго жонкай Рытай, размаўляем за гарбатай, і вырашыў я ў яе запытацца. Пяць сэкунд думала й адказала: «Падстрэлак». І хай пакуль яно цалкам не ўвайшло ва ўжытак, але гэта, думаю, справа часу.

— З «Памолам» у вас, відаць, вялікія пляны?

— Цяпер працую над другой часткай твору, які пакрысе ператвараецца ў раман. Выданьне першай — не зусім звычайнае. Яго карэктур у Вячорка рабіў, сядзячы за кратамі на Акрэсьцінах.

Працуючы са слоўнікамі, я звычайна раблю шмат занатавак, якія вырашыў афармляць у адмысловыя кнігі. У другой частцы мае героі трапляюць у Крымскае ханства. Дык на сёньня я ўжо маю больш за 200 старонак тэрмінаў Асманскае імперыі (анічога падобнага расейцы ня маюць), слоўнік паняткаў Крымскага ханства, а таксама тэрэцкіх імёнаў і габрэйскіх прозьвішчаў. Усё гэта па заканчэньні працы варта было б выдаць асобнымі кнігамі. Я цудоўна разумею, што, мажліва, пройдзе 100 гадоў і ніводны беларус да іх не дакранецца. Але я хачу падзяліцца з чытачом тым, аб чым даведаўся сам. І калі хтось пажадае атрымаць гэтую інфармацыю, яму ўжо ня прыйдзецца перагортваць тую велізарную працу, якую зрабіў я.

Калі працаваў над тэкстам, мне выпала зьявруцца да паэмы Байрана «Гяур». Той расейскі пераклад, што існуе, мне не спадабаўся, бо ён на 50 радкоў большы за арыгінал. Тады вырашыў перакласьці клясыка на беларускую мову, але гэта найскладанейшая задача. Вельмі цяжка знайсці беларускія адпаведнікі

фантастычна вобразным, але вельмі ляканічным ангельскім словам...

— Раз ужо закранулі творчую тэму, дык раскажыце пра ваш удзел у стварэньні эпахальнай кружэлкі «Я нарадзіўся тут».

— Ідэя напісаньня тэксту да славутага палянэзу Агінскага нарадзілася ў мяне вельмі даўно. За яе ажыцьцяўленьне ўзяўся яшчэ ў Наваполацку. Напісаў некалькі радкоў, патэлефанаваў Вінцуку. Ён уключыў музыку, праслухаў і кажа: «Не, ня пойдзе. Верш на мэлёдыю не кладзецца». Расчараваны, я пакінуў гэтую задуму. Праблема ж палягала ў тым, што ў нас былі дзьве розныя аранжыроўкі палянэзу. А завяршаў тэкст я ўжо пры канцы 90-х у Празе. На гэты раз мы ўжо абодва мелі адзін і той жа гуказапіс.

«Пасіўныя, але нашы»

— Пабыўшы ў Амэрыцы, я пераканаўся ў тым, што эмігранцкія настроі адносна будучыні Беларусі куды больш аптымістычныя, чымся на радзіме. Якога гледзішча прытрымліваецца вы?

— У Беларусі нармальна людзей хапае. Іншая справа, што яны ўсе вельмі пасіўныя. Пасіўныя, але нашы. Вось вам паказальны прыклад: некалькі разоў у Браславе, убачыўшы маю бела-чырвона-белую стужку, спыняе мяне ля крамы чалавек: «Гэта наш сыяг!» Разгаварыліся зь ім, і выявілася, што на пачатку 90-х ён быў актыўным сябрам мясцовай суполкі БНФ. Цяперака ў апазыцыйных акцыях удзела не бярэ наагул: «Ведаеш, мне дзетка сваіх трэба чымсьці карміць. А праз палітыку можна працу страціць, таму я дома. Але калі трэба будзе выйсьці на вуліцу ў апошні раз, я выйду. І знаёмых мае выйдучы».

Людзей трэба найперш любіць і паважаць, кожнага трэба разумець. У нас жа найчасцей адбываецца найгоршае: чалавек на хвілінку спыніўся, задумаўся, а яго ўжо абвясцілі здраднікам.

Надзея на сьвятло ёсьць, бо дзе б я ні быў у Беларусі, з кім бы ні гутарыў, кожны сустрачны імкнецца хоць слова, хоць два сказаць па-беларуску — хто колькі можа. Вядома, яны пасылаюць зноўку прыйдуць на расейскую, але стварыце ўмовы — і беларусы пачнуць размаўляць па-свойму.

Гутарыў Кастусь Лашкевіч, Ньё-Ёрк—Менск

Разьня бэнзапілой у Балотных Ялінах

Гэты раман як матрунка: апавадальнікі хаваюцца адзін за адным, перадаючы слова ад унука дзеду, ад дзёда прадзеду. Галасы іх, дзякуючы, напэўна, сваяцтву, надзіва падобныя. Ажно, раскрыўшы кніжку на сярэдзіне, цяжка здагадацца, хто гаворыць. Аднак гэтак гартаць небясьпечна: ніколі ня ведаеш, дзе апынешся. Разамлеўшы на знаёмых узорах прыгожага пісьменства, раптам патрапляеш у амэрыканскі жудасьцік а-ля разьня бэнзапілой у Тэхасе.

Раман «Крывавага памолу» — гэта таксама энцыкляпэдыя займальнага выпярэзнаўства. Зь яго даведваешся, што вупыры не пераносаць перцу і сонечнага сьвятла, што іх Мэкка — Трансільванія, што забіць іх можна

толькі калом і г.д. Ня горш ад Таранцінавага «Ад зьмярканьня да сьвітаньня»: «Габрус», які быў цяпер з ручніцай, бабэнуў у камін. Кавалкі дзіцячых целаў пырнулі па пакоі, пакрываючы жоўта-зялёнай вадкасьцю сцены, рэчы і нашу апратку». Кінэматаграфічна. Пасьля такога раман хочацца тыцнуць у вочы зласьліўцам, якія называюць беларускую літаратуру штучнай ды не адпаведнай выклікам часу і запатрабаваньням масавага чытача.

Але нават гэтыя модныя вупырскія штукі растуць з роднага карэньня. Кніжка (прынамсі, нейкая яе частка) угрунтаваная на клясычных узорах — калі клясыкай хоруару лічыць Баршчэўскага, а клясыкай гатычнага

раману — Караткевіча. Часам нават здаецца, што замест Дзяржынава апавадальнік зараз прыедзе ў Балотныя Яліны. Або, заблукаўшы ў цемры, скіруецца на агеньчык у акне шляхціца Завальні. Эпізод з нараджэньнем Фэлікса Дзяржынскага, дзе смак клясыкі адчуваецца наймацней, самы дынамічны, выпісаны і месцамі рэальна страшны. Іншае ж выклікае безьліч пытаньняў, зь якімі аўтар нечакана пакідае чытачоў у фінале. Даваць адказы, тлумачыць некаторыя ўчынкі герояў, дамалёўваць закінутыя сюжэтныя лініі, пазбывацца стылёвае мляўкі і абьякаваць да жыцьця ён зьбіраецца ў частцы другой.

Яўген Квач

Сяргук Сокалаў-Воюш. Крывавага памол. — Менск: «Беларускі кнігазбор», 2004.

Найтаньнейшая падпіска: сьпіс шапікаў

Найтаньнейшая падпіска на «НН» — на шапікі «Менгарсаюздруку». Каштуе такая падпіска на месяц усяго 1500 рублёў. Забіраць сваю газету можна ў любой зручнай для вас гандлёвай кропцы «Белсаюздруку» ўжо ў чацьвер па абедзе. Друкуем адрасы пунктаў, дзе можна аформіць падпіску «Да запатрабаваньня».

Участак падпіскі «Белсаюздруку»:
вул.Валадарскага, 16, пак.200 227-88-41
Пункты прыёму падпіскі:
вул.Жукоўскага, 5, корп.1 224-32-03
вул.Раманаўская Слабада, 9 200-83-04
вул.Кашаваго, 8 230-29-20

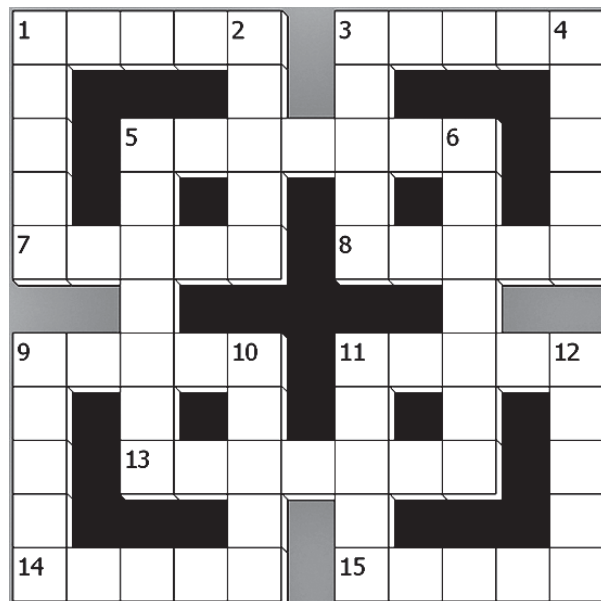
Крамь:

№1	вул.Жукоўскага, 5	224-03-76
№2	пр.Скарыны, 44	284-83-59
№3	пр.Скарыны, 76	232-46-23
№4	вул.Леніна, 15	227-11-92
№5	вул.Енісейская, 6	243-16-30
№6	вул.Філімонава, 1	235-63-11
№7	вул.Коласа, 69	288-30-20
№8	вул.Сурганава, 40	232-45-10
№9	пр.Ракасоўскага, 140	247-30-15
№10	бульвар Шаўчэнкі, 7	233-74-88
№11	пр.Пушкіна, 77	255-80-71
№12	вул.Кіжаватава, 80	278-77-61
№13	вул.Каліноўскага, 82/2	264-06-42
№14	вул.Валадарскага, 22	227-75-55
№15	вул.Танка, 16	203-82-39
№16	вул.Харужай, 24	234-27-25
№17	вул.Някрасава, 35	231-03-28

№18	ст.м. «Плошча Перамогі»	284-31-06
№19	пр.Машэрава, 5/1	223-81-66
№20	вул.Ясеніна, 16	271-87-21
№21	ст.м. «Пушкінская»	255-57-20
№22	вул.Ілімская, 10, корп.2	243-16-83
№23	вул.Славінскага, 39	264-36-33
№24	вул.Жылуновіча, 31	295-05-74
№25	вул.Маркса, 21	227-08-52
№26	пр.Скарыны, 113	264-22-91

Шапікі:
№18 БДТУ, вул.Сьвярдлова, 13/4
№18 Лэдунівэрсытэт, вул.Савецкая, 18
№78 Гатэль «Юбілейны», пр.Машэрава, 19
№95 Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва, вул.Мяснікова, 39
№136 ст.м. «Плошча Якуба Коласа», выхад да Акадэміі фізвыхаваньня
№187 Гатэль «Беларусь», вул.Старажоўская, 15
№189 Аўтавакзал «Маскоўскі»
№198 БДЭУ, пр.Партызанскі, 26
№209 Прахадная МАЗу, вул.Сацыялістычная, 2
№228 Унівэрсытэт культуры, вул.Рабкораўская, 17
№232 Менскі з-д халадзільнікаў, пр.Машэрава
№245 Больніца хуткай дапамогі, вул.Кіжаватава, 56
№259 Менскі гандлёвы каледж, вул.Усходняя, 183
№260 пр.Скарыны, 169
№262 Гатэль «Плянэта», пр.Машэрава, 31
№298 пр.Машэрава, 75/1
№3029-я больніца, вул.Сямашкі, 8
№313 Слабадзкі праезд, 24

КРЫЖАВАНКА

Па гарызанталі:
1. Контур. 2. Пераважна жаночае адзеньне. 5. Горад маленькіх сабак. 7. Не заўжды праўдалюб. 8. Ёмістасьць для вадкасьці. 9. Перапынак для «Твіксу». 11. Жывёльны сьвет. 13. Зімовае жыта. 14. Двайнік Сталонэ. 15. Нацыянальнасьць Таркана.

Па вэртыкалі:
1. Магчымацьць пагойдацца ўволю. 2. Элітная цырульня. 3. Фільм з удзелам Кэвіна Костнэра. 4. Вэртыкальнае выкананьне гарызантальных жаданьняў. 5. Чырвоная казюлька з кропінкамі. 6. Руская «ендова». 9. Адмысловец па рагаліках. 10. Дрыготкае дрэва. 11. Выкшталцонья заляцаньні. 12. Раней аэстыны называлі так выгнаньнікаў з роду, якія сталі рабаўнікамі.

Склаў Аляксандар Ворвуль, vorvule@tut.by

Адказы на крыжаванку, зьмешчаную ў «НН» №40.
Па гарызанталі: 1. Пляцісотгоддзе. 8. Разэтка. 9. Цэ. 10. Абабак. 11. Барсук. 12. Саван. 13. Ка. 14. Му. 15. Ціск. 16. Кара. 18. Юс. 19. Ява. 20. Шапан. 22. Го. 21. Кант. 24. Бра. 25. Гвардзеец. 26. Міт. 27. Ежа. 28. Тэлеглядч. 29. Шнур.

Па вэртыкалі: 1. Прасцяг. 2. Стан. 3. Ода. 4. Дар. 5. Дасье. 6. Злучок. 7. Дэгустатар. 11. Барадзед. 13. Камэдыя. 16. Капрал. 17. Анкета. 20. Шлянг. 23. Лешч. 25. Гол.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ФУТБОЛ
ДЮСШ па футболе «Тарпэда» (г. Менск, вул.Украінская, 5, ст.м. «Аўтазаводская») праводзіць набор хлопчыкаў 1992/93 і 1996/97 гадоў нараджэньня. Даведкі праз т. 756-81-99. Трэнэр — Кушнер Алесь

ВІТАНЬНІ
Таніу Kazak vlnišuju z narodzinami. Badzioraści duchu i mосу, kab ździejśnić usio zadumanaje. Siamion Vlnišujem Tanіu Kazak! Da vlnišavañniañ daіucajucca Elfу, Chobity і navat zlyja Orki. Mužyki
Шчыра вінушем суседзкую чараду Лебедзяў са зьяўленьнем яшчэ аднаго лебедзянятка! Саўкі
Дзядзьку Алесь Лагвіна вінушем з маральнай вікторыяй! Уладзь Б., Ганка Ж., Надзейка М., Андрусь В., Тацянка Ф.

КАМПУТАР
Прадаю кампютар Сугіх-200/14 Гц/128/4G/V 2146/M 32/k/m-70; манітор 14 IBM-3D. Т.: 8-029-553-97-34, Зьміцер

КНИГІ, МУЗЫКА
Кніга Аляксандра Фядуты «Александр Лукашенко. Его время, его народ» замест лістапада выйдзе ў студзені 2005 году. Папярэднія замовы можна дасылаць на электронны адрас: feduta-book@mail.ru
Куплю «Архівы БНР» (Менск—Прага, 1998 г. Укладальнік С. Шупа). Т.: 716-04-22
Новыя нумары «Агсье», «Расейска-крыўскі (беларускі) слоўнік» Влства, «Беларуска-расейскі слоўнік» Байкова і Некрашэвіча, «Слоўнік мовы Янкі Купалы» (т.1), Энцыклапедыя гісторыі Беларусі, іншыя кнігі, часопісы, відэа, аўдыё, CD, майкі з нацыянальнай сымболікай на Румянцава, 13 (ТБМ) з панядзелка да пятніцы, 11.30—17.30

6 лістапада а 13.00 у клубе філіяністаў у ДК МТЗ адбудзецца сустрэча зь лідэрам гурту «Троіца» Іванам Кірчуком. У праграме — раздача аўтографу, адказы на пытаньні.
7 лістапада — он-лайн-канфэрэнцыя з Іванам Кірчуком на сайце www.kraіna.by. Пачатак у 19.00.
Увага! Штосуботы з 11.00 да 15.00 у клубе філіяністаў у ДК МТЗ (ст.м. «Трактарны завод») працуе гандлёва-абменная кропка беларускай музыкі. Вас чакаюць: сустрэчы зь вядомымі музыкамі, знаёмства з аднадумцамі, музычныя навіні, прадукцыя па самых нізкіх цэнах, квіткаў на канцэрты і шмат іншага. Даведкі: 241-24-74, 766-24-25 (Янак)
Увага! Шточацьвер у офісе Таварыства беларускай мовы

НЯ РЭЖЦЕ ГАЗЭТУ!

Увага! Цяпер прыватную абвестку ў «НН» (ня больш за 15 словаў) можна падаць звычайным лістом (а/с 537, 220050, Менск), а таксама электроннай поштай на адрас nn@promedia.by або разьмясьціць на форуме сайту www.nn.by. Дык скарыстайцеся!

19—21 лістапада запрашаем у вандроўку
Варшава часоў «Салідарнасьці»
Т.: 661-30-38, 202-23-38 (Алена), 755-03-70 (Зьміцер).
Кошт: 25 у.а. + віза.

(пл.Перамогі, Румянцава, 13) адбываюцца сходь фан-клубу беларускай музыкі
Прадам кнігі: Я.Сямашка «Армія Краёва», энцыклапедыі «Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне», «Археалёгія і нумізматэка», «Архітэктура Беларусі», «Этнаграфія Беларусі». Т.: 236-02-15
Прадам кнігі: В.Ластоўскі «Расейска-крыўскі (беларускі) слоўнік» 1924, Байкоў, Некрашэвіч «Беларуска-расейскі слоўнік» 1926, Л.Юрэвіч «Камэнтары», пазія: П.Элюар, У.Ўітман, Г.Гайнэ, В.Маракоў, Я.Пушча, У.Галубок, Я.Дыла ды інш. Т.: 236-02-15
Кнігаабмен. Дапамагу знайсці патрэбную кнігу. Т.: 8-029-753-91-96
Прадам CD: «NRM» — «Spravazdaća» (з аўтографам Вольскага), «Ulis» — «Падарожжа», «Стары Ольса» — «Шлях», «Partyzone» — «Трэба рабіць». Т.: 8-029-509-18-23 (Зьміцер)
Шукаюцца распаўсюднікі беларускай музычнай прадукцыі (дыскі, касэты, плякаты, значкі, саколкі). Зьвяртайцеся: 241-24-74, 766-24-25; а/с 5, 220085, Менск
Куплю кнігу І.Марзалеўка «Людзі даўняй Беларусі». Т.: 243-98-10, Наталя
Прадаю CD: «Partyzone» — «Трэба рабіць», «Генэралы айчынага року». Т.: 8-029-509-18-23, Зьміцер
Куплю «Беларускую энцыклапедыю», т. 1—3, 6, 7; «Энцыклапедыю гісторыі Беларусі», т. 4, 5. Т.: 613-70-85, Алесь
Прадам кнігі: «Энцыклапедыя гісторыі Беларусі», т.1, 2, «Археалёгія Беларусі» ў 4 т., «Беларускія пісьменьнікі» ў 6 т., часопіс «рARTisan» 1/2—2. Т.: 283-37-45

КВАТЭРА
Прыстойны ліцьвін-студэнт здыме з Новага году 1-пакаёвую кватэру. Пажадана ў раёне пл.Я.Коласа. Зьвяртайцеся на тэл.: 678-33-38. Уладзь
Здыму пакой, тэрмінова. Т.: 408-09-25. Андрэй

ПРАЦА
Ладныя пераклады з ангельскай, польскай, французскай, украінскай, расейскай на беларускую/ангельскую. Зьвяртайцеся на тэл.: 678-33-38. Уладзь
Павал Сьвярынец шукае працу ў Менску. Грамадзкі мэнаджэнт, адукацыя, публіцыстыка. Т.: 8-0212-21-45-31

Запрашаем у падарожжа
7 лістапада (нядзеля)
па маршруце: **Нарач—Паставы—Камаі—Дунілавічы—Лучай—Глыбокае.** 20000
14 лістапада (нядзеля)
Крэва—Баруны—Гальшаны—Дзясятнікі—Вішнева—Валожын. 18000
Т.: 232-54-58, 622-57-20 (Зьміцер)
264-12-38, 776-24-35 (Павал)

Украінскія выданьні ў Менску
У Менску ў продажы зьявіўся шэраг папулярных украінскіх выданьняў: часопіс «Крытыка» (выпускі 1—6 за гэты год), «Украінскі гуманітарны огляд» (выпускі 5—9), «Україна модэрна» (нумары 7—8), а таксама кнігі: Е.Кінан «Російскі історичні міты», З.Когут «Коріння ідэнтычнасьці. Студіі з раньнемодэрнай та модэрнай історыі Украіны», М.Рябчук «Зона відчужэньня», Я.Грыцак «Страсті за нацiоналізмам», Н.Яковенко «Паралельны сьвіт. Досліджэньня з історыі уявлень та ідэй в Україні XVI—XVII ст.», М.Рябчук «Дилемі українського Фауста». Іх можна замовіць праз тэл.: (029) 643-57-33, e-mail: exlibris@tut.by, паштовы адрас: Менск,220050, п/с 333.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Алесь П. зь Менску. Каб стаць літаратарам, трэба лепш спазнаць мову. Прыкладам, па-беларуску «абіраюць» бульбу, «лупяць» яблык, «шмаруюць» чаравікі, а ня «чысьцяць», як пішае вы. А там, дзе вы пішае ў двухосці «утораздліло» — «собіла», як падказвае ў «Жывой мове» Ю.Бушлякоў. Выходзіць: «І собіла ж мне трапіць амонаўцу проста ў шлем».
Студэнту. Гаварыце па-беларуску, і ваша жыцьцё зьменіцца. Тады фэльетоны стануць мацней сьцьвярджаць жыцьцё.

ШУКАЕ МІЛІЦЫЯ

Жлобінскім РАУС устанавілі ваецца месцазнаходжаньне зьніклага бязь вестак Драка Ігара, 8.12.1972 г.н., ураджэнец п.ас. Луцкі, Жлобінскага раёну, пражывае: г.Жлобін, вул. Заслонава, д.25, які 13.10.2003 г. сышоў з дому і да цяперашняга часу яго месцазнаходжаньне не ўстаноўлена.

Прыкметы Драка І.: на выгляд 30—35 гадоў, рост каля 169 см, целаскладу хударлявага, твар авальны, валасы сьветлыя, акругласць галавы 54 см, памер абутку 40.
Пры сыходзе быў апрануты: куртка бэжавая васьмьская з плашчоўкі, нагавіцы цёмна-зялёныя, пантофлі карычневых скураныя на шнурках.

Просім грамадзян, якім вядома што-небудзь пра месцазнаходжаньне шукамага, а таксама пра акалічнасьці яго зьнікненьня, паведаміць у Жлобінскі РАУС па тэлефонах (02334) 2-88-47, 2-29-90, 3-13-42, 3-13-66 альбо ў найбліжэйшы аддзел міліцыі па тэлефоне 02.

Андрэй Хадановіч

Halloween

На календар зірнуць — і патрымцець крыху, на зьмярканыя згадаўшы аб мёртвых і чараўніцах.
Сёньня калі і вынасуць гарбуза жаніху, то гарбуза з вачніцамі і сьвечкамі ў вачніцах.

Поўнач яшчэ ня хутка — сьведчыць зімовы час, ды на замшэльных могілках ажываюць паданьні. Не перавёў гадзінніка — і пасьпееш якраз на вясельны абрад да пекнай нявесты-здані.

Хто рамантызм пасеяў, хутка зьбярэ ўраджай. Што табе ў тым шкільце, ваўкалаку, грыфоне? Можа, усё яшчэ скончыцца добра, толькі зважай, з кім займаешся сэксам па тэлефоне...

Хто яшчэ здольны пакінуць у люстэрку сьляды? Усе мы ахвяры таемнага, халуі Хэлоўіну. Хто дажыў да сьвітання — адсьвяткуе Дзяды, дый астатнім няблага: зданяў — уся краіна.

31 кастрычніка — 1 лістапада 2004

Наша Ніва
незалежная газета
заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўны рэдактар «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).
сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
галоўны рэдактар Андрэй Дынько
фотарэдактар Арцём Лява
карэктарка Настасья Маціш
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
тэхнічны рэдактар Андрэй Чык
мастацкі рэдактар Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік Фонд выданьня газэты «Наша Ніва»
АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32, 8-029-707-73-29.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by
© НАША НИВА. Спасьылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 8 палос фарматам А2, 4 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за змест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі пэрыядычнага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а. Р/р 3015212000012 у МГДААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764. Наклад 3514. Газэта выдаецца 48 разоў на год. Нумар падпісаны ў друку 21.00 3.11.2004. Замова № 6738. Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а